

Міністерство освіти і науки України

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Бакалаврська робота

**ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ НАПРАВЛЕНІ НА ПІДТРИМКУ
МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НА
ЗАКАРПАТТІ**

Надь Ніколетта Шандорівна

Студентка IV-го курсу

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Освітній рівень: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №1/2016

Науковий керівник:

Гуттерер Є. В.

ст. викладач

Завідувач кафедрою _____

Маргітич К.Є

канд. пед. наук, доцент

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2017 року

Протокол № _____ / 201_

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Бакалаврська робота

**ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ НАПРАВЛЕНІ НА ПІДТРИМКУ
МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НА
ЗАКАРПАТТІ**

Освітній рівень: бакалавр

Виконав: студент(ка) IV-го курсу
спеціальності 013 Початкова освіта
Надь Ніколетта Шандорівна

Науковий керівник: Гуттерер Є. В.
ст. викладач

Рецензент: Ешпан М. С.
викладач

Берегове
2017

Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

**A BESZÉDFEJLESZTÉST TÁMOGATÓ ÓRASZERVEZÉSI
MUNKAFORMÁK A KÁRPÁTALJAI ISKOLÁK ALSÓ
OSZTÁLYAIBAN**

Szakdolgozat

Készítette: Nagy Nikoletta

IV. évfolyamos Tanító

szakos hallgató

Témavezető: Hutterer Éva

adjunktus

Recenzens: Espán Margaréta

Beregszász – 2017

Tartalomjegyzék

Bevezetés	6
1. A kommunikációs kompetencia fogalma	7
2. A tanórai kommunikáció vizsgálata a frontális szervezésű órákon	17
2.1 A tanórai beszédfordulók számának vizsgálata	18
2.2 A tanórai beszédfordulók és azok hosszúsága	23
2.3 A tanórán használt szavak száma a tanár és a diákok esetében	25
3. A tanórai kommunikáció vizsgálata Mezőváriban kiscsoportos és páros szervezésű órákon	31
3.1 A tanórai beszédfordulók számának vizsgálata	32
3.2 A tanórai beszédfordulók és azok hosszúsága	34
3.3 A tanórán használt szavak száma a tanár és a diákok esetében	36
Összegzés	39
Irodalomjegyzék	42
Melléklet	

Зміст	
Вступ.....	6
1.Поняття комунікативної компетенції	7
2.Дослідження комунікації на навчальному уроці при фронтальної організації.....	17
2.1 Дослідження кількості мовних зворотів на навчальному уроці	18
2.2 Мовні звороти на навчальному уроці та їх тривалість.....	23
2.3 Насиченість навчальних уроків словами, усними висловлюваннями ...	25
3.Дослідження комунікації на навчальному уроці, організованих в малих групах та парах у Варієві	31
2.1 Дослідження кількості мовних зворотів на навчальному уроці	32
2.2 Мовні звороти на навчальному уроці та їх тривалість.....	34
2.3 Насиченість навчальних уроків словами, усними висловлюваннями ...	36
Резюме	40
Список використаної літератури.....	42
Додаток	

Bevezetés

A társadalomba való beilleszkedés és érvényesülés szempontjából rendkívül nagy szerepe van a megfelelő kommunikációs készségnek, amit a legújabb kutatások a kulcskompetenciák közé sorolnak. Ezért választottam dolgozatom témájaként a tanórai kommunikációt, illetve annak fejlesztési lehetőségeit.

Célként tűztem ki, hogy feltérképezzem, pontosan mit is jelent a kommunikációs kompetencia, milyen részterületei vannak, továbbá, milyen feltételekkel, módszerekkel fejleszthető tanórai keretek között.

Évfolyamdolgozatom első részében a szakirodalmi források alapján ismertetem a kommunikációs kompetencia fogalmát, valamint a tanórai kommunikáció típusait.

A dolgozat második fejezetében hat tanóra lejegyzett hanganyaga alapján azt vizsgáltam, milyen egy átlagos frontálisan szervezett tanórán a tanár-diák kommunikáció. Megfigyeltem, hány alkalommal szólalnak meg a diákok összesen és az oktató egy tanóra leforgása alatt. Összevettem a tanár és a diákok által használt beszédfordulók számát és hosszúságát. Kitértem a nagyarányú eltérések lehetséges okaira.

A harmadik fejezet azoknak az óráknak az elemzését tartalmazza, melyeket magam vezettem. Ezek kiscsoportos és páros óraszervezés keretei között zajlottak. A frontális szervezésű tanórákhoz hasonlóan mértem fel a tanár-diák kommunikációt az órák során.

Témám feldolgozásában a szakirodalmi források mellett Antalné Szabó Ágnes és Asztalos Anikó hasonló témájú kutatásai, valamint a témában az Anyanyelv-pedagógia c. folyóiratban megjelent tanulmányok voltak segítségemre.

1. A kommunikációs kompetencia fogalma

A kompetencia fogalmát Noam Chomsky használta először 1965-ben (Chomsky 1965). Ebből indul ki a kompetenciafogalom fejlődéstörténete mind a nyelvtudomány, mind a pszichológia, mind a pedagógia területén [Szabó, 2010]. A *kompetencia* eredeti, szótári értelemben vett jelentése megfelelés egymásnak, összetartás. Így tartalmazza azt a jelentésmozzanatot is, hogy nem egy dologról van szó, hanem az együttes jelenlétének valamiről. [Szebedy 2009. Szabó, 2010]. A szó jelentéseiből a „valamire képes, képesség” áll legközelebb a mai nyelvhasználathoz. Az ÉKSz. meghatározása szerint: szakértelem, adottság és illetékesség a nyelv helyes használatára. „illetékességet, hozzáértést, szakértelmet, a nyelv helyes használatára képessé tevő adottságot” jelent [ÉKSz., 2003]. Valamelyest tágabbá vált mára már jelentésköre: egyfajta alkalmasság, jogosultság, hatáskör és ügyesség bizonyos tevékenységek során.

A kompetenciát, mint fogalmat 1997-ben határozták meg, bár tanulmányozása és területeinek feltárása már a 90-es évek elején elkezdődött. Legelőször a kompetencián belül a kulcskompetenciákkal, azok meghatározásával a DeSeCo program (Defining and Selecting Key Competencies; 1997–2002) foglalkozott. A kulcskompetenciákat funkcionális megközelítésből fogalmazta meg és egyben feltárta területeiket. [Rychen és Salganik, 2003. Lakatosné Török és Kárpáti, 2009]. Lényegében a társadalomban való érvényesüléshez szükséges elemekként és egy összefüggő rendszerként értelmezték a kulcskompetenciákat [Rychen és Salganik, 2003. Lakatosné Török és Kárpáti, 2009]. A program három csoportba sorolja a kulcskompetenciákat: a kapcsolatépítés másokkal, a csoportban való együttműködés, és a problémamegoldás, a konfliktuskezelés képességeire [Mihály, 2003. Mihály, 2009. Szőke - Milinte, 2012].

Az Európai Parlament és Tanács 2006-ban kibocsátott ajánlásában leírta az oktatás tartalmi standardjait Európában. Eszerint a kompetenciák fejlesztése az Európa munkaerőpiacába és társadalmi-kulturális sokszínűségébe segít beilleszkedni. Továbbá rámutat, hogy a kompetenciák fejlesztése optimálisan nem egy, hanem több tantárgy keretein belül történik, hiszen konkrét tantárgyi területhez nem kötöttek. Ezeket komplex módon kell kezelni, mert egymással összefüggésben állnak, s lényegében az életben való boldoguláshoz szükségesek. Ezért gyakorlati, életszerű kontextusban látja a kompetenciafejlesztés folyamatát. Épít a képességekre és az iskolán kívül megszerezhető ismeretekre. Mivel a

mindennapi élethez szükségesek, nem csak az iskolai oktatás keretein belül, de az iskolán kívüli, élményszerű tanulást is szükségesnek ítéli [Nagy, 2000. Hajduné, 2004].

Kulcskompetenciaként a Nemzeti alaptanterv (2007) a következőket sorolja fel: anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományi és technológiai kompetenciák, digitális kompetencia, a tanulás tanulása, személyközi és állampolgári kompetenciák, vállalkozói kompetencia, kulturális kompetencia. [NAT, 2007].

Kulcskompetencia- azon kompetenciák összessége, melyek elengedhetetlenek a társadalomba való beilleszkedéshez, ahhoz, hogy az egyén foglalkoztatható legyen. Ez az attitűdök, készségek többfunkciós egysége, amivel mindenkinek rendelkeznie kell ahhoz, hogy személyiségét fejleszthesse. Egész életünkben ezek a képességek alkotják mindenféle tanulás alapját. A kulcskompetenciák elsajátítása a kötelező oktatás, illetve képzés során történik [Nagy, 2000. Hajduné, 2004. NAT, 2007]. Az 50-es évek végétől Chomsky egyebek között arra kereste a választ, hogy a hallgató és a beszélő fejében reprezentálódó elvont nyelvi tudásnak milyen a természete. Arra a következtetésre jutott, hogy a nyelvet irányító nem tudatos ismeretek összessége, az úgynevezett mélyszerkezeti nyelvtan, mindenkinek az elméjében születéstől fogva jelen van. Ennek az univerzális nyelvtannak az alapfogalmaként jelenik meg a grammatikai vagy nyelvi kompetencia [Szabó, 2010]. Eszerint az elménkben létező tökéletes nyelvi tudás (ez a nyelvi kompetencia) alapozza meg a tényleges nyelvi megnyilvánulásaink összességét. A tényleges nyelvi tudás csupán a nyelvi kompetencia elméletével válik elvont nyelvtanná, amelyet a nyelvtudománynak kell modelleznie. Ez a megkonstruált explicit elmélet pedig maga a grammatika. A grammatika tehát ebben az értelemben véve a belső nyelv elmélete [Szabó, 2010].

Napjainkban a kommunikációs kompetenciát külföldi szemléletmód szerint úgy értelmezik, mint az egyén cselekvésre való képességét. Ennek két összetevője van: egyrészt az eredet, másrészt az eredmény alkotja a jelenséget. Az eredetszemlélet szerint a kompetencia annak az egyénnek a sajátossága, aki cselekszik, akitől ered. Az eredet összetevői a jártasságok, a készségek, az egyszerű és a komplex képességek, a motívumok, amelyek hierarchikus felépítésű rendszerben ragadhatók meg. A kompetencia eredményszemléletének a lényege pedig az, hogy a cselekvés végeredményét – mint produktumot – tekinti kiindulópontnak. Így a kompetenciát a teljesítményképes tudáshoz kötik [Szabó, 2010].

A magyar szakvélemény mindkét nézőpontot érvényre juttatja, viszont az eredetszemléletet részesíti előnyben. Ezt támasztja alá a Nemzeti alaptanterv és a közoktatási törvény is [Vajda, 1997. Szabó, 2010].

A szemlélet képviselője Nagy József, aki szerint a személyiség komponenskészletekből álló komponensrendszer. Eszerint a kompetencia komponensei az egyén szintjén a következők:

1. az ismeretek, a tudás, azaz azok az információk, amelyekkel a személy rendelkezik;
2. azok a készségek, jártasságok, amelyek bizonyos fizikai és szellemi feladatok teljesítésének a képességét adják;
3. az önértékelés, a szociális szerepek, amelyek személyes értékek mentén szerveződnek; olyan attitűdök és értékek, amelyeket a személy fontosnak ítél, vagy fontosnak tartja, hogy megtegye őket;
4. a személyiségvonások, a pszichikai-fizikai jellemzők és a helyzetekre, információkra adott válaszok;
5. azok a motivációk, amelyek befolyásolják, szelektálják, irányítják a viselkedést bizonyos magatartások, célok felé [Nagy, 2000. Szabó, 2010].

Sőt, még ezen kívül elkülönítette a három alapkompenciái területet:

1. személyes kompetencia, amely a személyiség fennmaradásáért felelős;
2. szociális kompetencia, amely a társas kapcsolatok háttérében keresendő;
3. kognitív kompetencia, amely az első kettő információfeldolgozásában játszik döntő szerepet, és önálló funkciót is betölt a megismerésben, a tanulásban, a valóság befogadásában és feldolgozásában [Nagy, 2000. Szabó, 2010].

A kommunikációs kompetencia mint kulcskompetencia az emberi élet minden területén, a legtöbb aktivitást igénylő cselekvés során nagy szerepet játszik. Az ember, mindennapjai során folyamatosan kerül olyan helyzetekben, mikor szüksége van a problémamegoldó képességére. Ehhez szorosan kapcsolódik a kommunikáció tevékenysége

és képessége, mivel a problémamegoldó folyamat részben vagy teljesen kommunikációs folyamat [Horányi, 2001. Szőke- Milinte, 2012].

Ebben a megközelítésben a kommunikációs kompetencia az egyén önállósult funkciója, mivel egyedül is alkalmas a problémamegoldásra. Így kijelenthetjük, hogy rendelkezik a kompetenciákra jellemző felépítéssel, szerkezettel: képességekből, motivációs képződményekből és affektív apparátusból szerveződik, valamint a tudat koordinációja alatt áll. Ezek nyilván gyakran azonosak a többi kompetencia (kognitív, szociális, személyes, speciális) egyes összetevőivel, vagy ezek sajátos leképeződései. A fentiek alátámasztják az elméletet, miszerint a kompetenciák egymással összefüggnek, és egy összefüggő rendszert alkotnak [Nagy, 2000. Szőke- Milinte, 2012].

A kommunikációs kompetencia az a komponenskészlet, mely a motiváció, képesség és tudás elemeiből szerveződik, és a viselkedés egyik megnyilvánulása a legkülönbözőbb élethelyzetekben. A kommunikációs kompetencia mint alapkompétencia (vagy kulcskompetencia) az összes többi kompetencia eredményes működését teszi lehetővé. A kognitív kommunikáció funkcióit tekintve az információ felvétele, feldolgozása és szimbólumokkal való közlése. A kognitív kommunikáció folyamatában gondolkodunk, továbbá a tanulás és az ismeretszerzés is bekövetkezik. A szociális kommunikáció funkciója a szociális kölcsönhatások megvalósítása, a kölcsönhatásban részt vevők aktivitásának a befolyásolása [Nagy, 2000. Szőke- Milinte, 2012]. A személyes kommunikáció funkciója a perszonalizáció, a személyes önazonosság és kiteljesedés megvalósítása. A speciális kommunikáció funkciója a szakterület-specifikus kommunikációk magas szintű művelése [Szőke-Milinte 2005. Szőke- Milinte, 2012].

Elmondható, hogy a kommunikációs kompetencia különböző tudáselemekből áll, melyek a következők:

1. Szociális kommunikációs készségek. Tantárgyi megközelítésből főként az anyanyelv és a művészetek, de számottevően a matematika, az ember és társadalom, valamint az idegen nyelv műveltségterületei fejlesztő hatásúak.

2. Kognitív kommunikációs készségek. Nem tantárgyak vagy műveltségterületek szerint, hanem maguk a készségek szempontjából mérhetőek fel a területek, melyek fejlesztő hatásúak. Fejlesztésük nem egyenlően, egyforma mértékben valósul meg a műveltségterületeknél. Némelyben több terület vesz részt

egyszerre (feldolgozás, megértés, felismerés, stb.), némely egy vagy két műveltségi terület feladataként van jelen (ítéletalkotás, megfogalmazás, dekódolás, stb.).

3. Személyes kommunikációs készségek. Tantárgyi szempontból az anyanyelv, a művészet, ember és természet, sport műveltségterületek fejlesztik leginkább.

4. Speciális kommunikációs készségek. Itt az anyanyelv és a művészetek területei bírnak fejlesztő hatással. [Nagy, 2000. Németh, 2002. Szőke-Milinte, 2005. Szőke-Milinte, 2006. Szőke- Milinte, 2012].

Ezek mindegyike rendelkezik bizonyos összetevőkkel, mint például:

- szociális kommunikációs készségek elemei- emberismeret, konfliktuskezelési eljárások, vita, improvizáció, szerepjáték, érvelés, meggyőzés, dramatikus készségek, zavarok kezelése, befolyásolás, erkölcsi kérdésekben való állásfoglalás, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, manipuláció felismerése, megítélés, döntés, vélemények ütköztetése, párbeszéd, értő figyelem, empátia, kapcsolattartás, problémaérzékenység.

- kognitív kommunikációs készségek elemei- kódolás, dekódolás, üzenet megfogalmazása, reflexió, értelmezés, felidézés, információgyűjtés, képzelet, kreativitás, kritikai gondolkodás, megértés, elemzés, lényegkiemelés, ítéletalkotás, elbeszélés, olvasás, megfogalmazás, értékelés, feldolgozás, cselekmény felidézése, feldolgozás, értékelés, összehasonlítás, azonosítás, felismerés, alkalmazás, összefoglalás, tömörítés.

- személyes kommunikációs készségek elemei - önkorrekción, gesztus, önreflexió, jelentéstulajdonítás, szóhasználat, szókinccs, arcjáték, testbeszéd, műélvezet, ízlés, tetszésnyilvánítás, önismeret, kritika, kifejezés és annak módja, üzenetfogalmazás, nyelvhasználat, véleményformálás.

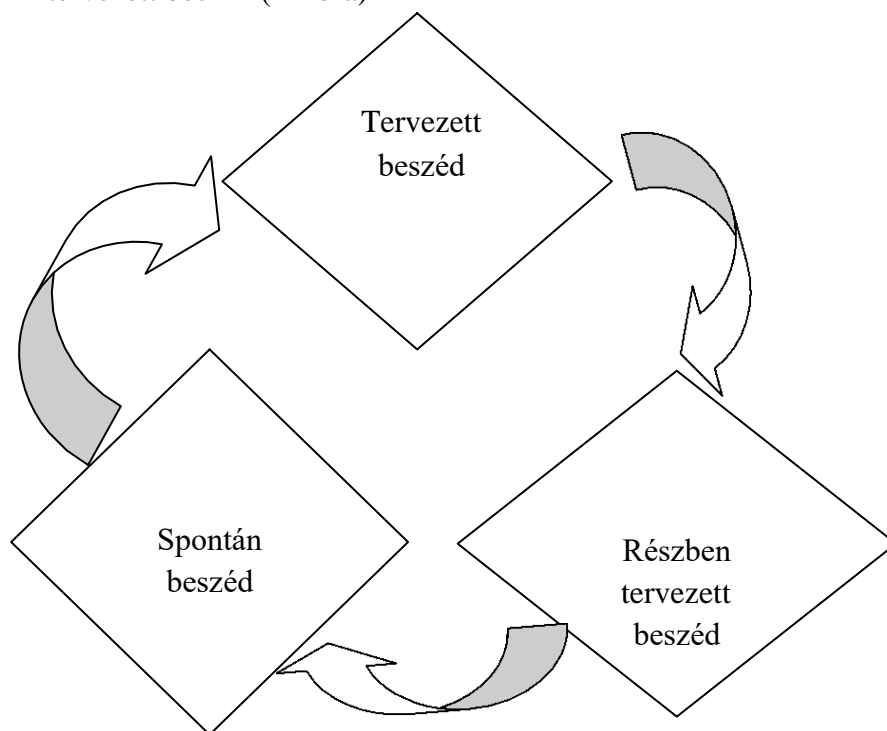
- speciális kommunikációs készségek - műfajok felismerése, beszédműfajok alkotása, jegyzet, vázlat, szövegalkotás, kiejtés, hatáskeltés, levelezőprogramok használata, netikett, hypertextek használata, szövegtípusok alkotása, az olvasási stratégiák alkalmazása [Nagy, 2000. Németh, 2002. Szőke-Milinte, 2005. Szőke-Milinte, 2006. Szőke- Milinte, 2012].

A fent felsorolt elemek besorolásakor felmerül a kérdés, melyik tartományhoz, milyen alkotó elemeket sorolhatunk be. Ennek oka, hogy bizonyos elemek több készséghez is besorolhatóak, mivel a tudáselemek területei szorosan összekapcsolódnak, sőt: elmondhatjuk hogy gyakran részben fedik is egymást. Például a megértés készsége egyszerre kognitív,

szociális, személyes és speciális készség. Mivel azonban alapvetően a kognitív problémamegoldáshoz szükséges felkészültség, érdekesebb a kognitív kommunikáció komponenskészletébe sorolni. Ez is bizonyítja azt a feltételezést, hogy a kompetenciák, azok elemeik és területeik egymással szorosan összekapcsolódnak, transzferálhatók egyes alkotóelemeik egyik területből a másikba [Nagy, 2000. Németh, 2002. Szőke-Milinte, 2005. Szőke-Milinte, 2006. Szőke- Milinte, 2012].

A kommunikációs kompetencia területeinek, alkotó elemeinek felsorolását a későbbi, fejlesztési lehetőségekkel foglalkozó részem megalapozása szempontjából tartottam fontosnak. Ezen területek feltárása segítséget nyújthat a továbbiakban a kommunikációs nyelvi, ezen belül az anyanyelvi kompetencia fejlesztésével kapcsolatos lehetőségek, módszerek feltárásában. A kommunikációs kompetencia fejlesztésében az iskolai közeg különösen nagy szerepet játszik. A tanórákon folytatott kommunikáció egyrészt a tanulók beszédképességeiről ad képet, másrészt lehetőséget nyújt ezeket fejleszteni. A tanórai kommunikáció vizsgálata során érdemes megemlítenünk annak típusait. Tervezettség szempontjából a tanórai kommunikációt három típusra osztjuk:

1. spontán beszéd
2. részben tervezett beszéd
3. tervezett beszéd (1. ábra)

1.ábra [Gósy 2005, Raátz 2005, Asztalos, 2015]

A spontán beszédet nem előzi meg semmilyen tervezés, ahogy a neve is elárulja, spontán alakul ki és kerül kimondásra maga a mondandó. [Gósy 2005, Raátz 2005, Asztalos, 2015]. Egyes szakirodalmak - retorikai szempontból megközelítve- szituatív beszédnek is nevezik, mivel csak az a személy értheti, mit szeretne a beszélő közölni, aki ismeri a kontextust, szituációt. Ezen kívül elmondhatjuk, hogy ez a beszéd típus elő nem készíthető, írásban meg nem fogalmazható. Végso formáját a helyszínen, beszéd közben kapja a beszélők interakcióinak eredményeképpen.

Az előre nem megfogalmazható beszéd típusok a következők:

- beszélgetés,
- társalgás,
- célzott beszélgetés,
- ügyintézés,
- tárgyalás,
- hozzászólás,
- részvétel egy vitában [Asztalos, 2015].

Retorikai szempontoknál maradva érdemes kiemelni azt a beszédhelyzetet, melyben a személyt váratlanul felszólítják beszéd tartására, szónoklatra, stb. Ezt rögtönzött beszédnek is nevezik [Raátz, 2005. Asztalos, 2015]. Váratlanul, rögtönözve kell beszédet, mondanivalót megfogalmazni, tekintettel a hallgatóság összetételére, érdeklődési körére, hangulatára, előzetes tudására, adott körülményekre. stb. [Asztalos, 2015].

A beszélt nyelv fogalmát általában a hétköznapiakban a szabad, spontán beszéd értelmében szoktuk használni. Ezzel szemben a többi beszéd fajtáról is elmondható, hogy időhöz kötött, dinamikus és mülékony, a tervezett vagy részben tervezett beszéd is csak egyes esetekben van előre megírva. A beszélt nyelv az elsődleges nyelvhasználati mód. Előre le nem jegyzett, kevésbé átgondolt, spontán megnyilatkozásokból áll, tehát nem egy korábban megalkotott szöveg szó szerinti megismétlése. A beszéd során a szövegprodukciónak a gondolkodással egy időben zajlik (szinkron). A beszélt nyelv egyszeri; akusztikusan, lineárisan érzékeljük [Szikszainé, 1999. Érsok, 2006].

Részben tervezett beszédnek nevezzük azt a beszéd típusot, mely során a gondolatok kialakulása és azok kivitelezése között eltelik minimális mennyiségű idő. Ez alatt a közlő tud

egy vázlatot, kezdetleges szerkezetet készíteni mondanivalójáról, ami a közlés során támpontként, segítségként szolgálhat számára. Pszicholingvisztikai megközelítésből félszpontán beszédnek is nevezik [Gósy, 200.]. Ilyen beszéd például a felelés, a szóbeli vizsga vagy a kötetlen előadás [Asztalos, 2015].

A tervezett beszéd az a közlésfajta, melyről elmondhatjuk, hogy egészében előre megtervezett. Ez lehet egy megírt szöveg, de a nyilvános életbe való belépés alapformái is ezzel kezdődnek. A beszélő, közlő egy cél, mondanivaló, téma alapján előre megtervezheti mondanivalóját, mivel elegendő idő áll rendelkezésére, hogy azt elkészítse. Ide sorolható: a felszólalás, a kiselőadás, az előadás, a beszámoló, az alkalmi beszéd stb. [Raácz, 2005. Asztalos, 2015].

Az iskolai tanóra kitűnő alkalmat nyújt - mindhárom beszéd típus alkalmazásával - a tanulói kommunikáció fejlesztésére. Egyrészt játékokkal és gyakorlatokkal fejleszthetjük a gyerekek kommunikációs készségeit. Másrészt a tanári kompetenciák, a tanári kommunikáció igen nagy hatással van a tanulók beszédstílusára, beszédfejlődésére [Tancz, 2011. Asztalos, 2015]. A tanár beszéde, egész beszédviselkedése nagyban meghatározza a gyerekek beszédviselkedését is, különösen alsó tagozatban. A tanári beszédviselkedés egy hármas egység elegeként jelenik meg a tanórán: nyelv, beszéd, viselkedés együttese, mely verbális formában jelenik meg a tanórán. Ez formális kommunikáció, ennek megfelelően jellemzői:

- feladatvezérelt (pedagógiai céloknak alávetett)
- pedagógiailag szabályozott (pl. logikus struktúrájú magyarázat)
- verbális és nem verbális interakciók együttese
- intézményesült nyelvhasználat
- többé-kevésbé tervszerűen előkészített és lefolytatott kommunikáció
- aszimmetrikus kommunikáció (nem egyenrangú, hiszen a tanár irányítja

az órai társalgást, beszédet) [Herbszt, 2011].

Mivel a tanár kommunikációja, kommunikációs képességei igen nagy hatást gyakorol a tanulók beszédfejlődésére, meg kell ismernünk a szükséges pedagógusi kompetenciákat. Ezek azok a kompetenciák, amikkel feltétlenül rendelkeznie kell egy felkészült, eredményes oktatónak. Hiszen a tanárnak a gyerekekben ki kell alakítani a megfelelő kompetenciákat, illetve azokat megfelelő szintre kell emelni azoknál. Ehhez szorosan kapcsolódik az, hogy maga a tanár is megfelelő képességekkel és készségekkel rendelkezzen az oktatás során

[Horváth, 2009. Antalné, 2013.]. Az 1. táblázatban a tanulók fejlődéséhez és a sikeres oktatási folyamathoz szükséges nyolc pedagóguskompetencia kerül felsorolásra (1) [Horváth, 2009. Antalné, 2013].

Az alábbiak közül a harmadik pedagóguskompetencia érdekes dolgozatom szempontjából, ugyanis a tanári kommunikáció tanulástámogató lehet a tanuló szempontjából. Amennyiben a pedagógus rendelkezik a megfelelő kommunikációs kompetenciákkal, akkor a megfelelő módszerek alkalmazásával (anyanyelvi, olvasással kapcsolatos játékok) a gyerekekben is kialakíthatja, fejlesztheti azt (3) [Antalné, 2013].

1. kompetencia	Szakmai tudás: szaktantárgyi, tantervi tudás, szakfeladatok tudása.
2. kompetencia	Pedagógiai tevékenységek, folyamatok tervezése, azok megvalósításához szükséges önreflexiók, képességek.
3. kompetencia	A tanulás támogatása
4. kompetencia	Tanulói személyiségfejlesztés, az oktatáshoz való megfelelő módszertani felkészültség. Hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, tanulási vagy magatartási nehézségekkel küzdők felzárkóztatása.
5. kompetencia	Osztályfőnöki és integrációs tevékenység. Tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése és fejlesztése, nyitottság a társadalmi és kulturális sokféleségre.
6. kompetencia	A pedagógiai folyamatok és a tanulói személyiségfejlődés elemzése és értékelése.

7. kompetencia	Problémamegoldás, kommunikáció és szakmai együttműködés.
8. kompetencia	Elkötelezettség a szakma iránt, szakmai felelősségvállalás annak fejlődéséért.

1. táblázat

A minősítési eljárást meghatározó pedagóguskompetenciák (1) [Antalné, 2013]

2. A tanórai kommunikáció vizsgálata a frontális szervezésű órákon

Dolgozatom második részében a tanórai beszédfordulókkal, a tanórai kommunikáció típusaival, a tanári és tanulói beszédfordulók számával és azok terjedelmével foglalkozom. Kitérek a tanár és a tanulók által használt szavak számára a tanórákon.

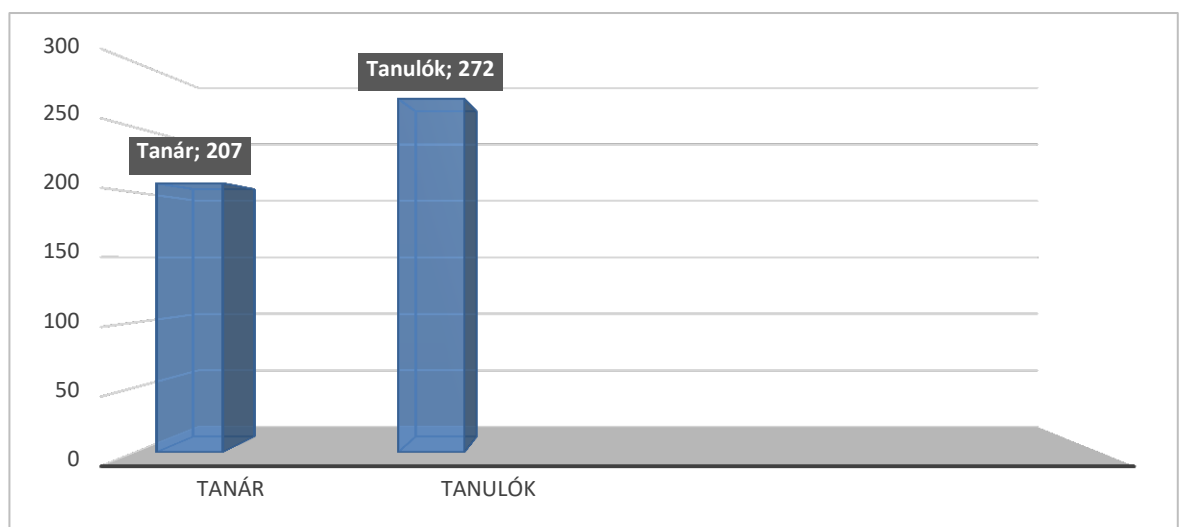
A második fejezetben hat, frontálisan megszervezett óra lejegyzett hanganyaga alapján dolgozom, melyeken megfigyelőként voltam jelen. A harmadik fejezetben pedig két, nem frontális munkaszervezésű óra (kiscsoportos, páros) kerül elemzésre, melyeket magam vezettem a Mezővári II. Rákóczi Ferenc Középiskolában. A megfigyelt órák a 3. b osztályban zajlottak anyanyelv és olvasás órákon. A harmadik fejezetben elemzett órák pedig két párhuzamos osztályban, a 3.b és 3.a osztályokban zajlottak, szintén anyanyelv órák keretein belül.

2.1 A tanórai beszédfordulók számának vizsgálata

A beszédforduló olyan diskurzusegységet jelent, amely a beszélőnek a megszólalásától a szóátadásig tart, lehetnek verbálisak és nem verbálisak egyaránt [Hámori, 2006. Boronkai, 2009. Antalné, 2013].

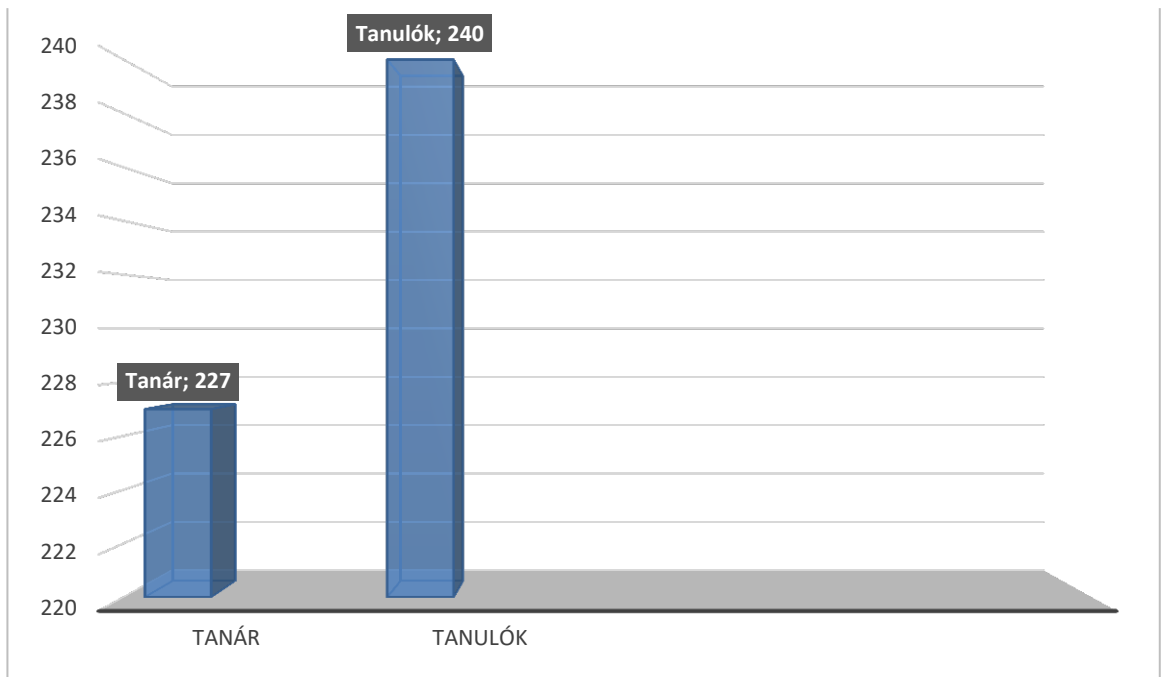
Frontálisan szervezett óra: az az órátípus, melynél a tanulók párhuzamosan, egyidejűleg és azonos ütemben haladnak az órai munka során. Korábbi kutatások alátámasztják, hogy a frontálisan szervezett órán nem csak az irányító szerep a tanáré, de a központi szerep is [Falus, 2003. N. Kollár–Szabó, 2004. Asztalos, 2015].

A lejegyzés alapján elmondható, hogy a tanulói és tanári beszédfordulók száma eltérő. Emellett a beszédfordulók hosszúságára is fel kell hívnom a figyelmet, mivel a diagramokon jól látható, mennyiben tér el a tanári és tanulói beszédfordulók hosszúsága egymástól egy frontálisan megszervezett órán. Az alábbi ábrákon megfigyelhető, hogy a beszédfordulók száma a diákoknál magasabb, mint a tanár esetében. Továbbá a 7. és 8. ábrán kaphatunk egy összesített képet az órák beszédfordulóiról. Mint az ábrákon láthatjuk, a beszédfordulók számának eltérése egy-egy órán nem jelentős, ám észrevehető. Ezzel szemben több óra összesítésénél ez a különbség egyre szembetűnőbb, figyelembe véve a megszólalások hosszúságát, és a feltételezést, hogy a frontálisan megszervezett órátípus kevesebb lehetőséget ad a tanulói megszólalásokra, mint a kooperatív, csoportos, stb. módszerekkel megszervezett órák [Falus, 2003. N. Kollár–Szabó, 2004. Asztalos, 2015].

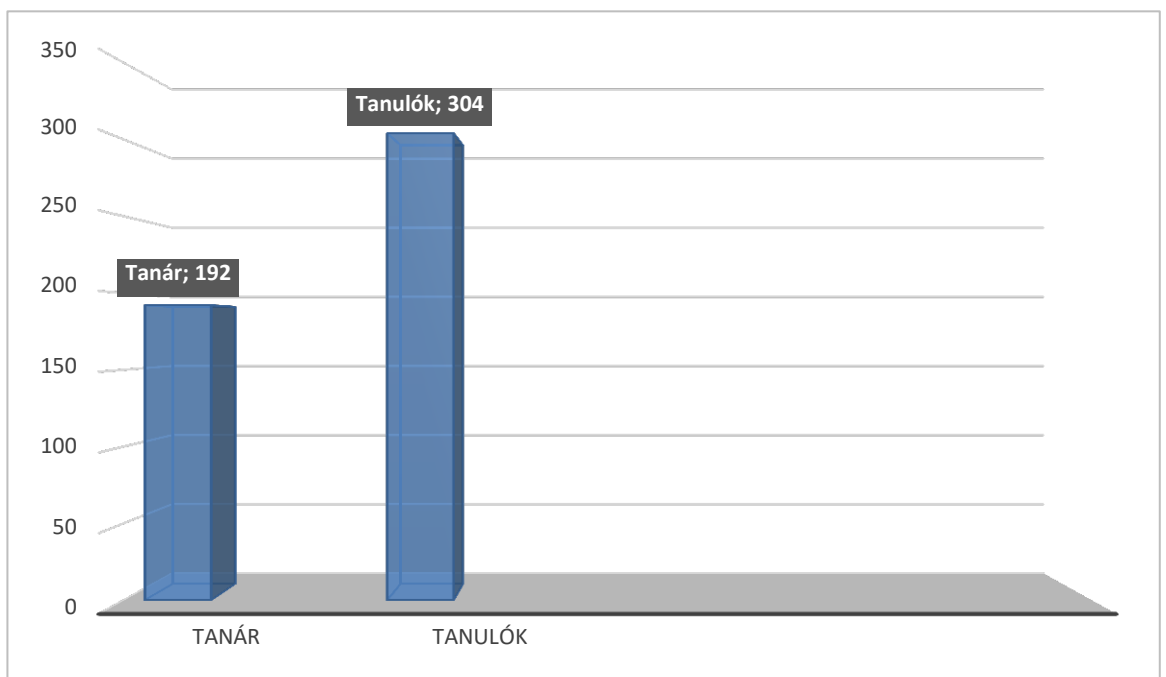

1. ábra

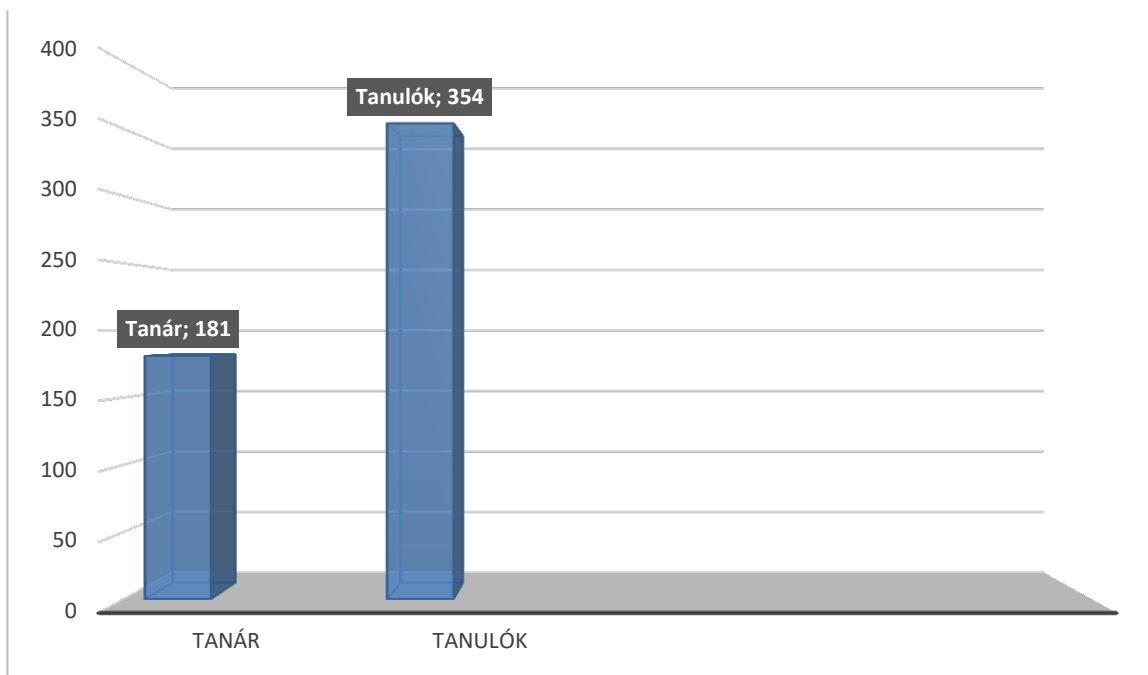
A tanári és tanulói beszédfordulók egy óra leforgása alatt

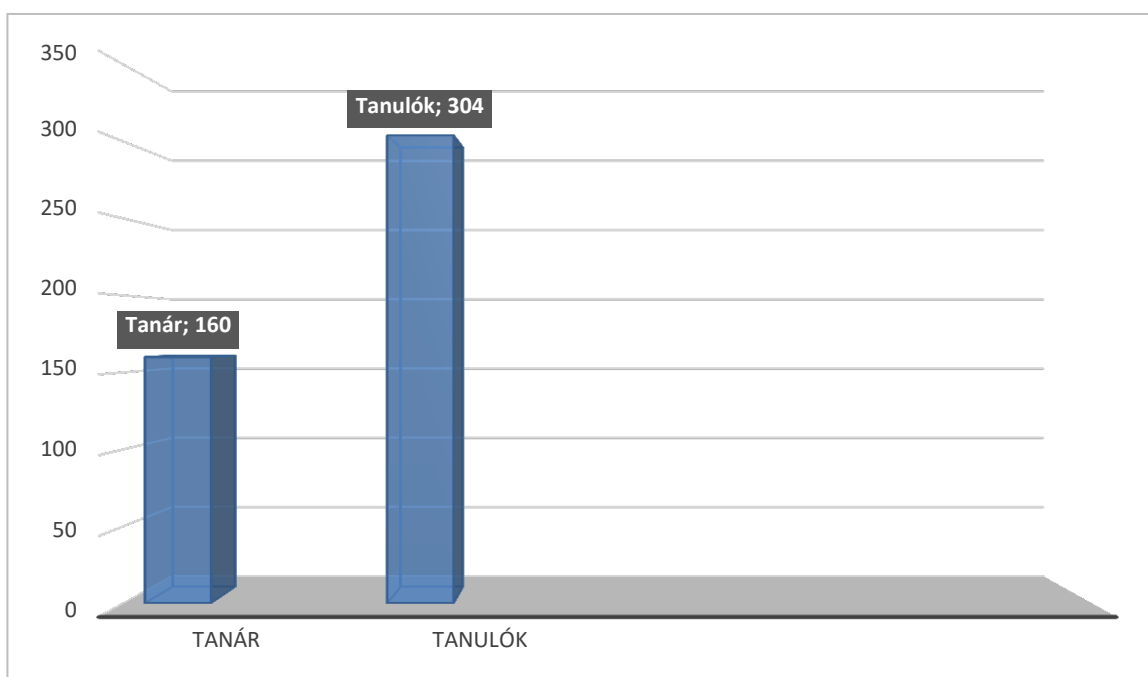
2. ábra
A tanári és tanulói beszédfordulók a 2. tanóra leforgása alatt

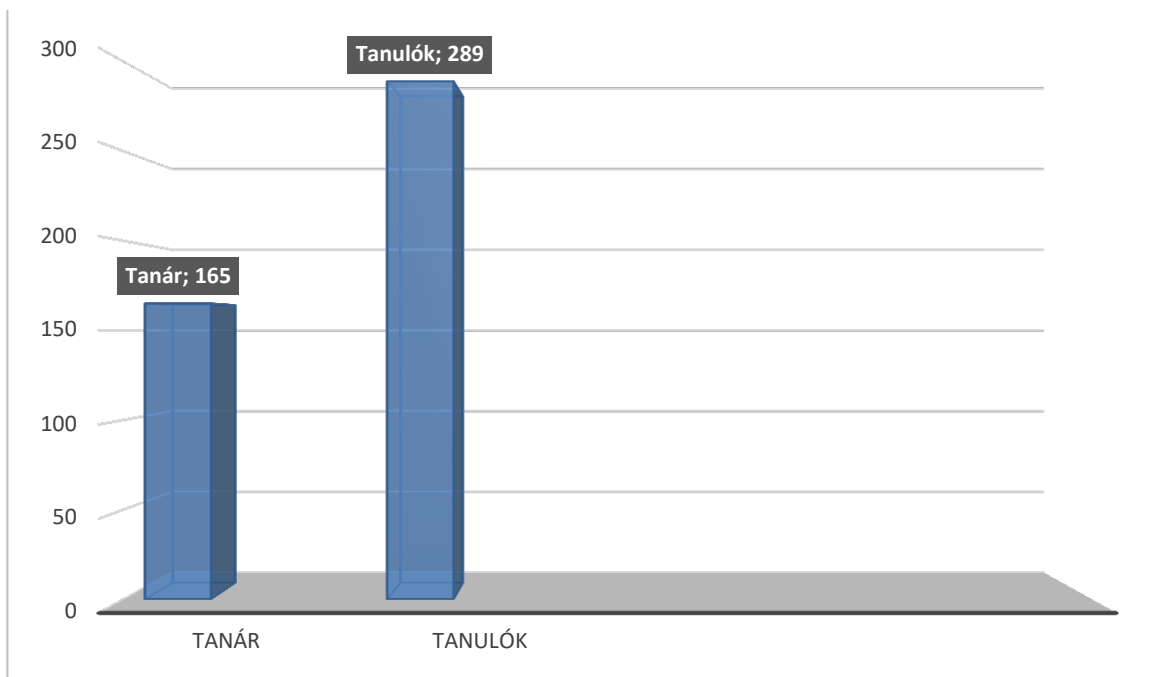
3. ábra
A tanári és tanulói beszédfordulók a 3. tanóra leforgása alatt

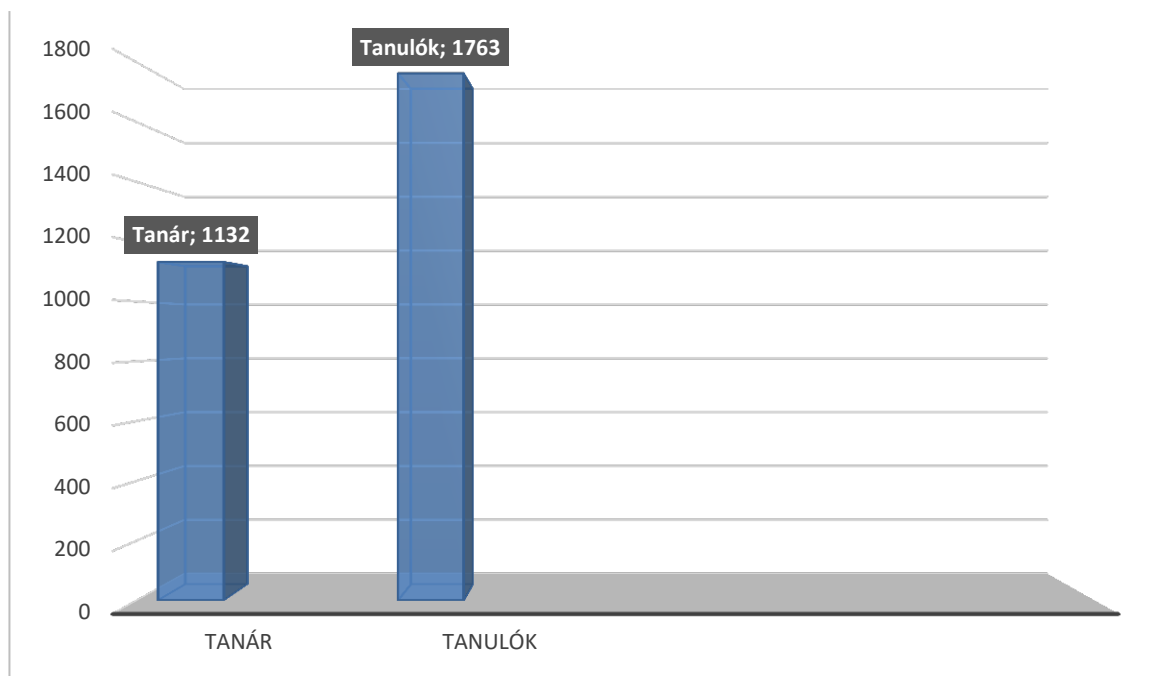
*4. ábra
A tanári és tanulói beszédfordulók a 4. tanóra leforgása alatt*

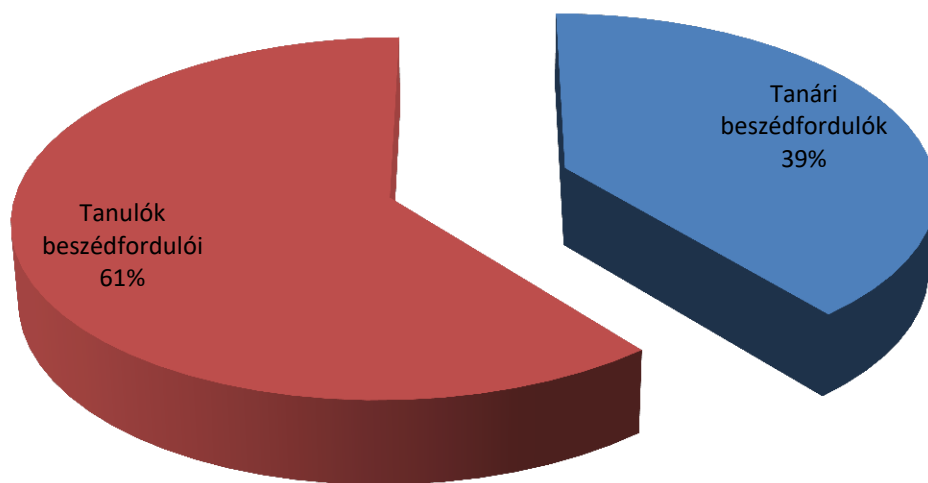
*5. ábra
A tanári és tanulói beszédfordulók az 5. tanóra leforgása alatt*

6. ábra
A tanári és tanulói beszédfordulók a 6. tanóra leforgása alatt

7. ábra
A tanári és tanulói beszédfordulók száma összehasonlítása

*8. ábra
A tanári és tanulói beszédfordulók száma összehasonlítása (százalékarányban)*

2.2 A tanórai beszédfordulók és azok hosszúsága

Kutatásomban figyelmet szenteltem a tanári és tanulói beszédfordulók hosszúságának is. Ebből kiderült, hogy a leghosszabb tanári beszédforduló - tananyag magyarázata, a tanulók válaszána helyesbítése vagy a gyerekek feddése révén- jóval terjedelmesebbek, mint a leghosszabb tanulói beszédfordulók. Az alábbi táblázatban összesítettem az elemzett órák leghosszabb beszédfordulói szavainak számát (ez nem tartalmazza a bemutató olvasást).

Sorszám	Szavak száma	
	Tanár	Tanulók
1. óra	75	26
2. óra	60	40
3. óra	117	120
4. óra	118	14
5. óra	86	47
6. óra	90	17

2. számú táblázat

A frontális szervezésű tanórák leghosszabb tanári és tanulói beszédfordulói

A tanári beszédfordulókat különféle megnyilatkozások alkotják, amelyek a hozzájuk kapcsolódó beszédaktusok és pedagógiai céljuk alapján igen sokfélék lehetnek [Antalné, 2010. Antalné, 2013].

–Fatikus megnyilatkozások: *Laci! Figyelsz?*

–Kérdező megnyilatkozások: *Milyen évszokról szólhat a vers?*

–Felszólító megnyilatkozások: *Figyelj!*

–Kijelentő, magyarázó megnyilatkozások: *Ez egy vers.*

–Értékelő megnyilatkozások: *Ügyes vagy.*

–Óraszervező megnyilatkozások: *Na, kezdjünk hozzá olvasni! Versszakonként fogjuk olvasni!*

–Diskurzusjelölő megnyilatkozások: *Hogy úgy mondjam. Stb.*

Mint a fenti táblázatban és ábrán is látható, a frontális szervezésű óra kevés lehetőséget nyújt a tanulói kommunikáció fejlesztésére. Ugyanakkor különböző játékokkal, módszerek alkalmazásával, érdekesebbé, sokoldalúbbá tehető [Antalné, 2008. Antalné, 2013]. Többek között ez lehet az oka a harmadik lejegyzett tanóra adatainak kiugró különbsége a többiekhez képest. Megfigyelhető, hogy az összes többi tanórán a tanár jóval hosszabb beszédfordulót produkált, ám ennél a tanulói megszólalás volt a hosszabb. Ennél az óránál a tanulók többszöri megszólalása is megfigyelhető.

2.3 A tanórán használt szavak száma a tanár és a diákok esetében

A lejegyzett óráknál igen gyakran megfigyelhető redundancia. Redundancia- a tanári és mindennapi beszédben egyaránt megjelenő terjengősség, többszöri ismétlése szavaknak, mondatoknak [Herbszt, 2011]. Pl.: *A másik: miről szólt a mese? Miről szólt a mese, hadd halljam! Miről szólt?*

A tanári redundancia sok tényezőtől függhet:

- a tanulók életkorától (fiatalabb tanulóknál indokolt lehet, mivel a koncentrációs készség az életkorral fejlődik)
- a tananyag bonyolultságától (többszöri elhangzás biztosíthatja a teljesebb megértést)
- tanulók képességeitől, (lehetséges, némelyek megértési képességei gyengébbek, többszöri ismétlés segíthet, időt adhat az információfeldolgozásra) stb.

A redundancia indokolt, amennyiben:

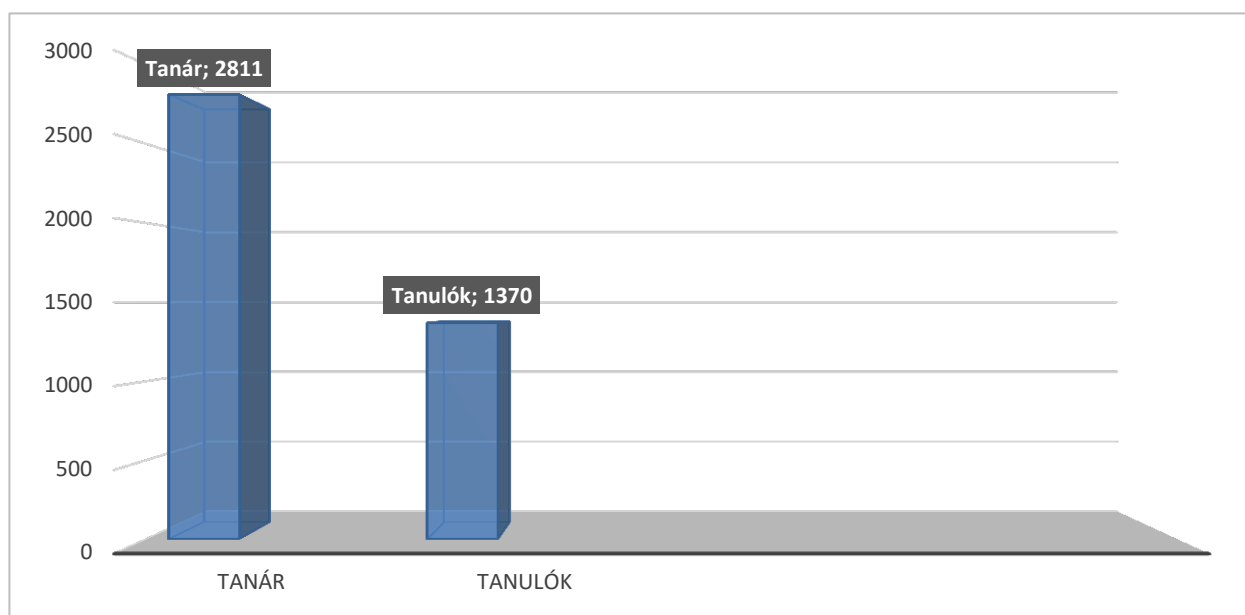
- a megértést, meghallást valamilyen külső tényező, külső zaj akadályozza
- a tananyag bonyolult, ezért többször meg kell ismételni bizonyos részeket
- a tanuló visszakérdez
- a tanár azt érzékeli, hogy a tanulók elsőre nem értették mondandóját, kérdésért [Herbszt, 2011].

Az általam elemzett óráknál megfigyelhető, hogy a redundancia oka nem bonyolult kérdés vagy tananyag, hanem sokkal inkább:

1. a tanulók életkora. Pl.: *„Na, figyeljünk ide! Ki vagyok én? Mondjátok meg nekem, melyik olvasmányból jöttem, ki vagyok én? Figyelj!”*,
2. vagy válaszadási késlekedés a legtöbb esetben (tehát valószínűleg nem értették a kérdést vagy nehezen jut eszükbe a válasz). Pl.: *„Ki küldte? Kinek a zászlaja alatt? Azt is beírtuk! Kinek a zászlaja alatt? Na, ki ment beszédni a...mit szedett be?”*

Lényegesnek tartottam erre is kitérni, mivel a tanári és tanulói megszólalások során a használt szavak számában megjelenő jelentős eltérésben a tanári redundancia is nagy szerepet játszhat. [Herbszt, 2011]. A 13. ábra kivételével a diagramokon jól látható, hogy a tanár szavainak száma jóval magasabb, mint a gyerekéké. A fent említett redundancia mellett

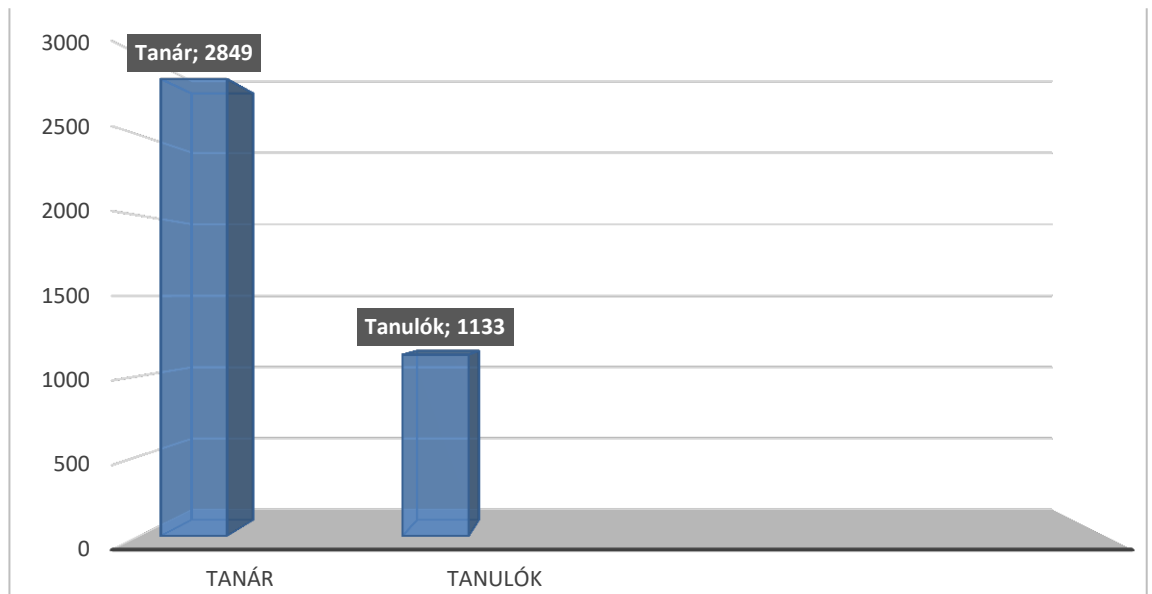
érdeemes megemlíteni a tényt, miszerint olvasás órákról van szó, tehát a bemutató olvasás nagyban növeli az aránytalanságot. Ezt az eltérést tanár játékos olvastatással próbálta csökkenteni a tanórán:” *Na most, megkeresitek azt a részt, amit én fogok olvasni, de figyeljetek! (...) Na most, megkeresitek azt a mondatot, amit én fogok olvasni, Hanna fogja azt a mondatot olvasni, ami megelőzi az én mondatomat, tehát ami az én mondatom előtt van, Dorottya meg ami utána van! ,,*

9. ábra

Tanár és tanulók szavainak száma az 1. tanórán

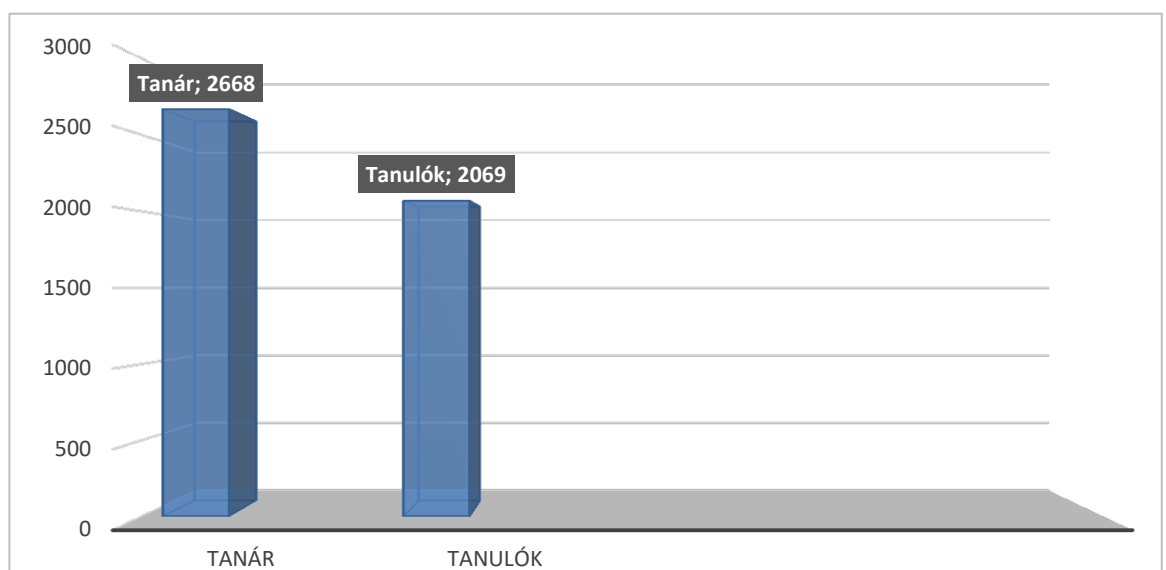
A fenti módszerrel a tanár igyekezett a tanulói megszólalásokat emelni, míg a sajátját csökkentheti: egy mondatot felolvas, amihez két tanulói megszólalás, felolvasás párosul. Különböző játékos módszerek alkalmazásával a tanulók figyelve ébren tartható, és a frontális szervezésű óra színvonalát, érdekességi szintjét [Antalné-Raátz, 2002. Antalné, 2008].

10. ábra

Tanár és tanulók szavainak száma a 2. tanórán

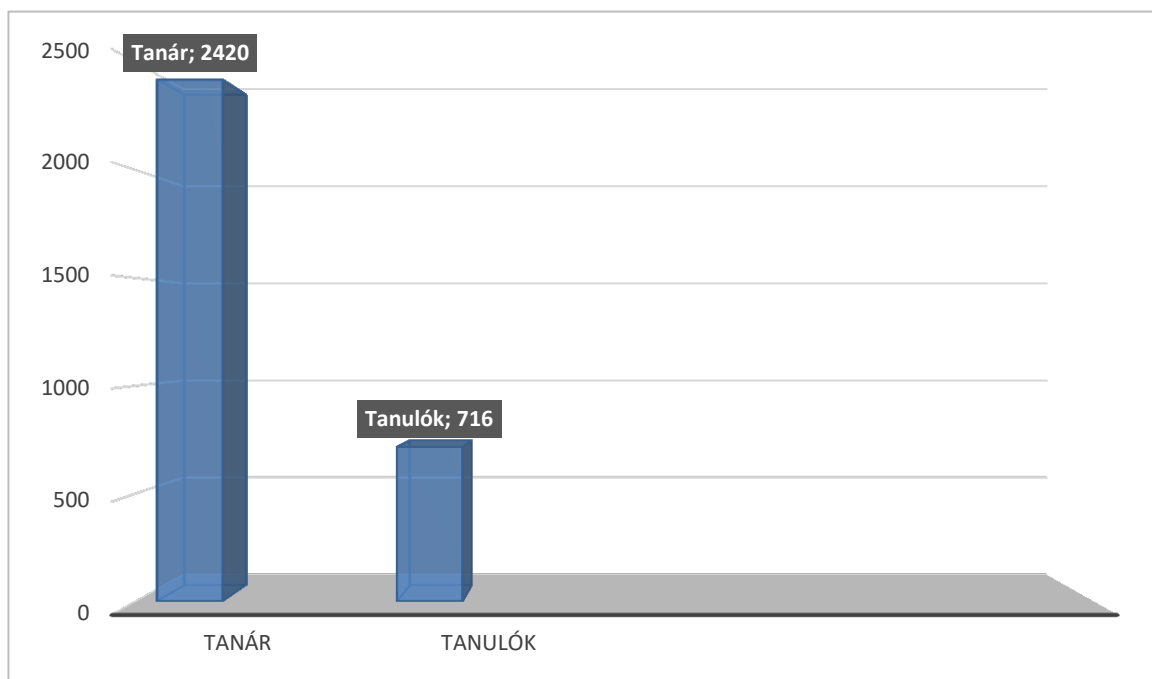
A nagyarányú eltérés oka a két mutató között továbbá lehet a tanulók szavainak megismétlése válaszadáskor a tanár részéről. Mivel kisgyerekekről van szó, indokolt lehet a válaszok egy részének, kulcs szavainak megismétlése esetenként. Ez segíthet abban, hogy a gyengébb tanulóknál legalább visszakérdezőskor, felelés során megrögzüljön a tananyag. Emellett a tanulói válaszok korrekciója is szerepet játszhat, mivel ezáltal lehet őket nevelni teljes mondatokkal való válaszadásra [Herbszt, 2011].

11. ábra

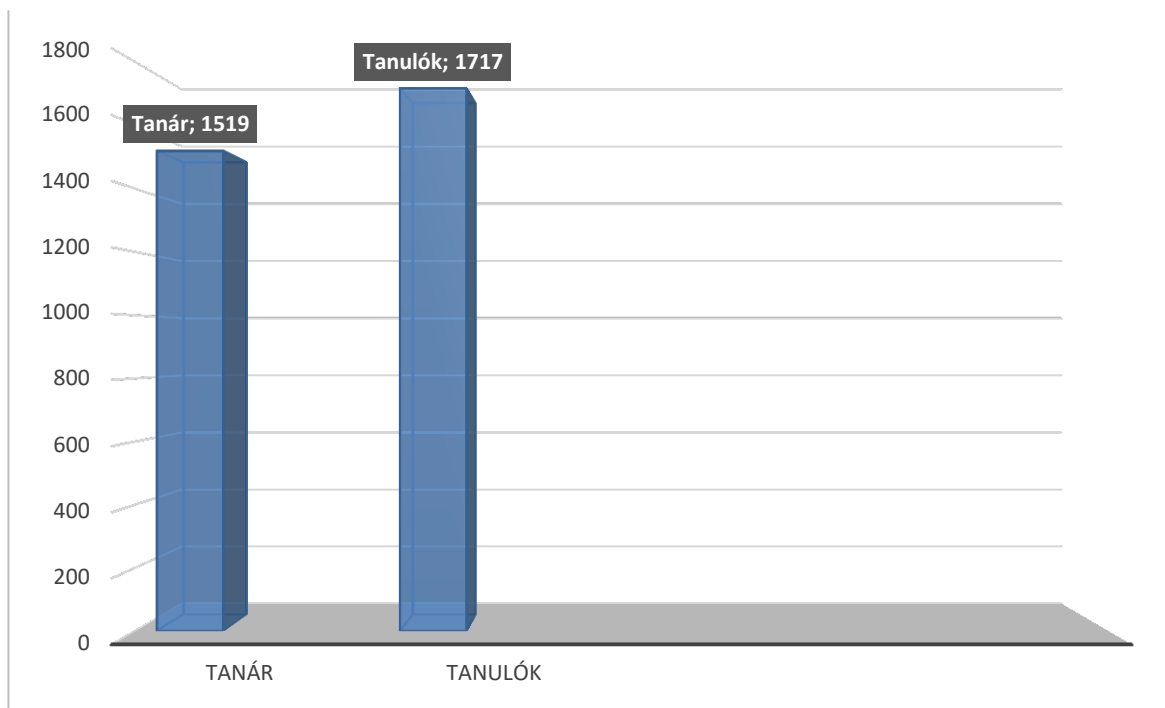
Tanár és tanulók szavainak száma a 3. tanórán

A korábbiakban említésre került, hogy a tanóra során különböző játékokkal, nem megszokott módszerek alkalmazásával a tanulók figyelve élénkíthető, ébren tartható. [Antalné-Raátz, 2002. Antalné, 2008]. Meg kell jegyezni, hogy ezek a tanórai kommunikációt is pozitívan befolyásolják, mivel a 3. lejegyzett tanóra kitűnik a többi közül mind a tanulók szóhasználatának mennyisége, mind a megszólalások hosszúságának tekintetében. Amiben különbözik a többi órától az, hogy itt a tanár egy szituációs játékra szólítja fel a gyerekeket. A játék során a gyerekek felszabadultabbak voltak, mivel felállhattak az ülőhelyükről, és a tanár kérdésekkel instruálta őket, ezáltal mindannyian szerettek volna valamit hozzátenni az elképzelt szituációban, részt venni a „parkbeli sétában”. A tanár sokszor megismételte a gyerekek mondandóját. Ez történhet a gyerekek emlékezetébe vésésének céljából vagy magának is akarhat időt nyerni, hogy felmérje mit mondott éppen a gyerek, hogyan lehet arra reagálni, milyen irányba terelődhet ezáltal a továbbiakban a kommunikáció, anyagfeldolgozás.

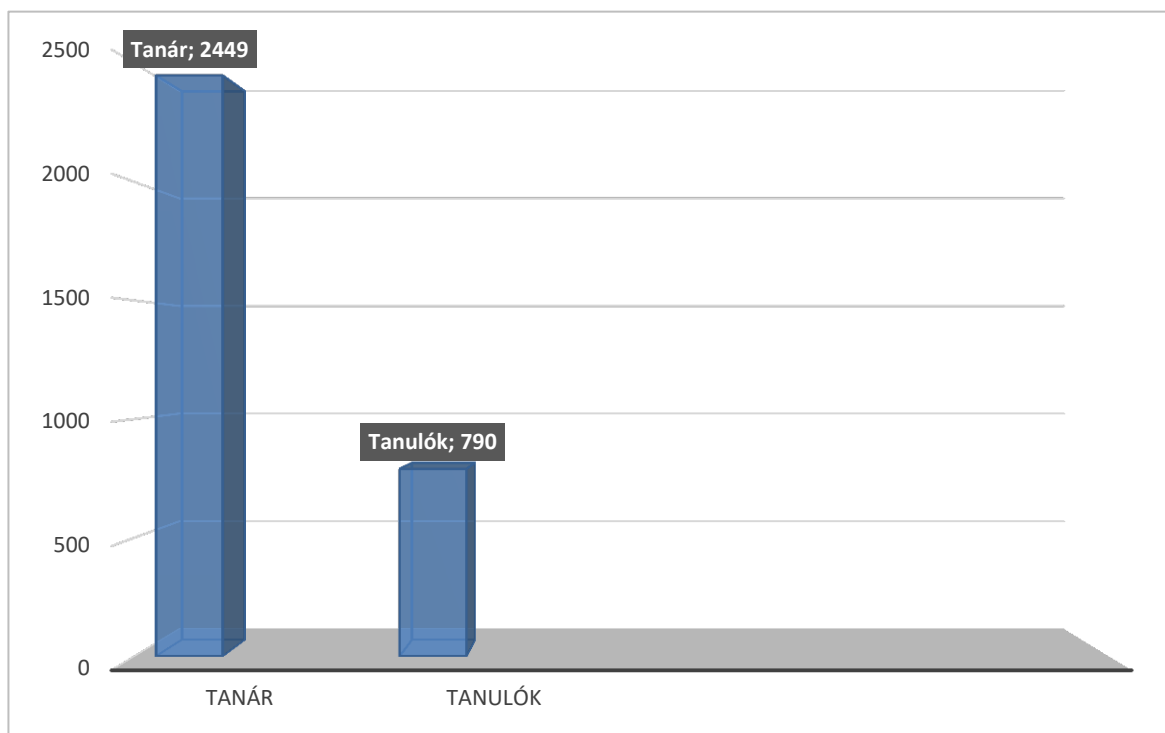
12. ábra

Tanár és tanulók szavainak száma a 4. tanórán

13. ábra

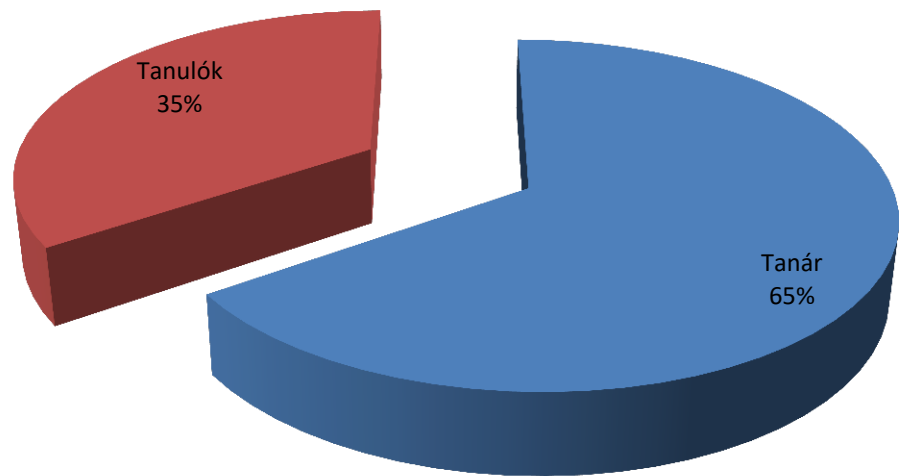
Tanár és tanuló szavainak száma az 5. tanórán

14. ábra

Tanár és tanuló szavainak száma a 6. tanórán

A 9., 10., 11., 12., 13., és 14. ábrákon látható egy-egy órán a tanár és a tanulók szavainak száma és aránya oszlopdiagramok segítségével szemléltetve. Ezt szükségesnek tartottam kiegészíteni egy összesítéssel, melyen láthatjuk, átlagosan a tanár és a gyerekek mennyi szót használnak egy tanóra alatt százalékban kifejezve. (15. ábra). Ez is alátámasztja a feltevést, miszerint a tanítási óra alatt a tanár és a tanulók közötti kommunikáció során a szóhasználat mennyiségileg aránytalan, eltérő [Herbszt, 2008. Sáfrányné, 2016a].

*15. ábra
A tanár és tanulók által használt szavak számának aránya átlagosan a vizsgált tanórákon*

3. A tanórai kommunikáció vizsgálata Mezőváriban a csoportos és páros munkaszervezésű szervezésű órákon

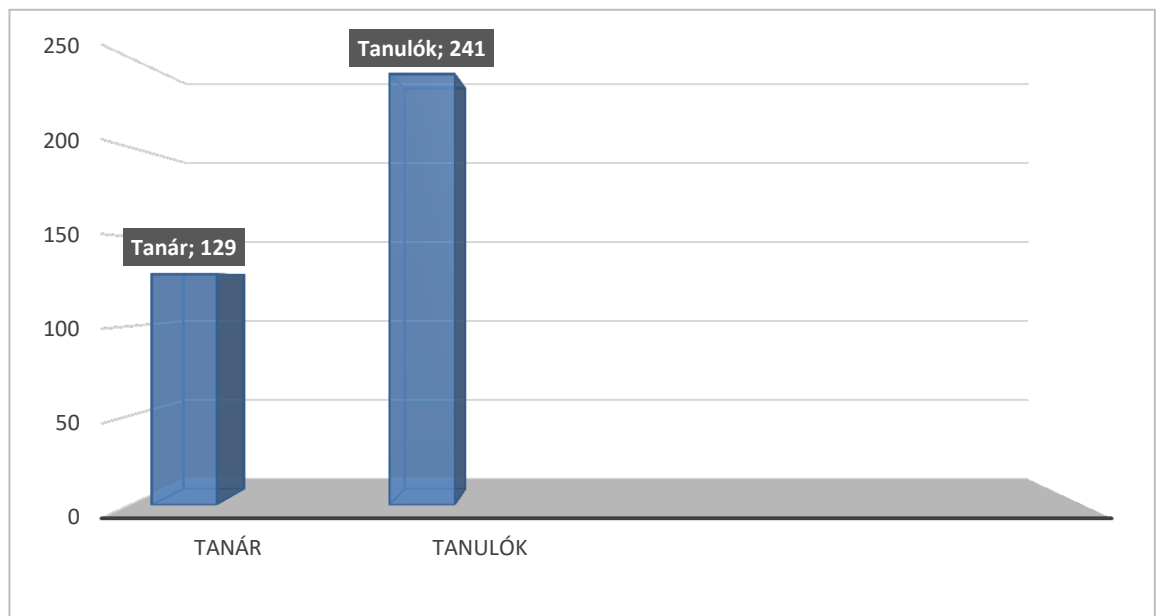
Munkám során feltérképeztem, milyen különbségek figyelhetők meg a frontális, kiscsoportos és páros munkaszervezésű órákon a kommunikációt illetően. Két, párhuzamos osztályban vezettem órát kiscsoportos és páros munkaformát alkalmazva anyanyelv óra keretein belül. Az órákon elhangzottakat a lejegyzett hangfelvételek a frontális órákhoz hasonlóan, alapján elemeztem. Arra voltam kíváncsi, ezek az órák mennyi lehetőséget adnak a tanulóknak verbális kommunikációra. Feltevésem a kutatás elején az volt, a nem frontális munkaszervezésű tanórák jobban fejlesztik a tanulók tanórai és általános kommunikációját, mivel több lehetőséget nyújtanak a megszólalásra, önkifejezésre [Horváthné, 2004]. Előzetesen az osztályfőnököktől tájékozódtam, a tanulók korábban dolgoztak-e hasonló munkaformában. Érdeklődtem, hogyan boldogulnak a nem frontális szervezésű munka során. Ez azért volt fontos, mert amennyiben nem megszokott számukra a helyzet, a munka szervezése, úgy adódhatnak feszélyezettségből, a helyzetben való tájékozatlanságból adódó problémák. Így megeshet, hogy a gyerekek kevésbé felszabadultak, ami visszavetheti a kommunikáció intenzitását [Horváthné, 2004]. Azonban kiderült, a gyerekek rendszeresen dolgoznak kiscsoportokban és párban is. Gyakorta rendeznek kisebb vetélkedőket is az osztályon belül.

Kiscsoportos szervezési mód - a tanulók 3-6 fős csoportokra bontva oldják meg az óra feladatait [Falus, 2003]. Esetemben az osztály tizenkét főből állt, így három darab, négyfős csoportra osztottam őket. A páros munkaszervezés esetében értelemszerűen párokba szerveződtek a tanulók. Az osztály létszáma nyolc fő volt, így négy párra oszlott fel az osztály. Mindkét munkaformáról elmondható, hogy a tanulók közötti kommunikációt segíti, mivel együttes munkát, folyamatos egyeztetést igényel. Az osztály részekre bontása során figyelembe vettem, hogy mind a kiscsoportok, mind a párok kialakítására többféle módszer alkalmazható. Feloszthatja a tanár a tanulókat különböző szempontok alapján (Homogén vagy vegyes csoportokra/párookra, véletlenszerűen, stb.) [Falus, 2003]. Jómagam jobbnak láttam játékosan megszervezni az osztálybontást, így a gyerekek által kupacból kihúzott képrészletek összeillesztésével találták meg társaikat/társukat.

3.1 A tanórai beszédfordulók számának vizsgálata

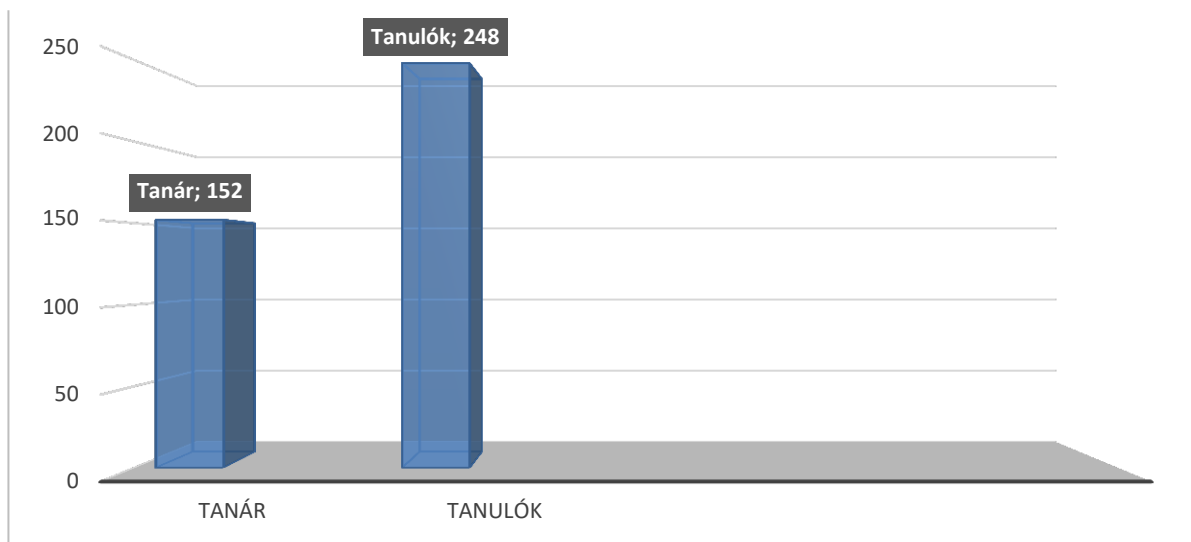
A lejegyzésekben megfigyelhető, hogy a tanári beszédfordulók számát nagyban befolyásolja a tanár irányító szerepe a tanóra folyamán. Ezalatt azt értem, hogy mind a tanórai feladatok indítása, mind azok részegységeinek, elvégzési moduljainak instruálása a tanár feladata [Sáfrányné, 2016b. Sáfrányné, 2016c]. Ezek az instrukciók, utasítások úgynevezett „instrukcióigék” segítségével történik. Az instrukcióigék a felszólító, utasító mondatok részei is lehetnek, viszont önmagukban is szolgálhatnak valamely elvégzendő feladat konkrét instrukciójaként a megfelelő kontextusban. Az instrukcióigéknek három csoportja ismeretes módjuk szerinti megközelítésből:

- Felszólító módú. Azon igéket soroljuk ide, melyek konkrét cselekvésre irányuló felszólítást jelölnek. Pl.: „**Mondjátok el, amit gondoltok!**”
- Kijelentő módú. Ezek az igék módjukat tekintve kijelentők, viszont az osztálytermi diskurzus során felhívó jellegűt kapnak. Pl.: „**Mindenki figyel!**”
- Feltételes módú. Itt az ige feltételes módban jelenik meg, de az előző csoporthoz hasonlóan itt is a kontextus adja meg annak instruáló jellegét, funkcióját. Pl.: „... úgyhogy **le is rajzolhatjátok.**” [Sáfrányné, 2016c].

16. ábra

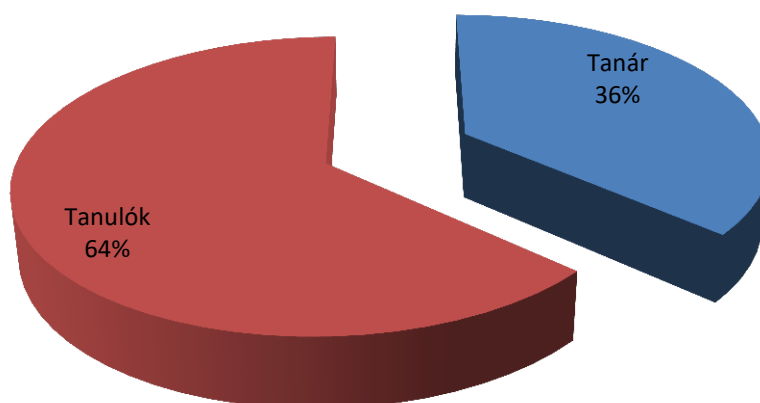
Tanár és tanulók megszólalásainak száma a kiscsoportos szervezésű tanórán

17. ábra

Tanár és tanulók megszólalásainak száma a páros szervezésű tanórán

A 16. és 17. ábrák alapján elmondható, hogy a tanulói beszédfordulók száma magasabb, mint a tanáré annak ellenére, hogy a tantermi tevékenységeket a tanári megszólalás, utasítás indítja el. Ez a különbség adódhat abból, hogy a tanulók nagyobb létszámba vannak jelen, a tanár egyedüli személyéhez képest. Továbbá abból, hogy a tanár – legyen szó a frontális vagy a páros és a csoportos szervezésű órákról- folyamatosan arra törekszik, hogy a tanulók az óra folyamán aktívak legyenek, figyelmük és lelkesedésük ne lankadjon. Ennek pedig az a legjobb módja, ha a tanulók folyamatosan szóhoz juthatnak, ezáltal részt kapva az óra verbális tevékenységeiben.

18. ábra

Tanár és tanulók megszólalásainak aránya a páros és kiscsoportos szervezésű tanórán

3.2 A tanórai beszédfordulók és azok hosszúsága

A beszédforduló a társalgás egyik elemi egysége, mely addig tart, míg a beszélő átadja a szót a másik félnek. [Hámori, 2006. Király, 2015]. A beszédfordulók gyakran nem tisztázottak hosszúságukat vagy tartalmukat tekintve, mivel előfordulhat, hogy párhuzamosan többen szólalnak meg az interakció során [Tátrai, 2011. Király, 2015]. A lejegyzésekben többször is előfordul az „Érthetetlen beszéd”, „Zűrzavar” megjegyzés, mivel a párhuzamos megszólalások nem tették lehetővé a különböző személyektől származó beszédfordulók elkülönítését. Igyekeztem ezeket az átfedéseket kiküszöbölni a levezetett órák során, a minél teljesebb elemzéshez a tanár-tanuló interakciók során (a gyerekek kézfelnyújtással jelezték megszólalási szándékukat, vagy felszólítással kaptak szót). Ám fontos megjegyezni, a tanulók egymás közötti beszédfordulóit nem sikerült lejegyezni, csupán felszólalásokat az osztály felé az előbb említett párhuzamos beszédfordulók nehezen különválaszthatósága miatt, így a jól különválasztható, átfedések nélküli beszédfordulók hossza került elemzésre. [Tátrai, 2011. Iványi, 2014. Király, 2015]. A frontális tanórák elemzésénél látható, milyen nagy eltérés mutatkozhat a tanár és a tanulók beszédfordulóinak terjedelme között [Antalné, 2008. Antalné, 2013]. Ezt megpróbáltam kiküszöbölni az általam megtartott órákon. Igyekeztem olyan kérdéseket alkalmazni, melyek által maguk a tanulók magyarázhatnak el megfigyelt törvényszerűségeket, kifejthetik véleményüket, amihez talán első alkalommal nem találják a megfelelő szavakat. [Antalné, 2005]. Így szerettem volna elkerülni a túl hosszú és nehezen figyelemmel kísérhető tanári monológokat. Észrevettem, hogy bizonyos kérdések kapcsolatteremtőek lehetnek és folytatásra buzdíthatják a tanulókat. Pl.:

„H: Nem ugyanazt jelöli.

T: Hanem?

H: Hanem másat jelöl, mert... más a kérdése is.”

A fent említetteken kívül igyekeztem az instrukcióimat nemcsak világosan, de felesleges szavak nélkül kifejezni. Szerettem volna elkerülni a túlzott, halmozott udvariasságot, melyek nemcsak a tanári megszólalásokat nyújtják meg - ezáltal elvéve az időt a tényleges tevékenységtől-, de a tanulók számára zavaró is lehet. Nagyon leegyszerűsítve mondhatjuk, hogy a felesleges, halmozottan udvariaskodó megnyilvánulások által a mondat végére érve tanulók elfelejtik a mondat vagy beszédegység elejét, kevesebb eséllyel emlékeznek pontosan a tanári mondandó lényegére [Antalné, 2009. Sáfrányné, 2016c]. A lenti táblázat és a korábbi, frontális tanóra megszólalásainak hosszúságáról szóló táblázat

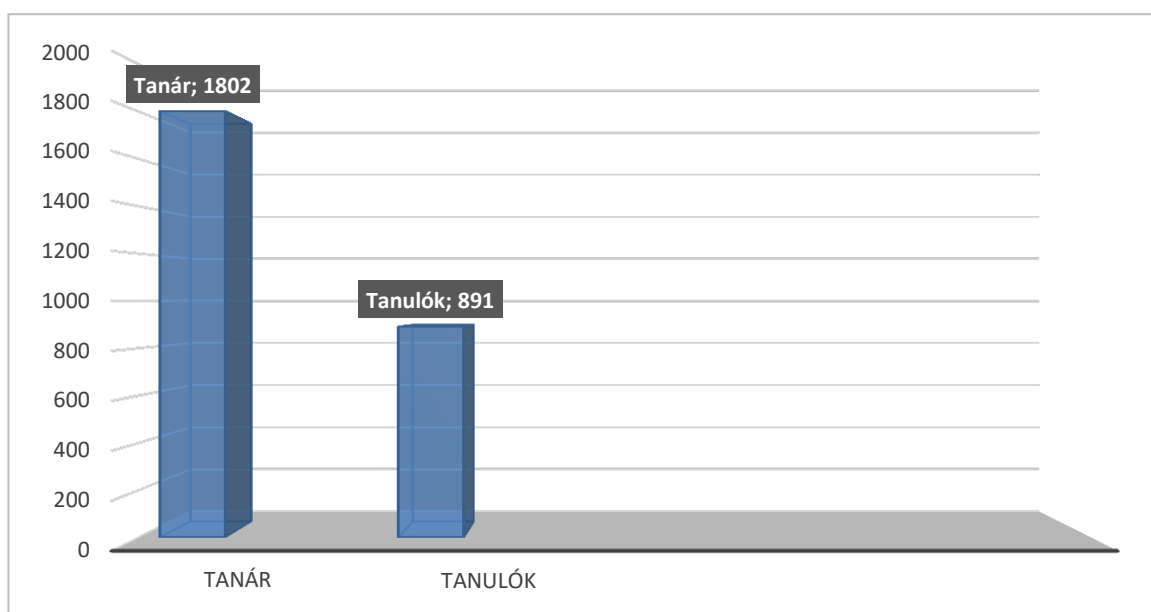
összehasonlításából kiderült, hogy teljes mértékben nem sikerült kiegyenlíteni a megszólalások hossza közötti aránytalanságot. Ezzel szemben a leghosszabb tanári és tanulói beszédfordulók szószáma között csökkent a különbség.

A leghosszabb beszédfordulók szavainak száma		
	Tanár	Tanulók
Kiscsoportos szervezésű tanóra	79	32
Páros szervezésű tanóra	52	38

A frontálisokhoz képest (a 3. lejegyzett óra kivételével) majdnem a felére sikerült csökkenteni a beszédfordulók hossza közötti különbséget a tanár és a tanulók esetében. Míg a frontális szervezésű órákon átlagosan 57,8 szóval, addig a csoportos és páros szervezésűeknél 30,5 szóval volt hosszabb a leghosszabb tanári megszólalás. Tehát elmondható, hogy végeredményben – ha kiegyenlítésre nem is került sor – sikerült javítani a fent említett aránytalanságokon.

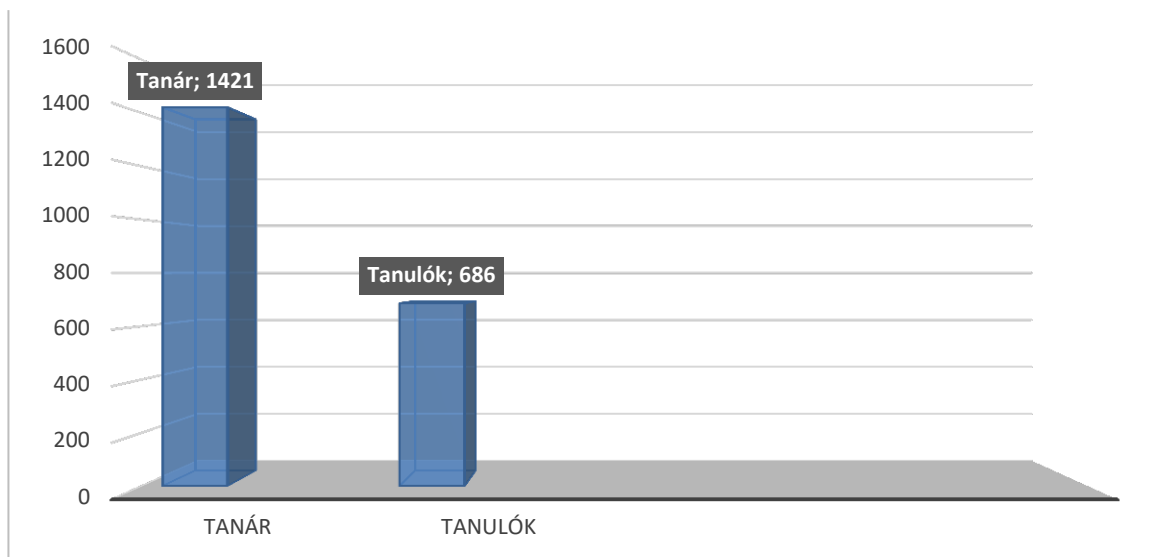
3.3 A tanórán használt szavak száma a tanár és a diákok esetében

Az általam levezetett tanórákon igyekeztem elősegíteni a tanulók minél teljesebb, árnyaltabb önkifejezését. Továbbá az együttes munka alapvetően fejleszti a szociális kompetenciát, ami szoros összefüggésben áll a kommunikációs kompetenciával. Ezt támasztja alá, hogy a kommunikációs és a szociális kompetencia komponenskészletének egyes elemei közősek. [Szőke-Milinte, 2012]. Továbbá elmondható, hogy az együttműködés érdekében a tanulóknak megbeszéléseket, diskurzusokat kell lefolytatniuk egymás között is, így nem csupán az osztálytermi felszólalások alkalmával jutnak szóhoz [Falus, 2003]. A Nemzeti alaptanterv 2012. évi vitaanyaga a kommunikációs készségeket is felosztja különböző alcsoportokra: szociális kommunikációs készségek, kognitív kommunikációs készségek, személyes kommunikációs készségek, speciális kommunikációs készségek. Ezen területek fejlesztési lehetőségeit tanulmányozva megállapítható, hogy az anyanyelv órák mindegyik alcsoport szempontjából kiemelkedő helyet foglal el. Az anyanyelv órák nyújtanak a legtöbb lehetőséget mindegyik fejlesztésére. [Szőke-Milinte, 2012].

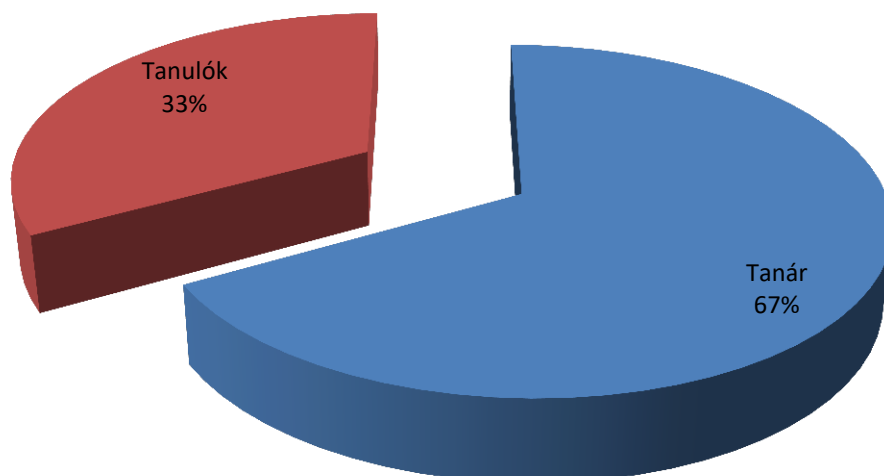
19. ábra

Tanár és tanulók szavainak száma a kiscsoportos munkaszervezésű tanórán

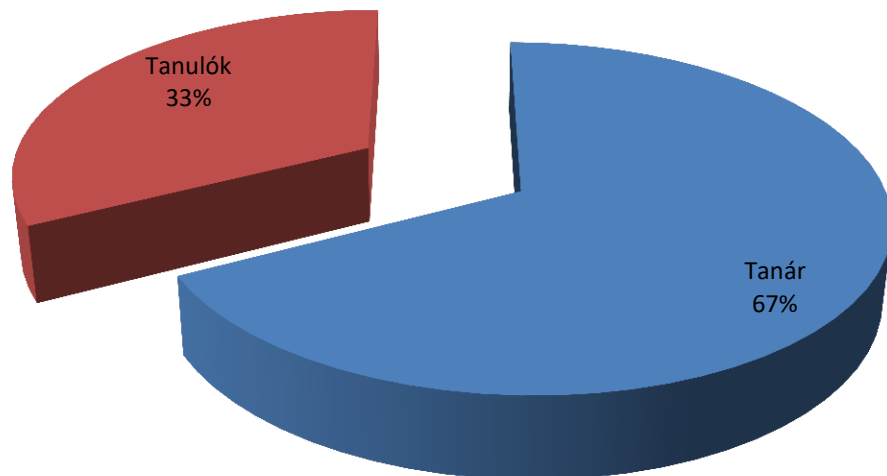
20. ábra

Tanár és tanulók szavainak száma a páros munkaszervezésű tanórán

21. ábra

Tanár és tanulók szavainak aránya a kiscsoportos munkaszervezésű tanórán

22. ábra

Tanár és tanulók szavainak aránya a páros munkaszervezésű tanórán

A fenti ábrák alapján azt mondhatjuk, a tanulói megnyilatkozások a nem frontális szervezésű tanórák esetében nem nagyobb arányúak, mint a frontális órák esetében. Viszont figyelembe kell vennünk, hogy mind a kiscsoportok, mind a párok esetében a feladatok elvégzése közben a tanulók folyamatos konzultációt, megbeszélést végeztek. Ezek nem kerültek szó szerinti lejegyzésre, mivel a beszéd nem érthető. Ezért meg kell jegyeznem, hogy a fentiek nem a tanulók kommunikációjának összességét hivatottak felmérni és elemezni, hanem a tanórai megnyilatkozásokat a tanár és az osztály felé. Ugyanakkor az órákon tapasztaltak alapján a kommunikációjuk mértéke és intenzitása jóval magasabb a frontális szervezésű órákhoz mérten, ugyanis a kiscsoport vagy a párok tagjai között aktív verbális kommunikáció folyt.

Összegzés

Dolgozatomban a kommunikációs kompetenciával, valamint annak fejlesztési lehetőségeivel foglalkoztam. Arra kerestem válaszokat, milyen mértékben valósul ez meg egy frontálisan és csoportmunkával (kiscsoportos és páros munka) szervezett tanóra keretein belül.

A nyolc, általam felvett és lejegyzett óra hanganyaga alapján megállapítható, hogy a frontálisan szervezett tanórákon a diákok kisebb terjedelmű beszédfordulókat használnak. Ezzel szemben a beszédfordulók számának aránya a diákok esetében volt magasabb. Megállapítottam, hogy a tanár kisebb arányú megszólalásaival szemben mégis a diákok használtak kevesebb szót a tanórákon. Ez azt jelenti, hogy az oktató hozzávetőlegesen kétszer annyi szót mondott egy órán, mint a diákok. Ennek egyik lehetséges oka a tanári redundancia. Ez történhet egyrészt az okból, hogy a tanulóknak rögzüljenek a tanultak. Másrészt pedig azért, hogy az oktató a tanulókat a teljes mondattal való válaszadásra szoktassa.

A két, általam levezetett kiscsoportos és páros munkaformával szervezett órák anyagát elemezve megfigyeltem, hogy a tanulók órai megszólalásai a tanár és az osztály felé közel azonos szószámban jelentek meg, mint a frontális órákon. Ezzel szemben nem elhanyagolható, hogy a közös munka során a gyerekek között folyamatos verbális interakció folyt. Ez azt mutatja, hogy ezek a munkaformák jóval nagyobb szóhasználatot és verbális aktivitást igényelnek a tanulók részéről, mint a frontális munkaforma keretein belül való tanulás.

Következtetésként megfogalmazható, hogy a frontális óraszervezési típus keretein belül a tanári példamutatás lehet az, ami fejleszti a tanulók szókincsét, szóhasználatát. Viszont a kiscsoportos és páros munkaszervezésnél jóval több lehetőségük nyílik a tanulóknak arra, hogy verbálisan megnyilvánuljanak egymás között. Így mindkét munkaformáról elmondható, hogy a tanulók kommunikációs készségét fejlesztheti megfelelő módszerekkel. Ezzel szemben a beszédfordulók vizsgálata eredményei alapján a csoportos munkaformáknál kisebb volt a tanár és tanuló leghosszabb beszédfordulója közötti aránytalanság. Továbbá a fent említett tanuló-tanuló diskurzusok szintén nem figyelhetőek meg a frontális szervezésű órákon. Így elmondható, hogy a tanulók kommunikációs készségeit nem a frontális munkaforma fejleszti a leghatékonyabb módon.

Резюме

У курсовій роботі я розробила питання формування комунікативної компетенції учнів. Досліджувала в якій мірі реалізується вона в рамках фронтального уроку.

Звукозаписи та конспекти прослуханих мною уроків підтверджують, що учні на уроках використовували короткі мовні звороти. Проте їх висловлювання були частішими. Мною визначено, що, тоді як вчителем сказано влучніше та повніше, то учні висловлювалися частіше проте простіше. Це означає, що вчителем в середньому вжито вдвічі більше слів, ніж учнями. Це пояснюється редуценцією вчителя. Це зумовлюється по-перше потребою закріплення набутих учнями знань, по-друге вчитель має спонукати учнів до вираження думок повними, змістовними фразами, реченнями.

Аналізуючи мною проведені дві форми роботи на уроці - в малих групах та в парах, я помітила що висловлювання учнів на уроці, майже збігається з тими словами, які йдуть від вчителя до класу, ніж на уроках з фронтальною формою навчання. На відміну від цього, неможливо пропустити в те, що під час спільної роботи між учнями постійно тривала словесна взаємодія. Це вказує, що ці форми роботи потребують більше. Висловлювання з боку учнів, ніж під час фронтальної форми навчання.

Підсумовуючи можна сказати, щоб на покращення висловлювання і розвитку словникового запасу на уроках з фронтальною формою навчання може допомогти мовний взірець вчителя. Але під час форм роботи в малих групах і в парах в учнів відкриваються набагато більші можливості, для того, щоб словесне проявитись один одному. Говорячи про дві форми викладання, можу запевнити, що розвиток комунікативних здібностей учнів можна розвивати відповідними методами. Навпроти цього по

результатам дослідження мовних зворотів при форми роботи в групах, диспропорція між вчителем та учеником і найбільшим мовним зворотом була меншою. Вище згаданий дискурс учень з учнем, не спостерігається на уроках, організованих фронтальним методом. Таким чином можна сказати, що фронтальна форма роботи не є найефективнішою для розвитку комунікаційних здібностей учнів.

Felhasznált irodalom:

Antalné Szabó Ágnes (2013). A tanulásalapú anyanyelvi nevelés. *Anyanyelv- Pedagógia* 2013(4)

Antalné Szabó Ágnes (2008). A helyesírási kultúra fejlesztésének régi-új technikái. *Anyanyelv- Pedagógia* 2008(3-4)

Antalné Szabó Ágnes (2009). A tanári instrukciók grammatikája. In: Keszler Borbála – Tátrai Szilárd (szerk.) *Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.

Antalné Szabó Ágnes (2005): A tanári beszéd kérdésalakzatai II. *Magyar Nyelvőr*, 2005(3)

Antalné Szabó Ágnes · Raátz Judit (2002). Magyar nyelv és kommunikáció tankönyv az 5-6. évfolyam számára. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest.

Asztalos Anikó (2015). A tanórai beszédfejlesztést támogató óratervezési stratégiák. *Anyanyelv- Pedagógia* 2015(2)

Boronkai Dóra (2009). *Bevezetés a társalgáselemzésbe*. Ad Librum Kft. Budapest.

ÉKSz. 2003. = *Magyar értelmező kéziszótár*. : 726–727. Akadémiai Kiadó. Budapest

Érsok Nikoletta Ágnes (2006). Szóbeliség és/vagy írásbeliség. *Magyar Nyelvőr* 165–76.

Falus Iván (szerk.) (2003). *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Gósy Mária (2005). *Pszicholingvisztika*. Osiris Kiadó. Budapest.

Herbszt Mária (2011). A tanári beszédviselkedés jellemzői. Szegedi Tudományegyetem, Szeged.

Herbszt Mária (2008). Grice társalgási maximáinak érvényesülése a tantermi interakcióban. *Anyanyelv-pedagógia* 3–4.

Hámori Ágnes (2006). A társalgási műfajokról. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) *Szöveg és típus*. Tinta Könyvkiadó. Budapest. 157–181.

Horányi Özséb (2001). A kommunikációról. In: Béres István – Horányi Özséb (szerk.) *Társadalmi kommunikáció*. Osiris Kiadó. Budapest.

Horváth H. Attila (2009). A pedagógus-kulcskompetenciák szerepe a tanulók versenyképességében.

<http://ofi.hu/tudastar/vitaforumok/pedagogus>

Horváthné Zilahy Ágnes (2004). Hatékony tanulás. *Új Pedagógiai Szemle* 2004(12).

Iványi Zsuzsanna (2001). A nyelvészeti konverzációelemzés. *Magyar Nyelvőr*

<http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1251/125106.htm> (2014. március 30.)

Lakatosné Török Erika és Kárpáti Andrea (2009). Az informatikai kompetencia, a pedagógiai gyakorlat és az innovációs sikeresség összefüggései az európai digitális tananyagportál magyar kipróbálói csoportjában. *Magyar Pedagógia* 109(3) 227–259.

N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2004). *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó. Budapest

Nagy József (2000). *XXI. század és nevelés*. Osiris Kiadó. Budapest.

NAT 2007. = Nemzeti alaptanterv, 2007.

http://www.okm.gov.hu/letolt/kozokt/nat_070926.pdf (2009. május 10.)

Németh Erzsébet (2002). *Az önismeret és a kommunikációs készség fejlesztése*. Századvég Kiadó. Budapest.

Raátz Judit (2005). A beszédfajták. In: Róka Jolán (szerk) *Szónoklatok nagykönyve iskolaigazgatóknak*. Raabe Kiadó. Budapest. 1–24.

Sáfrányné Molnár Mónika (2016): A verbális tanári instrukciók az osztálytermi diskurzusban I. *Anyanyelv- Pedagógia* 2016(2)

Sáfrányné Molnár Mónika (2016): A verbális tanári instrukciók az osztálytermi diskurzusban II. *Anyanyelv- Pedagógia* 2016(3)

Sáfrányné Molnár Mónika (2016): A verbális tanári instrukciók az osztálytermi diskurzusban III. *Anyanyelv- Pedagógia* 2016(4)

Szabó G. Ferenc (2010). A kommunikatív kompetencia. *Anyanyelv-pedagógia*, 2010(2)

Szebedy Tas (2009). Kerekasztal-vita a kompetenciafejlesztésről és a kompetencia alapú oktatásról. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.

Szikszaíné Nagy Irma (1999). *Leíró magyar szövegtan*. Osiris kiadó. Budapest.

<http://www.ofi.hu/tudastar/kompetencia/kompetencia-ismeretek> (2010. március 25.)

Szőke-Milinte Enikő (2012). A kommunikációs kompetencia a 2012-es NAT vitaanyagában. *Anyanyelv- Pedagógia*, 2012(2)

Szőke-Milinte Enikő (2005). *A kommunikációs kompetencia fejlesztése*. PPKE BTK. Piliscsaba.

Szőke-Milinte Enikő (2006). *Konfliktuskezelés és pedagógusmesterség*. OPKM. Budapest.

Tancz Tünde (2011) Nyelvi és kommunikációs készségek játékos fejlesztése az alapozó szakaszban. *Anyanyelv- pedagógia, 2011(2)*

Tátrai Szilárd (2011). *Bevezetés a pragmatikába*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.

Vajda Zsuzsa (1997). Kompetencia. *Pedagógiai Lexikon 2*: 266.

Dokumentumok:

(1) Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez. (2013). Oktatási Hivatal.

(2) Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez. (2013). Oktatási Hivatal.

[http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/
utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez.pdf](http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez.pdf) (2013. december 1.)

Melléklet

Óravázlat

Magyar nyelv

3. osztály

Tanítás ideje: 2017. 05. 05.

Helye: Vári II. Rákóczi Ferenc Középiskola

Tanít: Nagy Nikoletta

Az óra témája: Tulajdonnevek helyesírása

Célja: Megismertetni a gyerekeket a tulajdonnevek helyesírásával. Fejleszteni szociális kompetenciájukat, fogalmazókészségüket. Nevelni őket az anyanyelv iránti szeretetre, nemzeti nevelés.

Eszközök: szemléltetők, szókártyák, képek.

Óratípus: kombinált.

Óraszervezés: Kiscsoportos.

Az óra menete:

I. Szervezés:

1. Köszönés
2. Bemutatkozás
3. „- Milyen órához készültünk elő, gyerekek?”

Egy tanuló jelentkezik és felel

II. Számonkérés:

- Mi volt a házi feladat? Ellenőrizzük!
- Miről volt szó az előző órán?
- Milyen szófajokat tanultunk eddig?

Szókártyák kerülnek a táblára: főnév, ige, melléknév. Felírják a hozzájuk tartozó kérdéseket.

A gyerekeknek kell a megadott szavakat a helyére illeszteni:

- a) szép, kicsi, fehér, gömbölyű, napos.
- b) Tamás, kutya, Vári, Bodri, asztal.
- c) Volt, jár, esik, lesznek, érkezik.

III. Motiváció

Mindenki kijön, és elvesz egy kis lapot az asztról. Ezek képek részletei, három kép kell, hogy kijöjjon. Mikor mindenki megtalálta a csapatát, a kép alapján nevet adnak annak. Röviden el is mondhatják, mi zajlik a képen, de csak egy mondattal jellemezzék, vagy címet adjanak neki.

Nevelési cél:

„Ezek mind a természetről készült képek tavasszal. Ugye ilyen szép a szülőfalunk, mikor a természet újraéled? Nemrég volt a Föld világnapja is, melynek alkalmából megszépítették az iskola környékét. Ez alkalomból minden csapattól szeretnék hallani valamit, amit szépnek, értékesnek tart szülőfalunkban! Fogalmazzátok meg közösen, írjátok le, és akit kiválasztotok, felolvassa!”

IV. Új anyag átadása

Bevezető beszéd, téma közlése: „A csapatok együtt fognak dolgozni, így dolgozzuk fel az óránk témáját, ami számotokra már nem ismeretlen teljesen, hiszen a főnevekről lesz szó, azon belül is a tulajdonnevek helyesírásával fogunk foglalkozni. Előtte viszont gyakoroljuk azt, amit eddig tanultunk egy játékkal! „

A három csoport: élőlény (állat és ember), élettelen dolog, gondolati dolog. Gyűjteniük kell minél több fogalmat a saját csoportjukban, adogathatnak egy lapot körbe, amire mindenki minimum két szót kell, hogy felírjon!

Ezeket minden csoportból egy általuk kiválasztott személy felírja (tábla 3 részére), ebből kiválogatom a nagybetűvel írtakat.

Szóban el kell mondani, hogy a tulajdonneveket mindig milyen betűvel írjuk? Naggyal, a mondat közepén is. Ez a nagyon fontos. (A szabály feldolgozása csoportmunka során történik: elolvassák a csoportok, megbeszélnek, segítenek annak, akik nehezen értik meg. Ezután Minden csoportból egy szóvivő elmondja, hogyan dolgozták fel, beszélték meg a szabály, hogyan értelmezik. A tanár közben korrigálja, kérdésekkel segíti megérteni jobban, amennyiben szükséges.) Amit meg kell érteniük ebből: a tulajdonneveket csoportokra bontjuk.

Részletesebben ötödik osztályban fogják tanulni, de azt már megjegyezhetik, hogy megkülönböztetünk személy-, állat-, földrajzi, könyvek neveit. Lehet mesehős is. Ellenőrző kérdések: „Tehát, ha azt mondom, Nap/nap, azt milyen betűvel írjuk? Miért kétféleképpen? Föld/föld? Beregszász, Vuk, Hetvenhét magyar népmese, Nefelejcs/nefelejcs (virág és intézmény), Magyarország, Fekete-tenger, stb.”

Füzettel való munka: keltezés, téma beírása, és a szabály röviden.

V. Begyakorlás:

Gyűjteni 3-3 tulajdonnevet, amiből maximum egy darab lehet személynév!

Ezt minden csoportban a szóvivő felolvassa, a többiek figyelnek, helyesek-e a felsoroltak. Minden csapat beírja a füzetébe is.

VI. Összegzés

- Milyen szófajokat tanultunk eddig? (Főnév, melléknév, ige)
- Melyikkel foglalkoztunk a mai órán részletesebben? (Főnévvel)
- Mit tudunk meg róla, milyen csoportokra oszlik? (Köznév és tulajdonnév)
- Mit kell tudnunk a tulajdonnevekről? Helyesírásuk? Típusai? (Mindig nagybetűvel írjuk. Csoportjai: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, könyvcímek, stb.)

VII. Házi feladat

Írjatok rövid elbeszélést Anyák napján címmel! Aláhúzni a főneveket a szövegben!

(elmagyarázni, hogy itt arról van szó, ki hogyan köszönti édesanyját az ünnep alkalmából!)

Óravázlat

Magyar nyelv

3. osztály

Tanítás ideje: 2017. 05. 05.

Helye: Vári II. Rákóczi Ferenc Középiskola

Tanít: Nagy Nikoletta

Az óra témája: Tulajdonnevek helyesírása

Célja: Megismertetni a gyerekeket a tulajdonnevek helyesírásával. Fejleszteni szociális kompetenciájukat, fogalmazókészségüket. Nevelni őket az anyanyelv iránti szeretetre, nemzeti nevelés.

Eszközök: szókártyák, képek, tankönyv

Óratípus: kombinált.

Óraszervezés: páros munkaforma.

Az óra menete:

I. Szervezés:

4. Köszönés
5. Bemutatkozás
6. „- Milyen órához készültünk elő, gyerekek?”

- Egy tanuló jelentkezik és felel

II. Számonkérés:

- Mi volt a házi feladat? Ellenőrizzük!
- Miről volt szó az előző órán?
- Milyen szófajokat tanultunk eddig?

Szókártyák kerülnek a táblára: főnév, ige, melléknév. Felírják a hozzájuk tartozó kérdéseket.

A gyerekeknek kell a megadott csoportokhoz megfelelő szavakat felírni a táblára a tanultak megismétléseképpen.

III. Motiváció

Mindenki kijön, és elvesz egy kis lapot az asztalról. Ezek képek részletei, ez alapján rendeződnek párokba. A képnek címet kell közösen adniuk.

Nevelési cél:

„Vári- az a szó, hogy Vári mit jelöl a mi számunkra? Nekünk szülőfalunk. Mi ide születtünk. Ugye ilyen szép a szülőfalunk, mikor a természet újraéled? Nemrég volt a Föld világnapja is, melynek alkalmából megszépítették az iskola környékét. Minden csapattól szeretnék hallani valamit, amit szépnek, értékesnek tart szülőfalunkban!”

IV. Új anyag átadása

Bevezető beszéd, téma közlése: „, A csapatok együtt fognak dolgozni, így dolgozzuk fel az óránk témáját, ami számotokra már nem ismeretlen teljesen, hiszen a főnevekről lesz szó, azon belül is a tulajdonnevek helyesírásával fogunk foglalkozni. Előtte viszont gyakoroljuk azt, amit eddig tanultunk egy játékkal! „,

A három csoport: élőlény (állat és ember), élettelen dolog, gondolati dolog. Gyűjteniük kell minél több fogalmat a lapjukra, amire mindenki minimum két szót kell, hogy felírjon!

Ezeket minden csoportból egy általuk kiválasztott személy felírja (tábla 3 részére), ebből kiválogatom a nagybetűvel írtakat. Ezek lesznek a tulajdonnevek, a kis betűvel írtak a köznevek.

Szóban el kell mondani, meg kell kérdezni, hogy a tulajdonneveket mindig milyen betűvel írjuk? Naggyal, a mondat közepén is. Ez a nagyon fontos. Minden pár elolvassa a tankönyv 160. oldalán található szabályokat, ha az egyikük nem érti, segít a másik a megértésben. Ha mindenki kész, kéznyújtással jelzi.

(A szabály feldolgozása páros munka során történik: elolvassák a párok, megbeszélik, segítenek egymásnak). Ezután a szóvivő elmondja, hogyan dolgozták fel, beszélték meg a szabályt, hogyan értelmezik. (A tanár közben korrigálja, kérdésekkel segíti megérteni jobban, amennyiben szükséges). Amit meg kell érteniük ebből: a tulajdonneveket csoportokra bontjuk. Részletesebben ötödik osztályban fogják tanulni, de azt már megjegyezhetik, hogy megkülönböztetünk személy-, állat-, földrajzi, könyvek neveit. Lehet mesehős is. Tehát, ha

azt mondom, Nap/nap, azt milyen betűvel írjuk? Miért kétféleképpen? Föld/föld? Beregszász, Vuk, Hetvenhét magyar népmese, Nefelejcs/nefelejcs (virág és intézmény), Magyarország, Fekete-tenger, stb.

V. Begyakorlás

- Füzetbeli munka: keletkezés, téma beírása és a szabály röviden
- Feladat: a közneveket és tulajdonneveket szét kell írni két kis labdába: kék- köznév és piros-tulajdonnév (A szavakat tollbamondás után írják le a párok). A párok felolvassák, melyik csoporthoz mit soroltak fel, miért, és milyen helyesírással írták a szavakat. Miért? Ezt a füzetbe is beírhatják, ha jut rá idő.
- Gyűjteni 3-3 tulajdonnevet, amiből maximum egy darab lehet személynév!

Ezt minden pár szóvivője felolvassa, a többiek figyelnek, helyesek-e a felsoroltak. Minden csapat beírja a füzetébe is.

VI. Összegzés

- Milyen szófajokat tanultunk eddig? (Főnév, melléknév, ige)
- Melyikkel foglalkoztunk a mai órán részletesebben? (Főnévvel)
- Mit tudunk meg róla, milyen csoportokra oszlik? (Köznév és tulajdonnév)
- Mit kell tudnunk a tulajdonnevekről? Helyesírásuk? Típusai? (Mindig nagybetűvel írjuk. Csoportjai: személynévek, állatnevek, földrajzi nevek, könyvcímek, stb.)

VII. Házi feladat

Írjatok rövid fogalmazást Anyák napján címmel! Aláhúzni a főneveket a szövegben!

(elmagyarázni, hogy itt arról van szó, ki hogyan köszönti édesanyját az ünnep alkalmából!)

„A beszédfejlesztést támogató óraszervezési munkaformák alsó osztályokban” c. szakdolgozat melléklete a Vári II. Rákóczi Ferenc Középiskolában hangfelvételre került tanórák alapján

Nagy Nikoletta

IV. évfolyam, Tanító szak

Az 1. tanóra lejegyzett hanganyaga

T: Milyen órához készültünk elő?

Kórusban: Olvasáshoz

T: Húha! Kórusban mindenki!

T: Kezünk az elveszett, ugye éjszaka? Kezünket elfeküdtük, ugye az éjszaka.

T: Milyen órához készültünk elő? Milán?

M: Olvasás. Olvasás órához készültünk elő

T: Mi volt a házi feladat olvasásból? Dorottya?

D: Elfújta a szél a napot.

T: És ez mi?

D: házi feladat az volt, hogy olvassuk a verset, melynek az a címe, hogy Elfújta a szél a napot.

T: Hogy szoktuk mi ezt mondani?

Olyan furcsán beszéltek, hogy ez nem igaz. Hát Nikitől nem kell félni, ismeritek Nikit. Olyan furcsán beszéltek, mint a ki nem magyar gyerek. Hajnalka, mi volt a házi feladat?

Kifejezően olvasni az Elfújta a szél a napot c. verset.

Nem így szoktuk válaszolni? Kiforgatjuk, mert ugye beszéltünk róla, hogy a magyar nyelvben nem szabad a szavakat megcserélni, mert az értelme nem ugyanaz lesz a mondatnak, igaz?

Beszéltünk ilyet. Ki nem olvasott otthon? Ki nem vette elő sem a könyvet? Az emelje a kezét! Milán, olvastál?

M: Igen

T: Igen? Jó. Márkó?

M: Igen.

T: Olvastál? Jó. Miről szól ez a vers? Mondjad,

M: Én tudok olvasni.

T: Tudom, hogy tudsz olvasni. Másodikosok vagytok, jól néznénk ki, ha nem tudnátok olvasni! Tessék? Nem értem.

M: Nem

T: Mi nem? Nem olvastál? Hát, álljunk meg egy percre! Miért nem olvastál? És ha én azt mondom, hogy ezt a verset meg kell tanulni? Akkor, Milán, megtanultad volna? De ha olvasni kell, akkor nem. Na, mindjárt meglátjuk, hogy szépen tudod-e kifejezően olvasni vagy nem? Hogy engedhetjük meg mi azt magunka, hogy ami fel van adva, azt nem olvassuk el? Egyre több meglepetést okozol nekem! Egyre többet! Nem tudom, kinek szóljak. Anyának vagy inkább apának? Egy másodikos gyerek, sőt! Egy iskolás gyerek nem engedheti meg magának azt, hogy nem készülj az órára! Bármi legyen az, és bárhogy tudjon olvasni! Petra, te előkészültél?

P: Igen.

T: De nem látom a könyvedet nyitva.

D: Százharmincötös oldal!

T: Harminc...százharminc...

D: Százharmincöt!

T: Milán??? Százharmincnégy?

T: Mondd még egyszer! Hogy mondtad? Hányadik oldalon van?

D: Százharmincöt.

T: Hogy kell mondani?

D: Százharmincötödik!

T: Igen! Miért mondtuk azt hogy százharmincötödik?

L: Nem tudom...

T: Miért mondtuk azt, hogy pontot is teszünk utána, mint a dátumban? Ha teszünk oda, mit jelent az, hogy százharmincöt?

Hajnalka: Egy szám.

T: Igen, százharmincöt oldalt kell elolvasni. de ha a százharmincötödik, akkor pontosan tudjuk, hogy a hányadik a sorban, hányadik oldalon keressük. Na, miről szól a vers? Miről szól a vers?

L: Arról szól, hogy a...

T: a Szélről...

L: A szélről, a Napról...

T: A természetről, ugye? Milyen a hangulata a versnek? Milyen a hangulata? Petra?

P: Vidám.

T: Teljes mondattal válaszolj!

P: A versnek vidám hangulata van.

T: Miért vidám? És másképpen nem csak vidám, hanem milyen még? Laci!

L: Bús.

T: Bús?Húha!

H: Nem bús.

T: Milyen a hangulata? Milán!

M: Vidám

T: Vidám, és még?

M: És még...

H: Boldog

T: Boldog. És még? Mondtuk is, hogy miért olyan a vers?

F: Vicces

T: Vicces és miért vicces ez a vers? Milán!

M.:Azért, mert elfújta a szél a napot a felhők fölé és a napot nem fújhatja el.

T: Igen mert azt mondtuk, elfújta, mit csinált? Elfújta a szél a napot, tehát mit csinált a nap?

Zs: Elment

T: Elment. És mi mit tanultunk? Hogy a nap az elmegy?

M: Nem, az ottmarad a helyén.

T: Miért marad ott a helyén?

L: Mert a Nap az nem megy sehova.

T: Nem. Igen, hanem mit?

M: A felhők ottmaradnak!

T: nem, nem, nem! Dorottya!

D: Mert a Föld forog, nem pedig a Nap mozog!

T: Igen, tehát a Föld forog, nem pedig a Nap mozog. A nap az milyen égitest?

D: Egy helyben álló

T: Egy helyben álló égitest. És még mi egy helyben álló, ami megint világít, ami egy másik égitest, ami a Naphoz hasonló, csak nincs olyan világos?

P: A Hold!

T: A Hold. Ezt tanultuk, ezért vicces, hogy, a szél mit csinált a nappal? Fogta, mint egy levelet és elfújta, ugye?

D: De a felhőket fújta a nap elé.

T: Igen, a Nap az mit csinált? Állt egyhelyben, a Felhők viszont mit csinálnak? Mozognak. Ugye? Jó. Na, kezdjünk hozzá olvasni, versszakonként fogjuk olvasni. Először mondom, hogy hogyan. Milán, Dorottya, Flórián.

M: Kányádi Sándor: Elfújta a szél a napot

Elfújta a szél a napot,
be a felhők sűrűjébe,
hajladozik a vén erdő,
úgy tesz, mintha jődögélne.

D: De ha a szél úgy akarja,
máris fordul, mintha menne;
leveleit hátrahagyva
kapaszkodna föl a hegyre.

F: Mintha jönne, mintha menne,
mintha vinne, mintha hozna:
de nehéz is az erdőnek,
mikor a szél kormányozza.

T: Flórián, hányszor olvastad el ezt a három versszakos verset? Tizenkét soros. Rám nézel! Hányszor olvastad el? Flórián, csak egy számot kérek, semmi mást! Egyszer sem! Egyszer sem. Hanna, Hajnalka, Márkó!

H: Kányádi Sándor: Elfújta a szél a napot

Haj: Elfújta a szél a napot,
be a felhők sűrűjébe,
hajladozik a vén erdő,
úgy tesz, mintha jődögélne.

M-rkó:De ha a szél úgy akarja,
máris fordul, mintha menne;
leveleit hátrahagyva
kapaszkodna föl a hegyre.

Mintha jönne, mintha menne,
mintha vinne, mintha hozna:
de nehéz is az erdőnek,
mikor a szél kormányozza.

T: Miért mondja, írta nekünk azt a költő, hogy nehéz az erdőknek? Miért? Na, miért, Marci?

Marci: Mert mindenhol fúj a szél.

D: Mert egyszer innen, egyszer onnan...

M:Egyszer erre kell dőlnie, egyszer arra kell dőlnie, egyszer előre, egyszer meg hátra. És ez fáj az erdőknek.

T: Hát igen, de mit tanultunk mi? Az erdő, a fák, a növények, mik?

Kórusban: Élőlények!

T: Élőlények. Mit jelent az, hogy szembeszel? Mit jelent az, hogy szembeszel? Merre dől akkor a fa? Például ha te vagy a fa, és szembeszel fúj? Milán!

K.M: Előre fújja a szél!

T: Állj csak fel! Szembeszel jön veled, akkor....

M: Hátrafele volt, és előlről fúj!

T: Elölről fúj, és én vagyok a szél, te vagy a fa. Akkor merre fogsz dőlni?

.M:Hátra.

T: Hátra. Hátszél? Ugye, van egy olyan megnevezés, hogy hátszél. Az mit jelent? Zsófi?
Hátszél? Na, mit jelent a hátszél?

Zs: Azt jelenti, hogy a szél innen jön, én meg erre állok, és fújja a hátamat.

T: Fújja a hátadat, és te merre dőlsz, ha te vagy a fa?

Zs: Előre.

T: Előre. Ugye? Előbb hátszél fúj, utána szembe. Fúj a szél. És melyik a rosszabb nekünk?
Hogy mondtuk? A hátszél vagy a szembeszél? Melyik a rosszabb? Na, melyik? Flórián!

F: A szembeszél.

T: Miért?

F: Mert h fúj a szél, akkor...

T: Nem. Miért?

Marci: Mert ha biciklizünk és szembeszél fúj, akkor nagyon nehéz előrehajtani.

T:Akkor nagyon nehéz előrehajtani. Zsófi olvas tovább, Zsófi, Bogi, ki nem olvasott még?
Laci! Még maradt kettő.

Zs: Kányádi Sándor: Elfújta a szél a napot

Elfújta a szél a napot,
be a felhők sűrűjébe,
hajladozik a vén erdő,
úgy tesz, mintha jődögélne.

B: De ha a szél úgy akarja,
máris fordul, mintha menne;
leveleit hátrahagyva
kapaszkodna föl a hegyre.

L: Mintha jönne, mintha menne,
mintha vinne, mintha hozna:

de nehéz is az erdőnek,
mikor a szél kormányozza.

T: Jól van, Laci, úgy látom, használt a sok egyes, kettes!

(Nevetés)

Sokat fogtok kapni, mert úgy látszik így kell. Így tanultok, mert így otthon is kaptok érte büntetést. Milán, Petra! Tehát úgy fogjuk olvasni, hogy Milán kezdi, Petra középső versszakot, és te még az utolsót! Jó?

M: Kányádi Sándor: Elfújta a szél a napot

Elfújta a szél a napot,
be a felhők sűrűjébe,
hajladozik a vén erdő,
úgy tesz, mintha jődögélne.

P: De ha a szél úgy akarja,
máris fordul, mintha menne;
leveleit hátrahagyva
kapaszkodna föl a hegyre.

Milán: Mintha jönne, mintha menne,
mintha vinne, mintha hozna:
de nehéz is az erdőnek,
mikor a szél kormányozza.

T: Így, Milán. Akivel nem vagyok ma az olvasással megelégedve- pedig ez nem sok volt, tehát ha ötször elolvastad, akkor, már tudnád úgy olvasni, mint aki megtanulta- Flórián. Flórián, annyi sok a dolgod, ugye? Nem érsz rá.

P: Én még majdnem meg is tanultam!

T: És még mi volt a házi feladat? Milyen hibát követtem én el most? És még milyen hibát követtem el? Na, vajon? Na, halljam!

Hanna: És-sel kezdte a mondatot!

Tanár és gyerekek: És-sel mondatot nem kezdünk!

T: Bizony! Mi volt még a házi feladat? Adtam még plusz házi feladatot.

(Nevetés, motyogás)

T: Húha! Úgy látom, jó sokan végezték el!

Gyerekek: Jaj!

T: Na, mi volt a plusz házi feladat? Na, Flórián!

F: Keresni kellett egy szép verset, vagy egy olvasnivalót a szélről.

T: Vagy mit mondtam még? Vagy mit kellett még?

Gyerekek: Találós kérdést!

T: Találós kérdést. Ki kerestet? (Csend) Na, és akkor érdekelték jó jegyet? Hát...

F: Én kerestem!

T: Na, tudsz?

F: Találós kérdést? Azt nem. Egy verset a szélről.

T: Megtanultad? Vagy leírtad?

F: Itt van a könyvben.

T: De én nem azt mondtam, hogy tankönyvből, hanem meséskönyvből, Irkából, internetről. Mit mondtam nektek? Hogy annyi Irkánk van, hogy biztos találtok benne a szélről találós kérdést.

B: Nekem van.

T: Tessék!

B: Bekopog az ajtón, de nem látod. Mi az?

T: Na, mi az?

B: Szél.

T: Szél, ugye? Megtanultad.

Haj: Én is tudok!

T: Tessék, mondjad!

Haj: Mindenhol ott van, de nem látod. Mi az? Szél.

T: És ezt te kerested vagy most kitaláltad?

Haj: Kitaláltam.

T: Na, látod, ez még jobb, mert te még ki is...

Zs: Én is tudok!

T: Tessék! Na, Zsófi!

Zs: Láb nélkül megy fel a padra.

T: Hogy?

Zsófi: Láb nélkül megy fel a padra.

Marci: Azt ismerem, az a füst.

H: Is

T: Is

L: Is

M: Meg a szél!

T: Meg még mire is mondjuk azt?

K.M: A levegőszél!

T: Az árnyéokra! Az árnyékokra, na meg a füstre, ugye? Hát, ha én plusz feladatot adok, akkor azt jó lenne el is végezni, ugye? És még azt mondtam, rajzoljátok le. Azt elvégeztétek? Azt se. Ej-ej! Itt jönnek a bajok! Na, itt jönnek a bajok! Ha nem írjuk be, Akkor itt bemegy, és hol jön ki? A másikon meg eleresztjük? Olyan a fejetek, mint egy rosta! Nem, szita, mert a szitán

éppen-éppen szűrődik a víz, de a rostán belemegy, de azonnal ki is jön! Semmi sem tapad meg benne! Hát, sajnos. Milyen Évszakban íródott ez a vers szerintetek?

L: Tavasz.

T: Lacika, hagyjál mást is megszólalni, ne kiabálj be! Lehet, hogy neked rögtön eszedbe jut, de valakinek egy icipicit gondolkodni kell rajta és szeretne válaszolni. Melyik évszakban játszódhat le ez a vers? Mikor írhatta, melyik évszokról? Zsófi!

Zs: Ez a költő az őszi írtta ezt a verset.

T: Őszről írhatta?

T: Hát mondjuk na, ősszel is fúj a szél, ugye? Aztán még milyen évszak lehet?

D: Tavasz.

T: Tavaszról. Vagy? Vagy az, amit természetrajzból most tanulunk melyik évszak?

Nyár.

Nyár.

Nyár.

T: Nyár, ugye? De mért mondhatjuk, hogy erről a háromról? Mert a kép is ott van, segített nekünk, hogy melyik évszokról.

D: Zöldes meg sárgás...

T: De a sárga ott mit jelképez? A sárga a fák igen, olyan sárgás-barnás... hát, akkor inkább ősz. Igazad van. Inkább, ugye? Azt mondtuk hogy hogy fújhat a szél? Ősszel, nyáron, tavasszal...

B: Ősszel, nyáron, tavasszal...

T: És azt mondja...

B: Hogy télen nagyon fújhat

T: És ha télen fúj a szél, akkor, akkor...

K.M: Hófúvás is lehet!

F: Hófúvás is lehet...

H: Minden télen úgy hullik a hó...

T: Nem, hullik a hó, hanem mit szoktunk mondani? A hó...

P: Esik!

T: Hull, nem hullik. Hanem a hó, ha hull, akkor

Zs: Akkor a szemembe is fúj havat

M: És sokszor télen is hull a hó

T: Tessék?

M: És sokszor szokott télen is hullni a hó.

Marci: És mikor hóvihar van, akkor nagyon fúj a szél!

T: És akkor..

D: És a szemünkbe fújja!

T: Igen, és...és?

T: Mondtam, hogy kiesik egyszer alólad a szék és akkor bevered a fejed kit visznek börtönbe?

Motyogás.

T: Hát akkor szépen kell a széken ülni.

Motyogás

D: Egyszer Márkó beült a Bogi padjába és akkor hintázott, megcsúszott ...

(Motyogás)

T: Ma lesz nevelői óránk és akkor erről beszélünk. Ezt megbeszéljük majd jó. Majd hatodik órán. Tehát ugye azt mondtuk ha télen is fúj a szél, akkor az nehézségeket okozhat. Miben okozhat? Tehát nevezzük meg.

D: nem tudunk látni mert belemegy a hó a szemünkbe.

T: És még? És még?

(Motyogás)

T: Gondoljatok arra, hogy nagyon hull a hó és akkor jön hirtelen egy nagy szélvihar. Kitudsz e jönni a házból vagy nem?

Bekiabálás: Nem!

Bekiabálás: Nem!

T: Mik

H: Mert akkor...

T: Keletkeznek?

P: Hó

T: Hóbuckák, nagy hóbuckák

Érthetetlen beszéd

F: Eltorlaszolják az ajtót

Marci: Eltorlaszolják az ajtót

Zs: Anyunak a testvére fiú és azt mondta, hogy ott messze olyan hó volt, hogy engem betemetett volna.

T: Hát igen. Igen Igen. Volt itt is, nem emlékeztek arra három-négy éve akkor ti még elég kicsik voltatok mikor bizony március 15- én volt egy rettenetes nagy hófuvás. Pedig ugye március 15.-e már milyen évszakra esik?

D: Tavasz

T: Tavaszra

M: És március 15.-én valami valami nemzeti ünnep van

T: Igen. Tudjátok mi az a nemzeti ünnep?

(Motyogás)

Márkó: Mikor fúj a szél, vagy esik a hó meg is fázhatunk.

T: Igen és fázunk jobban. Miért? Hidegebbnek érezzük a? Levegőt. Hidegebbnek ugye? Nyáron? Nyáron, ha fúj a szél, akkor?

Sokan: melegebbnek

B: és papi mesélte, hogy március 15.-én térdig érő nagy hóban jött haza!

T: Hát igen, erről beszéltem, hogy három-négy évvel ezelőtt, most pontosa - hát, olyan négy éve lehet annak már, vagy három éve volt-, hogy március 15.-én nagyon nagy hófúvás volt.

Motyogás

T: És akkor nagyon fúj a szél! Ugye azt mondtuk, hogy

F: Hogy

T: Télen, ha fúj a szél, akkor?

D: Megfázhatunk

T: Megfázhatunk.

T: Nyáron, ha fúj a szél?

B: Melegünk lehet.

T: Mert akkor melegünk van?

B: Nem, akkor nyáron....érthetetlen beszéd

T: Nyár, és fúj a szél. Nyár, és fúj a szél.

B: Akkor nem lesz melegünk!

T: Mit okoz nekünk nyáron a szél?

D: hideget! Az még jó is!

T: Nem hideget, nem azt mondjuk, hogy hideget, hanem?

Sokan: hűvösebb lesz! Hűvösebbet!

T: Ugye? Hűvösebbet hozhat a szél. A szél lengedez, ugye, azt mondtuk, hogy milyen a szélnek az erőssége!

D: Lengedez, jobb, ha lengedez.

T: Akkor nekünk nincs olyan melegünk

Sokan: Melegünk

T: Mert a szél mit csinál bennünket?

Többen: Mele...

T: Mit csinál? Hűt.

Sokan: Hűt.

T: Hűsít bennünket. Felüdülést hoz ha nyáron fúj a szél. Még jól is esik, amikor rettenetesen meleg van, hogy fúj a szél. Na, most télen, télen, ha zimankó van, fúj a szél.

M.: Juj, megfázunk!

Többen: Fázunk.

T: Ugye? Tél van, esik a hó, és látszik...

B: És el is....

T: Tessék?

B: És ha tél van, korcsolyázunk, el is eshetünk, ha fúj a szél!

T: Hát igen, de a telet még, a hideget, a hideget még hogy (érthetetlen beszéd) érezzük? Még

B: Hidegnek

T: hidegebbnek! Még hidegebbnek, ugye? Ha nem fújna a szél, akkor?

D: Akkor jó lenne!

T: Hát, akkor kellemes mit csinálni? Kimenni, sportolni. Vagy a domboldalról...

D: Szánkózni!

T: Szánkózni, korcsolyázni, hóembert építeni, ugye?

D: Mamámmal egyszer lecsúsztunk, egyszer felborultunk, és mamám már többször nem ült fel.

T: Na, a mai órán egy olyan mesét fogunk olvasni, ahol - unatkozol, Flórián?

F: Én nem! Én nem!

T: Ahol, amikor a szélről és egy emberről , egy szegény emberről van szó.

Zs: Én ezt otthon olvastam!

P: Én is!

T: Nagyon jó, előre olvas!

(Motyogások)

T: Hallgassátok meg...na, hová lett a szemüvegem? Egészségedre!

H: Egészségedre!

Sz: Egészségedre!

T: Mondtam, hogy szóljatok, hogy a másik

Többen: Egészségedre!

T: Szememet is vegyem fel! Ugye? (nevetés) Na, jól van. Figyelj, mert utána lesz egy feladat, és kíváncsi leszek rá. Most meg nem is ott nyitottam ki.

Kinek köszönt a szegény ember?

Együtt utazott a Szél, a Hideg meg a Meleg, jött rájuk szemközt a szegény ember, már messziről köszönt:

— Jó napot, nagyságos uram!

Azt mondja a Meleg:

— Kinek köszönt az az ember?

Azt mondja a Szél:

— Nekem!

— Nem teneked, hanem énnekem! — mondja a Hideg.

Addig osztozkodtak, hogy a szegény ember már elment mellettük. Azt mondja a Meleg:

— Menjünk vissza, kérdezzük meg!

Visszamentek megkérdezni. Azt mondja a Meleg:

— Ugye, nekem köszöntél, te szegény ember?

— Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak.

— Megállj, te szegény ember, jöjjön csak el a kánikula, majd adok én neked, olyan meleg lesz, hogy elolvadsz!

— Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ott legyen!

Azt mondja a Hideg:

— Hát akkor nekem köszöntél?

— Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak!

— Megállj, jöjjön csak el a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz!

— Bánom is én, csak a nagyságos úr, a Szél nagyságos úr ott ne legyen! Kutya bánja a hideget szél nélkül!

Kikről szólt és mikről szólt ez a mese? Hanna!

H: A szegény emberről, a hidegről, a melegről, meg a szélről.

T: Meg a szélről. Ti szerintetek miért van naggyal írva a szavak, hogy Hideg, Meleg, Szél?

Zs: Mert ezek nevek.

T: Nevek, ugye. A mese hogy írja le ezeket?

Többen: Nevek lennének. Nevek lennének.

T: De hogy? Mintha emberek lennének, igaz? Mert mintha emberek lennének, ember szerepet ölt rájuk. Kinek köszönt a szegény ember? Kinek köszönt?

L: A Szélnek

T: A Szél nagyságos úrnak

H: A Szél nagyságos úrnak

T: Miért köszönt vajon a Szél nagyságos úrnak? Milán!

M: Mert...

T: Na, miért köszönt? Na, Hanna!

H: Azért, mert a hideg az túl hideg, a meleg az meg na... A meleg az meg rettenetesen meleg, és a szél az meg pont jó neki.

T: Igen. Ugye az előbb beszéltük, hogy nyáron jó, mert?

H: Mert

T: Mert hűsít. Azt mondta a szegény ember, csak a szél ott legyen nyáron. Süthet a nap ahogy akar, lehet olyan meleg, csak a szél legyen ott

Többen: Ott

T: Ugye, mert ha a hűsítő szél jön, nincs olyan meleg. És a Télnek meg mit mondott?

Haj: Hogy ott meg ne legyen.

T: Hogy bármilyen, legyen bármilyen hideg, csak a Szél nagyságos úr

D: Ne legyen ott

T: Ne legyen ott, igen. És ezért a tiszteletét ő kinek tette?

Többen: A Szélnek.

T: A Szélnek. Mit jelent az, hogy tiszteletet tett?

D: Hogy a Szélt jobban szereti, mint...

T: Nem. Mit jelent? Kinek tette meg a tiszteletet? Köszönést, ugye? Hogyan - régen az emberek- még most is vannak, akik hogy köszönnek?(...) Tiszteletem, ugye? Ezzel azt mondja, hogy kimutatja, hogy a másik ember mit csinál?

M.: Tiszteli

T: Ugye? Tiszteli. Ugye, nade nekünk csak nem a felnőtteket kell, hanem mit kell?

F: A gyerekeket

T: Egymást is kell tisztelni. Mindig ezt mondom nektek, hogy mi egy nagy család vagyunk, és egymást is tisztelni kell. Ne árulkodjatok, ne bántsátok egymást. Igaz? Máris fogjuk olvasni, de először: én mondtam, hogy nagyon figyeljete, mikor olvasom, mert feladat lesz. Na most, megkeresitek azt a részt, amit én fogok olvasni, de figyeljete! Figyelj, Hanna, Hajnalka, ne a táskáddal foglalkozz, úgyis ki fog borulni mindjárt. Na most, megkeresitek azt a mondatot, amit én fogok olvasni, Hanna fogja azt a mondatot olvasni, ami megelőzi az én mondatomat, tehát ami az én mondatom előtt van, Dorottya meg ami utána van!

D: Jó

T: Ha megtaláltátok, már is jelentkeztek! A következőben megint fogtok, úgyhogy mondtam nektek, hogy nagyon-nagyon figyeljete, mert így kellesz olvasni! Figyelj! "Ugye neke..." Nem! "Visszamentek megkérdezni" "Visszamentek megkérdezni"

H: Menjünk vissza, kérdezzük meg!

D: Ugye nekem köszöntél, te szegény ember?

T: Mi van ennek a mondatnak a végén?

L: Kérdőjel

D: Ugye nekem köszöntél, te szegény ember?

T: Miért így jellett olvasni?

H: Mert kérdő mondat volt!

T: Mert kérdő mondat volt. És te, Hanna, milyen mondatot olvastál?

H: Öm...

T: Olvasd el még egyszer! Olvasd el még egyszer!

H: Menjünk vissza, kérdezzük meg!

T: Na, milyen mondat ez? Milyen jel van a mondat végén?

H: Felkiáltó.

T: Felkiáltó. De a mondat, hogy mit tartalmaz. Gondold csak végig, mit tartalmaz a felkiáltó, felszólító, óhajtó mondat!

H: Felszólító

T: Felszólító, ugye? Mert kéri, felszólítja, hogy menjünk vissza és kérdezzük meg! Ugye?

Több helyről: Ugye.

T: Tovább, hallgasd! “Jó napot, nagyságos uram!” Aki megtalálta, az előtte levőt, már jelentkezik! “Jó napot, nagyságos uram!” Petra?

P: “Szembejött velük a szegény ember és már messziről köszönt.

F: “Azt mondja a Meleg: ”

T: Nagyon jó! Tovább! Tehát jelentkezik az, aki az előzőt megtalálta, utána jelentkezik, aki megtalálta, ami utána jön. Figyelj! “Azt mondja a Hideg:” “Azt mondja a Hideg:” Milán! Milán, másik Milán!

M: “Azt mondja a Szél: Nekem”

Sokan: Üüüm!

T: Nem. Márkó!

Márkó: Hát akkor nekem köszöntél?

H: Az utánalévő!

T: De az előtte lévő kell! Bogi!

B: “Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ott lenne!” Legyen

T: Legyen! Ott legyen.

M.: “Hát akkor nekem köszöntél?”

T: Igen. “Hát akkor nekem köszöntél?” Mondtam, hogy figyeljete! Na, még egy utolsót, T: Na még egy utolsót. “Megállj, jöjjön csak a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz!” Hajnalka!

Haj: “Nem én kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak!”

T: Úgy. Na, Márkó

Márkó: Megállj...

Nem

Nem

T: Nem, nem , nem!

D: Én, én!

T: Na, Hajnalka!

H:“ Bánom is én csak a Szél nagyságos úr ott ne legyen! Kutya bánja a hideget szél nélkül!

T: Helyesen olvasta?

T: Miért nem?

Haj: Kutya bánja a hideget szél nélkül!

T: Nem, nem,nem!Miért nem helyes ez? Mert én azt mondtam, egy mondatot olvasunk, de a mondatvégi írásjelet sem éreztem, hogy hol van! Nem hallottam, hogy hol van! Hajnalka, ez a te legnagyobb bajod, hogy nem állsz meg a mondat végénél, ugye? Bármilyen mondatfaj legyen, mit kell csinálni?

P: Megállni.

T: Meg kell állni. Tudjátok-e, hogy mit jelent az a szó, hogy kánikula?

P: Igen

T: Igen? Tudjátok? Zsófi, mit jelent az a szó, hogy kánikula? Nem hallottad még ezt a szót?

Zs: Én nem hallottam.

T: Ó, na, Zsófi nem hiszem! Nem hiszem, hogy nem hallottad! Nézz oda, szinte mind, Márkó, te sem hallottad azt a szót, hogy kánikula?

L: Szinte minden évben van.

T: Hát, na, na mit jelent? Flórián!

F: Hogy nagyon meleg van.

T: Nagyon-nagyon meleg van! Milyen meleg?

Több helyről: Forró! Tűzforró!

T: Tűz forróság. Van felhő az égen?

B: Nincs

T: Még felhő sincsen, ugye?

Motyogás

D: Olyan, mint a sivatagban! Olyan

T: Igen, igen. Pontosan olyan. Zsófi, te nem hallottad? A tévé mondja, hogy még ennyi napot tart a kánikula!

D: Még az is mondja

T: Még otthon sose hallottad, hogy: Olyan nagy meleg van! Ez a kánikula sosem ér már véget?

H: Én is szoktam!

D: Én is szoktam mondani,.hogya kánikula!

Valaki: Aki nem hallotta...

T: Na és mit jelent az a szó, hogy osztozkodtak? Osztozkodtak? Ki tudja megmagyarázni ezt a szót? Lacika?

L: Hogy valamin, hogy kinek, hogy

T: Érted, csak nem tudod hogy megmagyarázni, tudom, hogy érted. Na, hogy magyarázzuk meg, hogy osztozkodtak? Mit csináltak egymással?

B: Egymásnak adogatták.

D: Nem!

Valaki: Vagy...

D: Veszekedtek!

T: Veszekedtek, perlekedetek, ugye? Veszekedtek, perlekedtek rajta, hogy kinek van igaza...

D: hogy kinek köszönt.

T: Hogy kinek köszöntek. Hogy kinek köszöntek.

H: Azon veszekedtek.

T: Igen. Olvasunk, láncszerűen fogunk olvasni. Mindenki elolvas egy mondatot. Egymás után, mindenki. Milán kezd, mindenki egy mondatot. Úgyhogy figyelj!

M: Kinek köszönt a szegény ember?

T: Egy pillanatot még, ugye, egy pillanatot! Azért figyeljen mindenki, mert ha odamegyek és megérintem a fejét, nem is úgy fogunk olvasni, hogy egymás után, hanem szeretném, hogy ha pont van, megállnátok, hogy halljam, hol van a mondatnak a vége. Fej ráérintéssel fogtok tovább olvasni azért mondatam, hogy kell figyelni. Tessék!

M: Kinek köszönt a szegény ember?

L: Együtt utazott a Szél, a Hideg meg a Meleg, szembejött velük a szegény ember, már messziről köszönt:

H: — Jó napot, nagyságos uram!

M.: Azt mondja a Meleg:

M: — Kinek köszönt az az... kinek köszönt az az ember?

D: Azt mondja a Szél:

F: — Nekem!

H: — Nem teneked, hanem énnekem! — mondja a Hideg.

M: Addig osztozkodtak, hogy a szegény ember már elment mellettük.

D: Azt mondja a Meleg:— Menjünk vissza, kérdezzük meg!

Visszamentek megkérdez...

T: Megkérdez...megkérdezni!

Azt mondja a Meleg:

Zs: — Ugye, nekem köszöntél, te szegény ember?

M: — Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak.

M. — Megállj, te szegény ember, jöjjön csak el a kánikula, majd adok én neked, olyan meleg lesz, hogy elolvadsz!

L: — Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ott legyen!

M: Azt mondja a Hideg:

— Hát akkor nekem köszöntél?

H: — Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak!

Zs: — Megállj, jöjjön csak el a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz!

P: — Bánom is én, csak a nagyságos úr, a Szél nagyságos úr ott ne legyen!

H: Kutya bánja a hideget szél nélkül!

T: Jó, figyeltetek. Máskor is így kell figyelni! Máskor is! Tehát a házi feladat az

lesz: kifejezően olvasni a mesét, mert ez egy népmese. Mit jelent az, hogy népmese?

P: Hogy...

T: Mit jelent az, hogy népmese? Mit jelent?

M.: Azt jelenti a népmese, hogy ez egy nagyon szép mese. (Nevetés)

T: Igen, szép, de...

Marci: Hogy szájról szájra, mondatról mondatra terjed.

T: Szájról szájra terjed, a nép ajkain, ugye. És mikor csinálták ezt, a népdalokat, népmeséket? Ugye beszéltünk

D: Réges-régen

T: Értitek

M: Megtörtént

T: De mikor? Amikor az emberek télen vagy nyáron dolgoztak hogy? Együtt. És ugye ez volt akkor, ez TV meg kompjúter, meg...

Sokan: Nem

T: Meg mit tudom én, micsoda?

Zs: Rádió volt!

T: Még az se, mikor a népmesék. És hogyan? Egymás szórakoztatására kitaláltak történeteket, ugye? Ez a népmese. Tehát ezt a népmesét gyönyörűen olvasni! Mondatvégi írásjelekre odafigyelünk, ha kérdőjel, kérdezőjel, ha felkiáltó jel, úgy olvasunk. És a tartalmat. a Tisza c. verset...vagy nem is, a Fecskehívogató, legyen a Fecskehívogató!

H: Ne!

D: Kész is!

T: Tessék?

Motyogás

T: Egy pillanat alatt a szemetekkel olvassátok át a verset. Ki tartozott vele? Ki volt az, aki nem tanulta meg?

D: Márkó!

M: Nem, én elmondtam a verset. Én elmondtam.

T: Mindenki elmondta? Nem tartozik vele senki?

M.: Én elmondtam.

T: Tessék?

M: Én hetesre mondtam!

T: Ja, hetesre. Hát, de nem hetesre kell egy ilyen kis verset megtanulni. Gyorsan átolvasni!

H: Kész!

T: Kész? Eltettük a füzeteket.

Zs: Megvan!

T: Jó. Figyelsz! Figyelsz! De a címét is kérem!

H: Fecske...

T: De nem jól kezdted! Ki írta? Na, ki írta?

H: Móra Ferenc: fecskehívogató

T: Ne ugorjatok, már ki a padból, megyek. Kezed letéve, ne jelentkezz! Kezdjük, előlről.

H: Móra Ferenc: fecskehívogató

M.: Villásfarkú fecskemadár,
jaj de régen várunk!

T: Kis...

Zs: Kis ibolya, szép hóvirág,
kinyílott már nálunk!

M.: Hó...

P: Fátyolszárnyú kis

M: Fátyolszárnyú kis méhecskék
zúgva-döngve szállnak.

H: Cifra lepkék, kék legyecskék
ide-oda járnak.

F: Rózsa, rózsza, piros rózsza
nyitogatja kelyhét;

Márkó: itt a tavasz, lessük, várjuk
a csicsergő fecskét.

P: Ó!

T: Ó, na most menjünk akkor...

P: A Tiszára

T: A Tiszát?

(Zaj) Igen!

T: Na, jó, menjünk akkor a Tiszára!

P: Én átismételelem! Csak átismételjük!

M.: És átismételelem kétszer!

T: Milán, a Kárpátokat megtanultad?

L: Te kétszer?

T: Na, azt majd nevelői órán, és azt a másik részét is, Milán!

Motyogás, ismétlik a verset.

T: Zümmögnek a kis méhecskék. Vagy épp legyecskék. (gyerek kuncogás) Mint egy micsoda? Hogy mondjuk?

D: Raj.

T: Mint egy raj, mint egy méhkaptár.

D: Na, már csak...

T: Na, na! Lehet, hogy nem érkezünk végig, úgyhogy nem kell végig olvasni.

D: Kész!

T: Kész? A ki kész van, tudjátok, mit szoktunk csinálni, hogy lássam!

Motyogás vége.

T: Kocsis Milán! Itt vagyok! Nem bánod? Rám figyeltek, mutogatok, hogy ne csapjak zajt, mert így lábujjhegyen végigmegek. (zaj) Csss!

L: A Tisza

T: De ki...

L: Petőfi Sándor: A Tisza. Nyári napnak alkonyulatánál megállék a kanyargó Tiszánál.

(Nevetés) Milán!

T: Megállék a kanyargó Tiszánál.

H: Ott, ahol a Kis Túr siet beléje, mint gyermek anyja kebelére.

Ööö, a folyó oly simán, ba...ballagott

T: Na,. De nem tudod?

H: Ballagott medrébe, nem akarta hogy a nap sugára megbotoljon hajjai fodrába

M: Sima tükrén a piros sugárok mint megannyi tündér táncot jártak szinte hallot léptei csengése, mint prányi sarkantyók pengése.

M: Ámde ... Szendergéséből félrevert haragok hangja vert föl.

D: Jön az árvíz! Jön az árvíz! Hangzék. S tengert láttam, ahogy kitekinték.

F: Mint az örült, ki letépte láncát, vágatott a Tisza a rónán át.

(Csengő)

T: Jól van

Együtt: Zúgva, bőgve törte át a gátot, el a karta nyelni a világot!

T: Helyes! Mi lesz a házi feladat?

Kórusban: Olvasni, és tudni a tartalmat!

T: Igen, és számon fogom kérni a mára nem teljesített feladatokat!

Többen: Jó

T: A télről találós kérdés, és a rajz.

A 2. tanóra lejegyzett hanganyaga

T: Magyar olvasás óra! Már elő vagyunk készülve! Hajnalka, öt perccel kell hamarabb felkelni! És ha öt perccel hamarabb itt vagy, akkor elő tudsz készülni becsengőre. Tudom, hogy messze laktok, de öt perc már nem a világ. Öt perc alatt nem alszod ki magad. Öt perccel hamarabb elkészülni, és akkor pontosan hamarabb itt vagy. Mi van Szabó Milánnal? Két hetet hagyott ki, de az a két hét..teljesen, mintha a fejéből kiment volna minden. Na, milyen óránk van?

D: Magyar olvasás

T: Magyar olvasás

H: És a házit meg tetszik nézni?

T: Nem, megyek ki az osztályból, Hanna.

D: Az nem jó.

T: Az nem jó?

P: Megtanultam az Elfújta a Szél a Napot!

(Kis zaj)

D: Nem kellett megtanulni.

T: Mi volt a házi feladat olvasásból? Dorottya?

D: Olvasni kellett az Elfújta a Szél...Elfújta a Szél a Napot és Kinek köszönt a szegény ember? A szegény ember, Kinek köszönt a szegény ember? Azt meg kellett tanulni a tartalmát, és még a tegnapi házi feladatot is meg kellett csinálni.

T: Igen. Ki készítette el a tegnapi házi feladatot? Ki készítette el? Ugye, be kellett pótolni, utána kellett pótolni?

H: Én meg, még itt van a találós kérdés is!

T: Dorottya, már jelezte, hogy ő írt egy verset is! Na, meghallgatjuk, hogy sikerült neki egy verset írni! Ő egyedül írt

D: Én egy könyvből írtam!

T: Ja, hát én azt hittem, hogy egyedül írtad! Melyik könyvből írtad?

D: A Kisiskolásból

T: Na, hadd halljam!

D: A tél, a szél...a tél?

T: Hát, nem tudom! Na jó, most ne keresgesd!

D: Tudom, hogy szél...

T: Na, Hanna!

D: A széllel, csak "t" betűvel írtam!

T: Ugye? Mire figyelni? Mit mondok? Hogy egy betű elírással teljesen új szót kapsz. És nem az az értelme. Hanna?

H: Télen fagyosan, zordon nyargalász, nyáron hűsítõn, lágyan fújdogál. Mi az? Szél.

T: Szél. És olvasd el ezt itt!

H: Hűsítõn.

T: És mi van oda írva? Mondd ki a szót!

H: Hűsítõn.

T: Mit hallasz itt? Mit hallasz az "í"-vel?

H: Hosszú "í".

T: Hát, igen. Na, ki írt még?

B: Én egy találós kérdést!

T: Na, Bogi!

B: Én egy találós kérdést írtam! Mit csinál a szél, ha nem alszik? Alszik, a szél akkor alszik.

T: Még egyszer mondjad! Mit csinál a szél...

B: Mit csinál a szél, ha nem alszik?

T: Ha nem alszik. Na, mit csinál a szél, ha nem alszik? Alszik, az a megfejtés, hogy alszik?
Mit csinál a szél, ha nem alszik? Milán?

M: Fúj.

T: Hát, fúj! Nem az lesz a megoldás?

B: De a ne...ha nem fúj. Mit csinál a szél, ha nem fúj?

T: Ezt hol olvasod te? Ó, na!

B: Mit csinál a szél, ha alszik?

(Érthetetlen beszéd).

Márkó: Jujuj!

T: Úgy. Ki írt még? Hajnalka?

H: Én egy verset.

T: Na?

H: Tekereg a szél, kanyarog a szél, didereg az eperág, közeleg a tél. Fúj...ott..

T: Jó, elég. Hát de úgy kellett leírni, kincsem...és ez micsoda? Egy oldal, á, micsoda? Mi ez az olvasó, szabad ilyet csinálni egy olvasó füzetbe? Még akármilyen füzetbe, még hozzá egy kislány! Már mondtam ezerszer, hogy nem húzogáljuk össze!

(Motyogás)

T: Lacika, már mondtam, hogy odaszegezem a székhez, de még szünetben se fogsz tudni kimenni! Ül már normálisan! Oda se fogsz tudni. Ki vagy tekeredve örökösen! Na, jó még mindjárt, az óra végén elolvasod, jó? A rajzokat, Zsófi, te mit készítettél? Rajz? Hát, az nincs elkészítve. Laci?

L: Nem készítettem.

T: Hát, Laci az Laci kezdi a régi nótát. Látom, nem kell megfordítani, nem kell, Milán.

Zs.: Én találtam egy találós kérdést!

T: Jól van, de a rajzot kérdezem! A másik: miről szólt a mese? Miről szólt a mese, hadd halljam! Miről szólt? Esztebán, te lemaradtál. Miről szólt a mese? Boglárka? Miről szólt, először csak annyit. Ülve is lehet, nem kell állni, még nem tartalmat mondunk. Miről szólt a tegnapi mese?

B: Arról szólt a tegnapi mese, hogy a szegény ember köszönt...

T: A szegény emberről

B: A szegény emberről, Hidegről, a Melegről, és a Szélről.

T: És a Szélről. Úgy. Kinek köszönt a szegény ember? Kinek köszönt?

D: A Szél nagyságos úrnak.

T: A Szél nagyságos úrnak. Mit hitt a Meleg? Mit hitt a Meleg?

F: Azt, hogy neki köszönt, és azt mondta, hogy, hogy ööö

T: Ha nem nekem köszöntél

F: Ha nem nekem köszöntél...

T: Akkor te ezt..

F: Akkor te megbánod, és akkor, és akkor elmegy a kánikula és azt mondta, hogy gyere el, és olyan meleg lesz, hogy megsülsz!

T: Úgy.

P: Elolvadsz.

T: Elolvadsz. Megsülsz, elolvadsz, ugye. Mit gondolt a Hideg? Mit gondolt a Hideg?

Zs: Azt, hogy, azt hitte, hogy az öreg ember neki köszön, és. mindjárt olyan hideg lesz, hogy meghalsz!

D: Hogy jöjjön el a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz!

B: És az öreg ember pedig

T: Nem öreg ember, szegény ember

B: Szegény ember azt mondta, hogy bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ott ne legyen.

T: Ott ne legyen.

P: Mikor pedig meleg van, a Szél nagyságos úr ott legyen.

T: De ne kiabálj már bele, mikor látod, hogy ő akarja mondani! Petra mondtam van szalagom, és bekötöm a szádat! Be fogom kötni a szádat. Mondtam, hogy mindenkinek engedni kell, hogy mindenki hadd mondja el a magaét! Ki akarja elmondani a tartalmát? Ügyeljetek, mert folytatni fogjátok! (...) Nem látok annyira kezeket, hogy juj, de szépen elolvastuk, és most el akarnám...

H: Én elolvastam!

T: ...mondani a tartalmát! Hanna! Bogi! Figyelj, mert folytatni fogod!

B: Kinek köszönt a szegény ember? Egyszer ment a Hideg, a Meleg és a Szél. Velük szembejött....

T: Elindultak

B: ...elindultak egy útra, és velük szembe jött a szegény ember, és már messziről köszönt, hogy: Jó napot, Nagyságos uram! És nem tudták, hogy kinek köszönt, elkezdtek vitatkozni, mire észrevették, a szegény ember már elment.

T: Eltávolodott, ugye? Laci, folytatd!

L: És a, azt mondta a Szél, hogy menjünk, kérdezzük meg, hogy kinek köszönt, és visszamentek megkérdezni, hogy hogy kinek köszönt, és azt mondta, ő a Meleg, hogy neki köszönt és azt mondta az ember, hogy...

T: Én a Szél nagyságos úrnak

L: Én a Szél nagyságos úrnak köszöntem.

T: Milyen hibát vettetek észre a Laci elmondásában? Petra?

P: És-sel kezdte a mondatot.

T: Minden mondatot és, és, és. Levegőt se vettél, és, és.

L: Motyogás

T: Tessék?

L: És akkor azt mondta a Szél nekik, hogy menjenek vissza...

T: Ez nem számít, nem ezt kellett figyelni, hanem hogy beszél. Tovább, Laci, folytatja Hanna!

H: Hmmm...

T: Tehát, a szegény ember azt mondta, hogy én a Szél nagyságos úrnak köszöntem.

H: És azt megkér...

T: Éa a. És.

H: A mele... a Hideg megkérdezte, hogy akkor nekem köszöntél? És azt mondta a Hideg, vagyis azt mondta a szegény ember, hogy nem neked köszöntem, hanem a Szél nagyságos úrnak. És azt...

T: És nincs. Azt mondta.

H: Azt mondta a szegény ember, vagyis azt mondta a...

T: A szél

H: A szél, a szél beszélt

T: Nem a szél, hanem a Hideg.

H: A Hideg azt mondta, hogy...

T: Megállj csak...

H: Megállj csak, jöjjön el a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz! És azt mondta a szegény ember, hogy bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ne legyen ott.

T: Igen. De előbb ki beszélgetett vele?

H: A Meleg.

T: Ugye? A Meleg. Előbb a Meleg mondta. Úgy. Mit volt...

D: És még az is volt végén, hogy kutya bánja a hideget szél nélkül!

T: Igen. Miért ne legyen ott télen a szél, ha hideg van? Miért ne legyen ott a szél? Milán?

M: Mert nagyon hideg lesz.

T: Még hidegebbnek érezzük, ugye? Még hidegebbnek érezzük. Most egyszer elolvassuk, jó?

D: Jó.

Többen: Jó.

T: Próbáljuk meg úgy, hogy mesélő lesz, aki az egész történetet – tudjátok, mi a mesélő szerepe, ugye?

P: Igen.

T: A mesélő lesz...nyissuk ki a könyvet, Zsófi, nyissad! Dorottya, te leszel a mesélő, szegény ember Laci...

D: Ember!

T: Tessék?

D: Lányok is jelentkeztek, és azt mondta, hogy szegény ember!

T: Igen, de hát az nem baj, mikor így olvasunk, akkor ez nem számít. Ha nincs annyi fiú, akkor lehet. Tehát a Szegény ember Laci, a Meleg Bogi, a Hideg Milán. Na, hadd lássam!

H: És a Szél?

T: A Szél, a Szél pedig legyen Márkó.

D: Kinek köszönt a szegény ember? Együtt utazott a Szél, a Hideg meg a Meleg, jött rájuk szemközt a szegény ember, már messziről köszönt:

L: Jó napot, nagyságos uram!

D: Azt mondja a Meleg:

B: Kinek köszönt az az ember?

D: Azt mondja a Szél:

M: Nekem!

M: Nem teneked, hanem énnekem! — mondja a Hideg.

D: Addig osztozkodtak, hogy a szegény ember már elment mellettük. Azt mondja a Meleg:

B: Menjünk vissza, kérdezzük meg!

L: Visszamentek megkérdezni. Azt mondja a Meleg:

B: Ugye, nekem köszöntél, te szegény ember?

L: Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak.

B: Megállj, te szegény ember, jöjjön csak el a kánikula, majd adok én neked, olyan meleg lesz, hogy elolvadsz!

L: Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ott legyen!

D: Azt mondja a Hideg:

M: Hát akkor nekem köszöntél?

L: Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak!

M: Megállj, jöjjön csak el a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz!

L: Bánom is én, csak a nagyságos úr, a Szél nagyságos úr ott ne legyen! Kutya bánja a hideget szél nélkül!

D: Kutya bánja a hideget szél nélkül!

T: Ezt ki mondja, hogy: Kutya bánja a hideget szél nélkül?

M: A Szegény ember.

T: Ezt még mindig a Szegény ember mondja. Emelje fel a kezét az, aki tisztességesen, legalább háromszor elolvasta! Legalább háromszor. Laci, te háromszor elolvastad?

L: Én négyszer.

T: Laci, te háromszor elolvastad?

L: Igen.

T: Igen?

B: Azt mondtad szüneten, hogy csak háromszor

T: Bogi, megbeszéltük, hogy egymásról nem árulkodunk. Te magadért legyél felelős, ne fájjon a fejed más dolgáról. Nem árulkodunk egymásról. Már ezt megbeszéltük többszer, hogy nem árulkodunk!

D: Az árulkodás az rossz dolog.

T: Bizony.

T: Na, figyeljünk ide! Ki vagyok én? Mondjátok meg nekem, melyik olvasmányból jöttem, ki vagyok én? Figyelj! Megvetetem a földet egy lóért, egy földért, és egy miatt?

Többen: Arany kantárért.

T: Arany kantárért. Ki vagyok én? Kezed! Na, ki vagyok én?

H: A fehér ló mondája.

D: Nem!

T: Hát, abból van, A fehér ló mondájából, de ki vagyok én?

Többen: Árpád!

T: Ki volt Árpád?

M: Honfoglaló

Többen: Honfoglaló.

T: Honfoglaló fejedelem, ugye? Álmos...

H: Fia.

T: Fia. Honfoglaló fejedelem. Milyen területet vett meg?

P: Pannóniát.

T: Igen, az akkori Pannóniát, de most minek mondjuk?

Többen: Magyarország

Többen: Kárpátalja

T: Magyarországot. Igen, a Kárpátokban jött be, ugye? A Vereckei-hágónál. Tovább!
Legyőztem a görög császár hatalmas emberét. Legyőztem a görög császár hatalmas emberét.
Ki vagyok én?

M: Botond

T: Ki volt Botond?

Zs: Egy kis termetű ember, de nagyon erős.

T: Igen, és milyen nemzetiségű volt?

T: Na, milyen nemzetiségű volt Botond?

F: Magyar.

T: Magyar! Ki küldte? Kinek a zászlaja alatt? Azt is beírtuk! Kinek a zászlaja alatt? Na, ki ment beszélni a...mit szedett be?

D: Az adót.

T: Az adót. De ki küldte oda? Ki volt akkor?

Többen: Husid..t-t

T: Na, t-t

Zs: Taksony vezér.

T: Taksony vezér! Ugye, Taksony vezér küldte el. Husidot előbb elküldte, hogy mit csináljon Husid? Kérje be az adót, de a görög császár nem adta, és ekkor Taksony vezér vezetésével, ugye elindultak. És milyen Botond állt ki? Mi volt a görög császár feltétele?

M: Hogy, ha legyőzi azt a nagy, erős embert, akkor az lesz, hogy fog fizetni tovább.

T: Ugye, két harcos álljon ki egymással, igaz? Jó. Tovább! Ki vagyok én vagy mi vagyok én?
Ugye, mert „mi” is lehet én.

T: Szépen, csendesen folydogálok, két folyóból eredek fönt a hegyekben, és aztán majd Técsőnél egy folyó lesz belőlem. Mi vagyok én?

M.: Mindenki tudja.

T: Tessék?

D: Mindenki tudja.

T: És te nem tudod? Itt voltál pedig!

H: A Tisza.

T: A Tisza.

Zs: A Fehér és a Fekete Tiszából ered.

T: Igen, a Fehér és a Fekete Tiszából ered. nagyon jó.

T: Na, most valaki vállalkozik-e arra, hogy kitaláljon, kiálljon ide, és elmondja a társasainak, hogy mi akar lenni? Milán, te már tudod?

M.: Még nem.

(Nevetés)

T. Hát akkor, gyere, próbáld meg attól, hogy nem tudod, próbáld meg! Na! Ki találta már ki, hogy tud mondani valamit? Na, gondolkozzatok rajta, és akkor óra végén...

B: Én mondok, én mondok egyet! Tudok.

T: Na, Bogi tud egyet.

B: Mégse tudok.

F: Én tudok, én tudok egyet!

T: Na, gyere!

F: Én „mi” vagyok.

T: Na!

F: Villásfarkú vagyok, ööö, télen...ősszel elmegyek, tavasszal visszatérek.

T: És hová rakom fészkeket?

F: ÖÖÖ, a háztető alá.

T: De hogy mondjuk?

F: Eresz alá

H: Eresz alá

T: Eresz alá. Mi ő?

Többen (ketten): Fecske

T: A fecske.

(Érthetetlen beszéd)

T: Igen. És mi ért mondom én azt, hogy „mi” vagyok? Pedig élőlény, miért mondom mégis rá, hogy „mi” vagyok?

D: Mert nem ember, hanem állat!

T: Csak kire kérdzem, hogy „ki”?

D: Hanem ember.

Többen: Emberre.

T: Emberre, ugye? Az állatokra is úgy kérdezőnk, hogy „mi”. Jó, Most, ugye állatokról is beszéltünk, folyókról is beszéltünk, Mivel azt mondtuk, hogy tavasz, találjátok ki, hogy mi vagyok én! Ne forgassátok a könyveket, ne forgassátok! Mi vagyok én? Tavasszal virítok. Már tudod?

H: Én igen.

T: Tavasszal virítok, általában áprilisban már virágzom, többféle színben –nem tudjátok még!

D: Én tudom,

T: Többféle színben pompázom, de azért a legtöbb belőlem a piros színben van, hosszúkás, de széles leveleim vannak, húsos leveleim. Rákóczi, a kis Rákóczi kedvenc virága voltam. A kis Rákóczi kedvenc virága voltam.

H: Tulipán.

T: Tulipán.

P: A Rákóczi...Zrínyi Ilona virágkertjében történt

M.: Rákóczi Virágai!

T: Rákóczi Virágai, ugye.

D: És ez Zrínyi Ilona kertjében történt!

T: Igen, ugye és mivé váltak a virágok éjjel? Mik lettek belőle?

Többen (hárman): Katona!

T: Katonák lettek belőle, ugye? Katonák lettek belőle. Rákóczi virágaiból katonák lettek. A mai órán is a tulipánokról fogunk –ne keresd, mondtam, hogy ne keresd, ne keressétek még!- a tulipánokról fogunk olvasni. Ugye, azért mondtam, hogy a legtöbb belőle milyen színben van?

Mindenki: Piros!

T: Piros. Még milyen színűek vannak?

H: Fehér!

T: A fehérek.

H: Sárga!

T: Vannak sárgák.

D: Lilák.

T: Vannak rózsaszínek, lilák.

F: És vannak színesek, a fehér ritka.

Márkó: Nekünk van fehér!

T: Hát, nem mondanám róla, hogy nagyon ritka...

D: És vannak még...

P: Rózsa!

L: Nem!

T: Ez rózsa?

Többen? Nem!

F: Az egy

T: Na, rájön-e valaki, hogy ez mi?

Zs: Tavirózsa?

T: Tavirózsa?

(Érthetetlen beszéd több helyről)

H: Liliom!

T: Na, hát gyönyörűek vegytok! Hát, mihez hasonlít ez?

D: Tulipán!

Többen: Tulipán.

T: Tulipán, de?

D: Tulipánfa!

T: A tulipánfa! Vagy másképp minek nevezik vajon?

P: Bok-rok, bokrok.

T: Mi mondjuk tulipánfának, mert úgysem tudjátok úgy megjegyezni annevét. Láttatok-e már? Váriban nagyon sok helyen van...

Többen: Igen!

T: Tulipánfa, ugye, gyerekek?

Haj: Ha kimegyünk az iskolából, ott is van, Dorottyaival szoktuk látni!

T: Igen. Váriban nagyon sok helyen van tulipánfa, ugye? A kedvenc virág, ugye, mikor virít ki?

H: Áp...

T: Ugye, áprilisban általában már el is virított. Tehát, lehet azt mondani, van belőlük még egy pár helyen, nem mondom, hogy sok...

D: Tulipánt ültetnek!

T: Igen, itt a gyerekek tulipánt ültetnek. Vajon miért ültethetik a tulipánt?

H: Hogy legy...

M.: Hogy ne...(érthetetlen, mert bekiabálnak)

T: Vajon miért ültethetik? Mert mi közeledik?

Kórusban: Anyák napja!

T: Anyák napja, és vajon a gyerekek miért öntözgetik? Azért, mert anyák...

P: Azért, hogy szépen nyíljon ki!

T: Igen, milyen napra?

D: Anyák

H: Anyák napjára

Zs: Anyák

B: Május első vasárnapjára

T: Május első vasárnapjára kivirítsanak, ugye?

Na, most a mai órán erről a virágokról, virágról fogunk olvasni, de valamiért a virágok elnémultak. Valamiért nem szólaltak meg. A mai órán erről fogunk olvasni, most már ki lehet nyitni a könyveteket, megmondom máris, hogy hányadik oldalon. A 143.oldalon, 143.oldalon.

M.: Megvan!

M: Megvan!

D: De szép ez a kép!

T: ott is tele van mivel?

H: Virággal!

F: Tulipánnal.

T: És tulipánokkal is. Látjátok, hogy melyik oldalon van? Fehér az a tulipán, meg itt van.

D: A piros!

Többen oldalról: A piros

T: És

M: Sárga

T: Ezt itt ismeritek-e ezt a magas virágot? Tehát ilyen- nézi mindenki a könyvében-, ami a tulipán mellett ami van. Császárliliomnak hívják. Olyasmi a virága, mint a tulipánnak, csak visszafelé. Mint koronában, mint vannak ezek a csengettyűk. Van az is nagyon sokféle.

M.: Nekünk van olyan!

Többen beszélnek egyszerre

T: Na, hallgassuk meg!

Kányádi Sándor: A néma tulipán

"Mondanom se kell, mert mindenki tudja, hogy a virágok az illatukkal beszélgetnek. Amelyik virágnak nincs illata, az néma. Ilyen a tulipán is. Néma. Még suttogásnyi illata is alig van egyik-másiknak. De nem volt ez mindig így, nem bizony. Valamikor, a kezdet kezdetén, úgy illatozott s olyan külön s külön illattal minden virág, hogy a méhek már jó hajításnyiról megérezhették, "meghallhatták", merre van a rezeda, a jácint vagy éppen a tulipán.

De volt egy kertész, egy nagyon sürgő-forgó emberke. Szakálla térdét verte a fejében fészkelő nagy bölcsességtől. Volt ennek a fura kertésznek egy csodálatosan szép virágoskertje, telides-teli mindenféle-fajta, szebbnél szebb, illatosabbnál illatosabb virággal. Örült a kertész a kertjének, művelte is tőle telhetően. Öntözte, kapálta, karózta, nyeste. Csak azzal nem volt kibékülve, hogy ahány virág, annyi illat. Bántotta az orrát az illatok sokasága.

Egyedül a bazsalikom illatát szenvedhette.

S elhatározta, hogy bazsalikomillatúvá varázsolja az egész kertet. Bazsalikomillatúvá minden virágot.

Megszeppentek a virágok, amikor kertészük szándékát megneszelték. Tudták, hogy amit a fejébe vesz, abból nem enged. Tűzön-vízen keresztülviszi. De maguk a bazsalikomvirágok sem örültek. Hogy jöhet ahhoz például holmi kis, kavicsok közt kapaszkodó puskaporvirág - vagy rá gondolni is rossz - a szagos müge, hogy egyszerre csak bazsalikomillatú legyen?

Féltékenyek lettek az illatukra. Szomorúság szállott a kertre, amikor megjelent a kertész egy hatalmas szívókával meg egy ennél is hatalmasabb illatpumpával. Legelőször a tulipán illatát szívta ki. Majd vette a pumpát. De a tulipán ökölbe zárta a szirmait, s megrázta magát. Hiába mesterkedett a kertész, a bazsalikomillat nem fogott a tulipánon.

Dühbe jött, toporzékolt a kertész. Ollóval, késsel, sarlóval, kaszával fenyegetőzött. De hiába. A tulipán inkább néma maradt. De nem vette föl a bazsalikom illatát.

Hanem elkezdett csodálatosabbnál csodálatosabb színekben pompázni. Illat helyett most gyönyörű színekkel mutatta az utat az elbizonytalanodó méheknek, pillangóknak és más röpdőső szorgoskodóknak. Meghökken a kertész. Elámult, még a száját is tátva felejtette a nagy álmétkodástól. A megmaradt illatú virágok pedig valóságos illatzivartart zúdítottak rá. Tikogni sem volt ideje a kertésznek. Úgy maradt, ahogy volt, ámultában. Most is ott áll,

kertitörpévé zsugorodva. A tulipánok gyönyörűbbnél gyönyörűbb színekben pompázva némán mosolyognak össze a feje fölött. "

Volt egy olyan szó...csak már most hirtelen el...na, mindjárt meglátjuk.

L: Nálunk illatoznak még a tulipánok.

T: Érzed az illatukat?

L: Igen.

T: Hát...

P: Nálunk meg van egy olyan rétes!

T: De nem mondhatjuk...most hasonlítsunk össze egy tulipán illatát egy kerti szegfűvel. Nem avval a szegfűvel, amit vásárolni szoktunk az üzletekben: hosszú szárút. Ezeket a fajtákat. Nem ez a fajta, mert ennek nincs illata. De ennek a kicsi szegfűnek, gyerekek, ekkora kicsi rózsaszínű szegfűt láttatok már kiskertekben? Ezek a bokros szegfűk. Ilyenek, ettől magasabbra nem nőnek. Olyan a szirma, mint a Hanna, mint a Petrának a pulóvere. Még attól is egy kicsit halványabb színű. annak csodálatos illata van. És a gyöngyvirágnak?

Kórusban: Annak is

T: Az orgonának?

Kórusban: Annak is

T: Annak is. Mit mondjak még? Hát, a büdöskéről a múltkor beszélgettünk. Ha nem is jó illat,

P: Hát, annak is van

T: de erős illata van. Minek van még illata? Milyen virágnak?

H: Rózsa

T: Rózsa.

H: Annak a legjobb.

T: A liliomot ismeritek?

B: Igen, nálunk van legkedvencebb!

M: Ibolya!

T: Ibolya, liliom, lepkevirág. Ugye, ezeknek milyen az illata?

B: Jó.

T: Jó. Hát, itt a bazsalikomról beszél. A bazsalikom, gyerekek az egy fűszernövény. Fűszernövény, azért nem ismeritek úgy, mert az egy fűszernövény. vannak otthonok, ahol ezt is tartják.

H: Minálunk van. Ilyen pici.

T: Mamának van biztos, ugye?

H: Igen.

T: Mamának sokféle van, ugye. És ez a kerti törpévé varázsolt, vagyis úgy maradt emberkének az tetszett a?

H: Legjobban.

H: Legjobban.

T: Legjobban. Ugye, mit mondott, hogy miért van illata a virágoknak? A kezdet kezdetén olvastunk róla. Miért volt akkor, meg miért van illata a virágoknak?

D: Hogy be, hogy a mécskéknek. Tudjanak mézet csinálni.

T: Tehát oda –mit csinálja?- vonzza magához a miket?

Több helyről: A méheket és a

T: A méhecskéket

D: És szorgoskodó bogarakat

T: És szorgoskodó –nagyon jól megjegyezted- és szorgoskodó, röpködő kis bogarakat. Ugye, mert azt mondjuk rájuk, hogy bogarak. Ugye? Ezeket odavonzza. Miért maradt meg a tulipán szebbnél szebb színben?

Ugye, mert az illata akkor...tehát volt egy kis illata, nem vészett el teljesen az illata. De miért maradt meg és inkább más lett még belőle?

B: Azért, mert becsukta, mikor jött a kertész, becsukta, hogy ne legyen más.

T: Szirmait ökölbe szorította, ugye?

B: Igen.

T: És?

B: És nem engedte a kertésznek, aki fenyegette ollóval, kaszával, késsel.

T: Igen. Tehát nem engedte, hogy kiszippantsa azt a kis illatot is, ami megmaradt, és ezért a tulipán még szebb színekben pompázik, ugye,

Érthetetlen közbe magyarázás

T: hogy odavarázsolja magához –Esztebán, attól, hogy apa elment, aludni kell éjszaka, és nem itt nyújtózkodni. És figyelni!

P: Még itt elől is van tulipán, és nagyon szépek!

T: Hát, igen. Ugye? És mi lett ebből a kertészből? Mi lett belőle a végén az ámulatától mivé változott?

F: Kerti törpévé!

D: Érthetetlen motyogás

T: Na, mondd, Dorottya!

D: Kerti törpévé változott, úgy elámult, hogy ottmaradt!

T: Ott maradt, ugye, ottmaradt. Szerette-e a virágokat a kertész?

D: Szerette. Egy párat, de ami a kedvence volt, az a

T: Bazsalikom

D: Bazsalikom

T: De miért akarta a virágok illatát kiszippantani? De miért akarta?

L: Hogy minden virág bazsalikomillatú legyen.

T: Igen, de miért, mert milyenek voltak? A kertjében, ugye azt olvastuk, hogy szebbnél szebb virágok pompáznak. Ő szerette, gondozta a virágokat, de? Bogi?

B: Nagyon illatosak voltak, és mindig prűszkölt tőlük.

T: Tehát zavarta a sokféle virág

B: És ezért

P: Allergiás lehetett rájuk!

T: Hát. lehet, hogy allergiás volt, de ezt nem tudjuk.

D: De, ha allergiás lett volna, akkor nem tartott volna virágokat!

H: És akkor pedig (érthetetlen beszéd)

T: Hát, ezt nem tudjuk. Jó, majd legközelebb, ha ilyen történik, megmondjuk neki, hogy vegyen magának allergia elleni gyógyszert. Igaz? És ne szippantsa ki a virágoknak az illatát.

És nézzük, csak meg, ki írta ezt a történetet?

H: Kányádi Sándor

Többen: Kányádi Sándor

T: Kányádi Sándor. És Kányádi Sándor mit írt még?

P: Elfújta a Szél a Napot!

T: És az micsoda?

Kórusban: Egy vers!

T: Egy vers.

P: Azt is én megtanultam!

T: Igen Az is?

D: Az is a tavaszcól szól!

T: Az is a tavaszcól szól, ugye? Abban hogy írt a költő?

L: Hát...

T: Vidáman

Zs: Viccesen

T: Ugye? Viccesen. Ez vidám történet? Úgy mondhatjuk?

Kórusban: Hát nem!

D: Nem annyira, mert kiszívta a virágoknak az illatát!

T: Nem mondhatjuk azt, hogy teljesen vidám történet, mert?

H: Az elején még vidám, de végén már nem annyira.

T: Hát, a vége, a végén is mondhatjuk, hogy jóra fordult, mert nem sikerült neki

D: Én emlékszek, hogy a... Elfújta a Szél a Nap-nál volt egy olyan kérdés, hogy tréfás kedvében volt a költő, mikor írta ezt a verset?

T: És?

M: Hát, igen.

P: Nagyjából.

T: Nagyjából igen. Tehát, ugye mit mondhatunk el Kányádi Sándorról? Hogy írt verseket is, és írt

P: És írt meséket is

T: Hát, ez egy mese

F: Vidám!

T: De inkább elbeszélés, úgy mondjuk, hogy mese, elbeszélés.

H: De jó mesét írt!

P: Tud vidámakat, tud vidámakat is...

T: Azért lesz ilyen hosszú, mert nagyon sok idő lesz rá, hogy olvassatok otthon! Mert ma feladom –csütörtök-, és csak jövő szerdára kell szépen, kifejezően olvasni.

F: Mert össze(érthetetlen beszéd)

T: Igen

L: Mert hétfő meg kedd szünidő!

T: Na, figyelünk, figyelünk ide! Ezt a mondatot figyeljétek! Figyeljétek, keressétek meg előzőjét, és ami utána van. Az előzőt mert mondani fogom, hogy van!

D: Még egy feladat.

T: Az első oldalról fogok. Tehát, az előző mondatot annak, amit én olvasok, Gyerekek, és otthon –most úgy látom- nagyon sokat nem aludtatok! Egyik jobban ásít, mint a másik!

M.: Én aludtam!

T: Vagy az időjárás?

M: Én nem

D: Én kipihentem magam!

T: Az előző mondatot Hajnalka, az utána lévő mondatot Zsófi! Zsófi, olyan nagyokat hallgat itt mellettem, azt hittem már el is alszik mindjárt! Na, hallgassátok!

Amelyik virágnak nincsen illata, az néma.

H: Mondanom sem kell, mindenki tudja, hogy a virágok az illatukkal beszélgetnek. Zsófi!

T: Mondom, hogy Zsófi alszik!

H: Én olvashatom?

T: Olvasd!

H: Néma, még suttogásnyi illata is alig van egyik-másiknak.

T: Jó. A következő bekezdésben z első mondatot csak magánhangzókkal olvassa Márkó! Csak magánhangzókkal!

M: E e o z

T: Ohohó! Z! Z!

M: E, e, o, e, i, í, ú, e, i, o.

T: I, o. Márkó, nézz rám! Z. Mondd ki!

M: Z.

T: Magánhangzó?

M: Ütközik.

P: És még...

T: Hová ütközik? A felső fogainkba!

P: És máshogy is mondjuk! Z, Zé!

T: Zé, ugye?

H: Azért mássalhangzó.

T: Igen, ugye? Keressétek ki azt a részt nekem, amikor a tulipán nem engedi, hogy kiszippantsák az illatát! Azt a részt kikeressük, amikor nem engedi tulipán, hogy

kiszippantsák az illatát!

P: Nekem megvan!

T: Jó, Dorottya, vagy Petra megtalálta. Mondjad, Petra!

P: De a tulipán ökölbe zárta szirmait, és megrázta magát. Hiába mesterkedett a kertész. a bazsalikom illat nem fog, nem fogott a tulipánon.

T: Úgy. Azt a részt kérném megkeresni, amikor a kertész kertitörpévé változott! Amikor a kertész kertitörpévé változott! Megint csak 2-3 kéz. Nem igyekszünk! Nem figyeltük az olvasást, ugye. Hanna?

H: most is ott áll kerti törp, törpévé zsugorodva, s a tulipának, tulipánok gyönyörűbbnél gyönyörűbb színekben pompázva ném, némán mosol...

T: Hogy ejtjük az l

H: Mosolygo, mosolyognak össze a feje fölött.

T: Mit mondok én mindig, hogy egy ismeretlen szöveget is szépen tudjunk olvasni, mit kell otthon csinálni?

D: Elolvasni a következő oldalt.

T: Nem azt mondtam, hogy előre kell olvasni

D: Gyakorolni!

T: Hanem, hogy bár...bármit vegyünk elő. Újságot, mesés könyvet, akármi ami a kezünkbe kerül

P: Kisiskolást én végig (érthetetlen beszéd)

T: Bármit, amibe írva van, és gyakoroljuk az olvasást. Ez a rész volt, de nem innen kezdődött, Hanna, ugye? Mert nem innen kezdődött pontosan.

H: Hát...

T: De jó részben keresgélteél, csak nem pont innen kezdődött. Jó, jó lett.

Figyeljünk ide! Tehát, a hézi feladat az lesz: gyönyörűen olvasni.

D: Jó.

T: Gyönyörűen –most tartalom, az nem lesz- gyönyörűen olvasni az olvasmányt. Vannak kérdések az olvasmány alatt.

D: Hat kérdés.

T: Hat kérdés. A hat kérdésre válaszolni.

M.: Jó.

T: És Rajzolni egy tulipánt.

M: Jó

T: Jó? Akkor nagyon jó. Mivel még nem csengettek ki, még játszunk egy kicsit. Ugye, mondtam, gondolkozzon mindenki azon, hogy játszunk: „Ki” vagyok vagy „mi” vagyok? Honnan jöttem? Na, gondolkozott-e már rajta valaki?

M.: Ó, ja, nem.

T: Ó, ja, nem. Na, Bogi!

B: Régen volt, úgyhogy gondolkozok rajta. Fent akadt a tehén a tetőn. Hanna!

Több helyről: Én tudom

B: Petra!

P: Kinek nehezebb a dolga!

B: Jó.

T: Jó. Na, lehet nem csak amit most tanultunk. Lehet, amit eddig tanultunk, mert most fogom látni, hogy emlékeztek-e rá! Gyere! Gyorsan, gyorsan, gyorsan, hogy mindenki következzen!

M.: Mi vagyok? Előbb a begyünk, aztán az eszünk.

D: Júj!

F: Ez a...

T: Na, na?

M.: Lacika!

L: A kakas és a giliszta.

M.: Igen.

T: Ül le, jó.

Érthetetlen kiabálások

T: Na, még Dorottya! Tempósan! Állhatsz a helyeden is. (Nevetés) Fordulj oda! Úgy.

D: Kislány, csacsi, szekér, tömeg, autók. Hajni?

H: A (érthetlen)

T: De te, Hajnalka, ne dörögj, mert még én se értettem!

D: Azt mondta: A fél kifli.

T: A fél kifli. De a kezed ne tedd ide. Én nem szoktam így beszélni. Nem hallanátok, ha így mondanám, ugye?

(Zaj)

T: Na, Hajnalka!

H: Kapkod...kapkod fűhöz-fához, szalad a vargához.

D: Én!

T: Melyik ez és meg kell mondani, mi a címe, ki írta, és mi ez?

H: Még mindig benne van a könyvben.

T: Hanna?

H: A cinege cipője.

M.: Móra Ferenc.

T: Ki írta?

M.: Móra Ferenc.

T: Móra Ferenc: A cinege cipője.

P: Már tőle kettőt is tanultunk.

Motyogás

T: Igen. Na, ki talált még ki?

D: Kicsengő.

T: Kicsengő.

A 3. megfigyelt óra lejegyzett hanganyaga

T: Magyar olvasás órához készültünk elő!

D: Én már láttam fecskéket!

T: Igen?

D: Igen, már pénteken!

T: Már pénteken? Nagyon jó!

D: Igen, mikor pénteken az udvarra kimentem, már láttam fecskéket repülni!

T: Nagyon jó!

P: Én meg már benne van a fészekben a fecske!

T: Igen? Hát akkor kezd költeni, rakja a fészket, és akkor költeni fog

F: Mi Milánnal láttuk a fecskét a fészekben!

T: Na, emelje fel a kezét az, aki nem tanulta meg a mai napra a verset! Miért, Márkó? És Flóri miért nem? Hadd halljam! Ha nem jössz iskolába- mit mondtam? Ha nem jössz iskolába, nekem ilyen nincs, hogy nem jövök és nem kérdezem meg. Tartozol még a...

F: Aranyeső

T: Aranyesővel, azt tudod, megtanultad?

F: Nem...

T: Flóri! És te, Márkó? Ne hozzatok dühbe! Megtanultad?

M: Nem.

T: Nem. Mit mondunk csütörtökön? Miért nem jön a két fiú iskolába?

D: Mert nem tanultak

H: Mert nem tanultak verset

T: Mert nem tanulták meg a verset! Kedden, nem is...

P: Azelőtt héten

T: Azelőtt héten csütörtökre kellett verset tanulni – nem tanultátok meg. Kedden újra nem mondtátok fel, csütörtökön iskolában sem voltatok. Hol a napló? Mondtam, Márkó, én

nem telefonálgatok, én hiába telefonálok, ha egyszer nem is vagytok kapcsolhatóak. És ne várjátok már el tőlem, hogy én menjek tiutánatok, házaljak, hogy miért nem vagytok iskolában. Erről le fogtok szokni, mindjárt megyek, igazgatói intőt fogtok kapni!

F: Én beteg voltam!

T: Igen, beteg voltál? És akkor miért nem tanultál verset? Miért? Már második vers van feladva, amit nem tanultál meg! Ünnepe, mindenkinek ünnepe. Nem adtam sokat fel, mondtam. Csütörtökön adtam fel az Itt vannak a fecskéket?

Mindenki: Igen.

T: És mondtam nektek: csütörtök, péntek, szombat. Három nap, nem kell dolgozni, három nap alatt meg lehetett tanulni...

D: Igen

T: ...hogyan vasárnap, hétfőn ne kelljen tanulni. Így mondtam?

D: Igen

P: Igen

T: Írásbeli házit adtam fel nektek hétfőre?

L: Nem

T: Semmit. Semmi mást nem adtam fel tanulni, csak ezt kellett nektek megtanulni

L: (Érthetetlen beszéd)

T: Hát szégyelljétek magatokat. Ti megtanultátok?

Többen: Igen.

T: A következő órára felmondotok mindent visszamenőleg. Tehát, mi volt a házi?

P: Megjöttek a fecskék c. vers.

T: Ki mondja el a verset? Inkább így: kezdi a verset Hanna!

H: Mikor szépen leszállott az e...

T: Állj, állj, állj! Ne siess! Bogi kezdje el!

B: Benedek Elek:

Megjöttek a fecskék

Mikor szép csendesen leszállott az este,

érkezett meg hozzánk a legelső fecske.

Fáradt volt szegényke...

P: Leszállt, aztán nézte, vajon megvan-e még az ő puha fészke.

H: És jött a második, és jött a harmadik és aztán jöttek többen. Mondottak valamit.

L: Hogy mit, azt én nem tudom. Talán vitatkoztak,

H: Íme bete..., íme beteljesült, mire vágyakoztak.

P: Ki-ki...ki-ki reá talált a maga fészkére, mindegyikben egy pár pompásan elférhet.

M: Be...

T: Na jó, ezt most itt befejeztük, ez nem versmondás. aki a verset megtanulta rendesen, az nem akad meg benne. Ha rám néz, és hallgatja a fülével, hogy a társa hogy mondja a verset, tudja folytatni. Ez nem tanulás. Hallgassuk meg Petrát! Te még pénteken sem voltál iskolában, úgyhogy neked még több időd volt, Hanna, megtanulni! Petra!

P: Benedek Elek: Megjöttek a fecskék

Mikor szép csendesen leszállott az este,

Érkezett meg hozzánk a legelső fecske.

Fáradt volt szegényke. Leszállt. Aztán nézte:

Vajon megvan-e még az ő puha fészke.

Azt...és jött a második. És jött a harmadik.

Aztán jöttek többen. Mondottak valamit.

Mit? Azt én nem tudom. Talán imádkoztak.

Ímé, beteljesült, mire vágyakoztak.

Künn az eresz alatt könnyes szemmel álltam.

Szóltam a fecskéknek: bejöhetnek bátran.

Szavakat, úgy látszik, fecskék megértették.

Az eresznek alját nagy hamar ellepték.

Kiki reá talált a maga fészkére.

Mindenikben egy pár pompásan elfére.

Ottan meghúzódtak. Halkan csicseregtek.

És szépen, lassan, mind elszenderedtek.

Szendergő fecskéknek jóccakát mondtam.

Aztán lepihentem. Ő róluk álmodtam.

Velük is ébredtem, mikor a nap felkelt.

Mindig azt csicseregték: jó reggelt, jó reggelt!

T: Tizenkettes, szépen elmondtad. És a többiek is, akik megtanulták, el fogják mondani. De nem úgy, hogy Hanna, elkezded, és még csak az első sort se tudod szépen elmondani. És a többiek is: megállanak. Hanna... Petra, majd be fogom írni az ellenőrződbe, beírom a jegyet. Miről tanultunk még? Nos?

H: Anyám csevegő kertje.

T: Miről szólt ez a vers? Olvasni kellett, ugye? Miről szólt? Anyám csevegő kertje. Lacika, miről? Álljon már fel az, aki készült erre az órára! Álljon már fel az, aki készült, tanult erre az órára! Akkor miről szólt a vers, Lacika? Üljetek le! Miről szólt a vers? Készültél, de mégse tudod, hogy miről szólt a vers!

M: Hogy a virágok beszél, beszélgettek.

T: Beszélgettek. Milyen virágokról szól? Milyen virágok vannak felsorolva? Milyenvirágok vannak felsorolva? Milán!

M: A kérés, az estike, és a gyöngyvirág.

T: Van-e még más virág?

H: És a tulipán is fel van sorolva benne!

T: Igen. Úgy. És még miről olvastunk? Még valamiről tanultunk. Még valamiről: Hajnalka!

H: Ellenségek és jóbarátok.

T: NA és miről szólt ez az olvasmány? Bogi!

B: Hát hogy, ahogy a virágok elférnek, (érthetetlen szó), a gyöngyvirág is a tulipánt nem férnek el egymás mellett, mert akkor a tulipánt már lekókad, és akkor...

T: Nem tulipánt, olyan nincs.

Többen: Tulipán!

T: Tulipán. Ugye, nem lehet őket mit csinálni? Egy csokorba kötni a gyöngyvirágot és a tulipánt. Ugye?

B: Arról szólt, hogy hogy kell összekötni a virágot.

T: A virágról. És mivel lehet együtt ültetni. Na, mit tanultunk, hogy mihez lehet, mit ültetni? Hogy a tulipánhoz, és más virágokhoz a vázába mit kell tenni, hogy soká gyönyörűen virítsanak a virágok? Mi az, amit lehet? Milán!

M: Például a tuja.

T: A tuja. Egy-két tujaágat, ugye? Mit olvastunk a tujáról, hogy milyen a tuja? Mit olvastunk róla? Laci! Mit olvastál a tujáról? Milán!

M: Hogy a tulipán...

T: Nem a tulipán, tuja! Hanna! Petra!

P: Hogy a tujaágacsok mellett elhervadnak a...

T: Elhervad?

H: Nem, hanem a

T: Elhervad mellette? Milán!

M: Minden, majdnem minden virágra jó a tujafa mellé

T: Szinte gyógyító hatása van a tujának, ugye? Azt beszéltük meg, hogy azért ültetnek rengeteg tujabokrot is és tujafát virágoskertekbe és parkokba, mert jó hatással van bármelyik növényre! Bármelyik zöld növényre. És most én szégyellem magamat, hogy így készültetek! Attól, hogy ünnepnap van, volt a hétnek elég napja, hogy készüljétek! És gondolom, hogy tegnap már senki nem járt hímest szedni, locsolódni. Osztálytársakat voltatok meglocsolni?

H: Nálam csak Kocsis Milán meg Szabó Milán.

H: Nálam is.

V: Nálam senki.

H: Dorottyanál meg csak Márkó.

T: Na, ez a tisztelet, gyerekek, ez a hagyományőrzés. Miről van a hagyományőrzés, miről szól? Hogy megtartjuk azt, hogy megyünk locsolkodni! A fiúk, legalább az osztálytársakat meglocsolják!

V: Engem Lacika meg se locsolt.

T: Hát mit csináltatok egész nap otthon? Ugye mit kívántam pénteken nektek?

H: Jó időt.

T: A fiúknak nagyon jó időt, hogy sok hímest tudjanak szedni. A Jóisten megadta nekünk, hogy jó idő legyen. Milyen ünnepek vannak tavasszal? Milyen ünnepek?

P: Húsvét és Anyák napja, Nők napja.

T: Mivel kezdjük? Mi van a leghamarabb?

D: Nők napja

H: Nők napja

T: És aztán mi jön?

M: A Húsvét.

F: a Húsvét.

D: A Húsvét.

T: A Húsvét, ugye, mert az Március, Április, és aztán jön...

V: Május első vasárnapja az Anyák napja.

T: Igen, és még vannak a májusi ünnepek: május egy milyen ünnep, tudjátok-e?

L: Május...

V: Május első vasárnapja az Anyák napja.

T: Igen, de milyen ünnep van, amire szabadot szoktunk kapni. Tessék!

M: Májfáról beszélni tetszik

T: Igen, akkor állítanak a lányoknak májfát, a fiatal fiúk, aki tetszik nekik. De ez május elseje, a Munka nemzetközi ünnepe. Régen ennek nagy hagyománya volt, most már inkább azt mondjuk, hogy a májusi ünnepek, ez is inkább a májfa állításról szól. És ami nem jó ebben, hogy ekkor szokták a fiúk a rengeteg tulipánt más kertjéből leszedni és kitűzdelni vele a lányok kapuját, ugye. Ami nem egy szép dolog. amit nem szabad csinálni.

D: Igen.

T: De májusban a legszebb ünnep melyik ünnep?

Mindenki: Anyák napja!

T: Igen, és épp tegnap a templomban –aki volt a templomban- nem pont az anyák napjáról volt szó, hanem a családról. Petra és az anyukája ez gyönyörű verset szavalt el az anyagyermek szeretetről. Petra, szeretnénk a te részedet meghallgatni, ha már ugye anyuka nincs itt. Szeretnénk, ha elmondanád az osztálytársaidnak.

P: De tudom az egész verset, az anya részét is!

T: Igen, tudod? Nahát, akkor meghallgatjuk azt is! Hallgassátok meg!

P: Amíg benned éltem, bölcsöm volt a tested, befelé figyelve kívánságom lested.

Amíg bennem éltél, bölcsőd volt a testem, befelé figyelve kívánságod lestem.

Lassan tisztult a kép: erősítve bennem keserédes érzést - íme, megszülettem!

Lassan tisztult a kép: erősítve bennem földöntúli érzést – íme, anya lettem!

Születtem embernek erre a világra, földi halandónak.

Születtem embernek, anyja egy embernek. Erre a világra földi halandónak.

Születted kicsiny tanítónak. Ember, magyar értsd meg végre! Mondj igent a születésre!

T: Nagyon szép, nagyon szép! Ügyes vagy! Az anyáét is nagyon szépen megtanultad! Ez nagyon szép volt tagnap, és bánhatja az, aki nem volt tegnap istentiszteleten és nem hallotta milyen szépen szavaltak és énekeltek osztálytársaitok! Méltattuk azt, hogy milyen egy család. A családban ugye mindenkinek megvan a szerepe. Mindenkinek tisztelni kell egyik a másikat. Azt már tanultuk mi, hogy a gyereknek és a szülőnek is megvan a maga joga és kötelessége. Mi a szülő kötelessége a gyerek felé? Meg tudnátok-e mondani, mi a szülő kötelessége a gyermekei felé? Milán!

M: Hogy eltartsák őket.

T: Hát, hogy eltartsák, és mit értesz te azalatt, hogy eltartani?

M: Adnak nekik enni, a házban meleget adnak.

T: És még?

D: Törődnek velük.

L: Törődnek

T: Törődnek. De mi ez a törődés? Csak enni adni meg meleget nekik? Annyi a törődés? Milán!

L: Hogy felnevelni...

T: Hogy felneveljék, tehát ruháztatják, ugye, ruháztatják őket. Mit csinálnak még? Étkeztetik, és nevelik! Oktatják, nevelik a gyerekeket. Igaz? És mi a gyerek kötelessége? Hajnalka!

H: A tanulás.

T: A tanulás, és...

P: Hogy tiszteljék a szülőket!

T: Mondd még egyszer!

P: Tisztelni a szülőket.

T: A legnagyobb szó. Tisztelni a szülőket. Hát, abban, hogy tisztelni, azt hiszem, hogy minden benne van, ugye?

L: Igen.

T: Egy szóval ki tudom fejezni: tisztelni. Ugye? Mi az, hogy tisztelet?

Zs: Szót fogadni, és hogy nem felelni vissza.

T: Szót fogadni, nem felelni vissza, és még?

P: Hogy ha mondanak valamit, azt rögtön meg kell csinálni.

T: Ez a szófogadás: meg kell csinálni. Nem azt mondani, hogy ráérünk arra még, majd holnap, majd mindjárt, most fontosabb éppen az internet.

H: Ha mondjuk azt mondják, hogy le...hogy takarítsuk le az íróasztalunkat.

T: És akkor...

H: Tegyük rajta rendet.

T: Tegyük rajta rendet, igen.

Zs: Mondjuk a testvéremnek mindig mondja az anyukám, hogy csináljon meg valamit, oszt rám bizza.

T: Igen?

Zs: Igen.

T: Na, tehát most a mai órán az anyák napjáról fogunk olvasni verset és olvasmányt. Mikor kicsik voltatok, kisebbek –hát most sem vagytok nagyok-, anya szokta nektek mondani: „Ó, mikor kicsi voltál?”

L: Igen.

T: És mit szokott mondani

L: Hogy nem...

T: Mondta-e anya nektek, hogy mikor ketten vagytok esetleg otthon, vagy többen vagytok és beszélgettek, és akkor felhozódik a téma, és mondják: „Hát, amikor kicsi voltál...” Na, mit szoktak mondani olyankor? Nem szokta anya mondani nektek?

D: De. Valamikor szokta.

T: Mit szokott anya ilyenkor mondani?

D: Hát, hogy amikor kicsi voltál, mondjuk szerettem valami enivalót, mondjuk a savanyú káposztát, és most meg nem szeretem.

T: Na...

M: Nekem is ezt szokta mondani.

T: És más? Mit szokott még másnak mondani? Na, Bogi?

B: Hogy: „Te olyan duci voltál kiskorodban!”

T: Milyen voltál?

B: Duci.

T: Na, ugye, mikor kicsi voltál, duci voltál. Vagy mikor kicsi voltál, hogy ejtettél ki egy-egy szót, hogy szólítottál meg. Nem szoktak erről nektek mesélni?

P: Nekem szokott.

T: Neked szokott? Többieknek nem?

H: De.

M: De.

H: De.

T: Akkor ti nem tudtok erre válaszolni? Hát de, csak mégse tudjátok kimondani. Gondolom, hogy...na, mondjad, Petra!

P: Meg anyának van egy olyan naplója, hogy –ez még a Dominikáé volt – hogy beleírta, mik voltak az első szavai.

T: Tehát mikor kicsi volt, mit mondott ki először.

P: Mondjuk cica, anya, apa, mama.

T: Na, és a tiedet nem írta?

P: Hát, az enyémből is írt egy párat, de nekem is majdnem ugyanezek voltak.

T: Hiába, testvérek vagytok, és szinte egyet mondtatok, igaz?

M: Engem már, engem többféleképpen szólított Lehel.

B: Én Bigu voltam.

T: Mi voltál?

B: Bigu. A tesóm mondta. Mindig csak azt mondta, hogy Bigu, Bigu. Oszt’ végül rájöttünk, hogy én vagyok.

T: Te vagy az.

M: Az én testvérem mondja, hogy Milán.

T: Na de most nem arról beszélünk, hogy a testvérünk, hanem anya hogyan mondja nektek, hogy ti milyenek voltatok, míg kisebbek voltatok. Nem az, hogy most felnőttek és nagyok vagytok, hanem amikor még picik voltatok, miket csináltatok, ugye, mert az egy emlékezetes dolog. Hogyan indultatok el, mi volt az első lépés, mi volt az első szó, mert én gondolom, hogy ha otthon együtt vagytok anyával, akkor ezt nagyon sokszor el szokta mondani. Mikor ünnepeljük mi Anyák napját? Mikor ünnepeljük Anyák napját?

Zs: Május első vasárnapja.

T: Május első vasárnapja, és nálunk ugye általában az iskolában melyik osztály készül az Anyák napjára?

D: Az első.

T: Az első. Emlékeztek-e még valamire belőle, mikor mi szerepeltünk?

L: Nem sokra.

T: Na, mire, Milán?

M: Az, hogy egy virágot adtunk, amit készítettünk papírból.

D: Meg, ööö

T: Igen, de csak erre emlékeztek?

D: Verset mondtam

F: Verset mondtunk, és még énekeltünk.

T: És milyen énekeltünk, emlékeztek-e még rá?

D: A...kismadár

H: Valami napraforgós éneket

Mindenki: A napraforgósat.

T: Volt egy olyan is. És még?

L: És a lepkéről anyák napján...

T: És arra emlékeztek még, hogy: „Apámért s anyámért”?

D: Igen!

M: Igen!

B: Jaj, az olyan szomorú!

T: Tessék?

B: Nem tudom, az nekem olyan szomorú!

T: Szomorú?

P: Nekem még mindig megvan otthon a naplóban a kis lap!

B: Nekem is!

L: Nekem az elsősben van!

T: Tessék?

Zs: Még olyan is volt, hogy: „Édes jó Istenem, hallgasd meg imámat”.

T: A többiek már elfelejtették?

H: Nem.

T: Nem? Hát, ezek szerint mégis. Most nyissátok ki a könyvet a száznegyvenhatodik oldalon.

Száznegyvenhatodik oldalon. Több olvasmányt is fogunk olvasni. Fogjuk olvasni Buba éneke, Weöres Sándor versét, és fogjuk olvasni: Amikor én kicsi voltam című olvasmányt.

Először elolvasom én a verset, hallgassátok meg!

„Ó ha cinke volnék,
útra kelnék,
hömpölygő sugárban
énekelnék -
minden este
morzsára, búzára
visszaszállnék
anyám ablakára.

Ó ha szellő volnék,
mindig fújnék,
minden bő kabátba
belebújnék -
nyári éjen,
fehér holdsütésen
elcsitulnék
jó anyám ölében.

Ó ha csillag volnék
kerek égen,
csorogna a földre
sárga fényem -jaj,
de onnan
vissza sose járnék,
anyám nélkül
mindig sírdogálnék.”

Meg tudátok-e mondani, hogy a költő kinek a nevében mondja el a verset? Kinek a nevében írta a verset? Na, kinek a nevében? Bogi!

B: Anya...

T: Az anyja nevében?

P: Nem.

L: Nem.

Zs: Nem.

T: Hanem?

M: Egy gyerek.

T: Egy gyerek. Hát de az előbb mit mond, hogy ki akarna ő lenni? Akkor mit csinálna?

H: Ha cinke lenne...

T: Ha cinke lenne, és még? És még? Ó, ha cinke volnék, és még?

F: Ó, ha szellő lennék!

T: Ó, ha szellő lennék! Márkó!

M: Ó, ha csillag volnék!

T: Ha csillag lennék! Ugye mindig másnak a szerepébe bújt. Mit csinálna, ha szellő lenne?

Mit csinálna, ha szellő lenne? Laci!

L: Mindig fújna!

T: Mindig fújna! És mi lenne akkor, ha mindig fújna? Hanna!

H: És minden bő kabátba belebújna.

T: Minden bő kabátba belebújna, belebújna. Annyira szereti az édesanyját, hogy más szerepekbe bújik bele, igaz? Másat, hogy ölelgesse, cirógassa, és mit csináljon? Hova bújna legszívesebben? Na, hova bújna? És könnyebbséget, örömet hol lelne? Hajnalka?

H: Az anyja ölében.

T: A jóanyám ölében. Jóanyám ölében. Vajon ti így szeretitek anyukátokat?

B: Én így szeretem!

Mindenki: Igen!

T: Igen? Ennyire? Csak sokszor mondotok nemet arra, amit kér, ugye?

F: Hát...

T: Igen?

B: Valamikor

T: Valamikor...

D: Mikor olyat mond.

T: ...elég sokszor, igaz? Keressétek nekem ki a versből azt a részletet és olvassátok el, hogy mit csinálna a költő, ha csillag lenne? Ó, már Petra meg is találta! Na, Petra!

P: „Ó ha csillag volnék

kerek égen,

csorogna a földre

sárga fényem -jaj,

de onnan

vissza sose járnék,

anyám nélkül
mindig sírdogálnék.”

T: Tehát, ugye, ha nem lenne ott az édesanyja mellett, akkor mit csinálna?

D: Sírna

F: Sírdogálna

P: Sírna

T: Sírdogálna. Azt a részt keressétek ki: ha cinke volna. Mit csinálna? Hanna!

H: Ó ha cinke volnék,

útra kelnék,

hömpölygő suga, sugarában...

T: Azt rendesen olvasd! Hömpölygő...

H: Hömpölygő sugárban énekelnék.

T: Mit mondtam nektek? Hogy egy verset –nem csak az olvasmányt, hanem egy verset- hogy kell elolvasni?

D: Úgy, ahogy a költő írta, mert megsértjük a költőt, ha átö...

T: Nem úgy olvassuk el, ha átírjuk azt, amit mondott. Mondtam, hogy nem kell szaladni az olvasással, és mindig, mindig azt a betűt olvasni, ami oda van írva. Kezdjük az olvasmányt. Most azt együtt fogjuk olvasni. Amikor még kicsi voltam: ez az olvasmány arról szól, hogy az író hogy emlékszik vissza, hogy miket mondott neki az édesanyja arról, hogy milyen volt ő, mikor kicsi volt. Ej, halljátok, ha első óra lenne, még csodálkoznék, hogy olyanokat ásítotok, de hogy most is! Hánykor feküdtetek ti le az este? Milán, hánykor feküdtél le?

M: Nem tudom.

T: Nem tudod?

M: Nem.

T: Hát, ásítotok, meg ásítotok.

B: Én már fél kilenckor...

T: Álljuk ki a padból! Álljunk ki! Kiállunk! Mindenki! Arra a dalra, hogy „Ha citera pendül” tessék mozogni! Három és négy!

Mindenki tanárral: Ha citera pendül, mosolyog a lány. Ha dobog a víg tánc, odafut a lány!
Ide-oda libben a fátyola már...

H: Pörög-forog a ide-oda, táncot jár!

T: Mondom, hogy alusztok, még ezt se tudjátok! Három és négy, előlről! Mozogjunk!
Mindenki úgy mozog, ahogy akar! Három és négy!

Mindenki tanárral: Ha citera pendül, mosolyog a lány. Ha dobog a víg tánc, odafut a lány!
Ide-oda libben a fátyola már, pörög-forog a ide-oda, táncot jár!

T: Leülünk. Hát, alusztok. Alusztok, második órán is még alusztok. Tessék felébredni! Na,
kezdje az olvasást Milán! Amikor még kicsi voltam.

M: amikor még kicsi voltam. Mama mindig mondogatta – amikor senki sincs otthon, csak ő
meg én és ülünk és hallgatunk:

- Amikor még kicsi voltál...- és hirtelen abbahagyja.
- Mi volt akkor?

T: Flóri!

F: Néha elmosod, elmoso, elmosolyodik, néha só...sóhajt egyet leereszti s kö...kötést, a
kötőtűket az ő, ölébe. Engem néz.

- Olyan voltál, mint egy kis méregduda.

T: Elég, elég. Ezt rossz hallgatni, Flóri. Rossz hallgatni! Márkó!

M: - Ha nem azt adták a kezébe, amit kértél, majd szétobatát

T: Mit csináltál?

M: Szétoba...

T: Még egyszer!

M: Szétobatát

T: Olvasd ki egyszerre!

M: - Ha nem azt adták a kezébe, amit kértél,

T: Ha nem azt adták a kezébe

M: ...Amit kértél, majd szétrobbantál.

- De mikor tudtam meg azt...

T: Még egyszer!

M: - De mikor tudtam meg azt, hogy engem hogy hívnak?

- Még nem tudtál beszélni, de amikor azt kérdezték, hol van a kisfiú, hogy hol van a kisfiú, magadra mutattál.

T: Petra!

P: - Tudtam rögtön, hogy van egy vezetéknevem meg egy utónevem?

T: Milyen mondat ez?

P: - Tudtam rögtön, hogy van egy vezetéknevem meg egy utónevem?

- Minden kisgyerek előbb az utónevét tudja meg.
- Miért azt?
- Mert azt könnyebb.

Mama már le se teszi a kötést, csak úgy a tő mellől mondja:

T: Jó, elég. Hajnalka!

H: - Egyéves születésnapodra, napodra egy nagyon szép fehérszőrű nyuszt hozott apád. Nagyon megrémültél tőle. Sokáig nem merted megfogni, pedig csak játéknuszi volt.

- Nem emlékszem.
- Hát arra emélsze, emlékszel, amikor fekete cipők, cipőkrémmel össze, összekented magad.

T: Kérdezed, hát kérdő mondat! Zsófi!

Zs: - Bokszos volt még a fejed búbja is! Sokáig nem tudtuk lemosni rólad! Életedben nem ordítottál annyit, mint akkor!

T: Laci!

L: - Mert nagyon ki... mert nagyon kikaptam?

- Súroltam volna le rólad a zsíros krémet, de nem ment.
- Nem emlékszel?

T: Milyen mondat végi írásjel van?

L: Pont. Nem emlékszel?

T: Akkor ne kérdezd.

L: Nem emlékszel?

T: Nem az van oda írva. Olvasd el újra!

L: - Nem emlékszem.

T: Nem emlékszem.

L: - Arra sem, amikor elmentél egy nagy kutya után.

T: Itt pedig kérdeznek.

L: Arra se akkor...

T: Arra...

L: Arra se, mikor elmentél egy nagy kutya után?

T: Jó, Milán!

M: - Amikor egy rossz fészkerben talál...találtunk meg?

- Csak arra emlékszem, mikor ezt elmeséltétek nekem. De semmi másra.

- Elfelejtetted...

T: Állj, állj. Van mondat végi írásjel.

M: Elfelejtetted.

T: Kérdőjel van?

M: Igen.

T: Hát akkor úgy olvasd!

M: - Elfelejtetted?

T: Elfelejtetted?

M: - Hogy volt?

- Hát úgy van, amit elfelejt az ember, van amit nem.

T: Jó, Bogi!

B: -A jót könnyebben, a rosszat nehezebben.

- Rossz gyerek voltam?

Mama megint az ölébe eresztette a kötőtűt.

T: Mit?

B: Kötőtűt. Úgy nézett rám eltűnődve.

T: Jó, Bogi, ööö, Hanna!

H: Jó kisfiú voltam, mondta.

T: Nananana!

H: - Jó kisfiú voltál- mondta- Olyan voltál, mint amilyen most vagy. Nekünk mindig te voltál a legjobb kisfiú.

T: Gyerekek, már ezerszer mondta, hogy próbáljunk meg úgy olvasni, hogy ne olvassunk oda más betűt, mint ami írva van. Ne olvassunk másat, ami nincs odaírva. Nem figyeltek! Kigondoltok valamit, és nektek az van odaírva! Ezért kell mit csinálni mindig? Mit mondok? Minél többet olvasni! Mi történt, amikor a kisfiú egyéves volt? Mi történt, amikor a kisfiú egyéves volt? Petra!

P: Az apukája hozott egy fehér játéknyszit, és megijedt a kisfiú tőle.

T: Hát, félt tőle a gyerek, ugye? Félt tőle. És mi történt, később? Volt egy, egy érdekes eset, egy érdekes sztori, ha hangzatosan mondjuk, hogy volt egy sztori. Mi történt?

Zs: Hát, hogy egyszer a cipőkrém...

T: Cipőkrémmel, boksszal, ugye?

Zs: Igen, összekente magát és nagyon sokat sírt, mert nem tudták róla lemosni nagyon sokáig.

T: Igen, és még milyen eset történt meg, amire az anyuka emlékszik és meséli a gyerekeknek? Mi történt még?

F: Hogy egyszer követett egy nagy kutyát.

T: Hogy elment, elveszett szinte, mert követett egy nagy kutyát.

F: Nagy kutyát.

L: Nagy kutyát.

T: Történt-e veletek ilyen esete meg? Valaki kikente-e magát boksszal?

M: Ki.

B: Hát, ki!

H: Én nem kentem! Kiskoromban a kezemre kentem nagyon sokat, de az arcomra nem!

M: Én a fekete lakkal, ami, az a... amit a cipőre szoktunk kenni.

L: Az a boksz!

P: Az a boksz!

H: Igen.

T: Az a boks. Vagy a fényezővel?

M: Igen.

T: De a fényezőnek, annak nincs annyira színe. Hát akkor boksszal!

B: Én emlékszem a kétéves tortámra!

T: Emlékszel? Mi volt akkor?

B: Csirkés tortám volt!

T: Milyen?

B: Csirkés.

T: Nahát, olyat még nem láttam!

L: Én az elsőre emlékszem!

M: Én is emlékszem a tortámra!

P: Én nem emlékszem!

B: Én is emlékszem, mert van róla egy fénykép is!

(Érthetetlen beszéd mindenfelől)

T: Ugye, és még van, amire mit mond a kisfiú sok történetre? Ahogy az anyuka meséli.

P: Hogy nem emlékszik!

T: Azt mondja rá, hogy: nem emlékszem. És hogy magyarázza meg az anyuka? Hogyan magyarázza meg, hogy mire emlékszik és mire nem?

B: Hogy sokszor elmeséli neki.

T: De mire nem? Mire emlékszik az ember, és úgy vagyunk nagyon sokan...

H: A...

T: Hanna!

H: Hogy a könnyebbekre emlé...

Többiek: Nem arra!

T: Nem arra, hanem?

H: Hanem a jó...

T: Nem a könnyebbekre, Hajnalka?

H: Hogy a jóra emlékszik, a rosszakra pedig nem.

T: Hogy az embernek berögződik az agyába az, ami jó dolog történik vele, de ami rossz dolog történt vele, arra nem sokat. Nem is hogy nem emlékszünk rá, nem szeretünk visszaemlékezni rá, és azt mondjuk, ezt jobb, ha el is felejttem, kitörlöm az emlékezetemből.

D: Igen, én a harmadik születésnapomra emlékszem, és az nem fényképen van.

T: Na, most, gyerekek holnapra nem kell verset tanulni, hanem: nem úgy mint mára –mert nem szeretném, hogy úgy legyen, mint mára olvasás is nulla, versmondás is szinte nulla. Majd következő órán fogom látni, hogy ki mennyire tanulta meg mert mindenki el fogja mondani a verset. Mindenki. Holnapra mindkettőt: a verset is, és Amikor kicsi voltam is gyönyörűen, kifejezően olvasni! Ma sokat beszélgettünk inkább, de holnapra úgy olvasni - Amikor még kicsi voltam -, szereplők szerint. Tehát otthon kérjétek segítséget, vagy napköziben. Egyik anya, másik a kisfiú. Olvastunk mi már szerepenként. Otthon kérjétek meg anyát! Egyszer anya olvassa az anya szerepét, ti a kisfiú szerepét, aztán fordítsátok meg azért, hogy mindegyik tudja mindegyiket olvasni! És hányszor legalább elolvasni?

D: Ötször!

T: Legalább. Alsó hangon, legalább ötször! Mert ha ötször elolvasod, akkor ne mondja neked senki, hogy nem látja, pont van a mondat végén, vagy?

P: Kérdőjel.

T: Kérdőjel van a mondat végén. Most még van idő, megpróbáljuk szerepenként elolvasni. Na, most fogjuk úgy olvasni: Petra lesz az anya, Milán a kisfiú.

M: Amikor még kicsi voltam. Mama mondogatja, amikor senki sincs otthon, csak ő meg én.

T: Igen, és egy szerep, vagyis egy mesélőnek is kellene lenni. A mesélő legyen, legyen...Zsófi, hol keresed? A mesélő legyen Bogi!

B: Amikor még kicsi voltam. Ma, mama mondogatja, amikor senki sincs otthon, csak ő meg én, és ülünk és ha...

T: És hallgatunk. Ezt ki mondja?

B: Ezt a mesélő.

T: A mesélő mondja?

P: A kicsi, a kicsi!

T: Tehát: Mama mondogatja, amikor senki sincs otthon, csak ő meg én, és ülünk és hallgatunk.

B: A kisfiú.

T: A kisfiú.

M: Amikor még kicsi voltam. Mama mondogatja, amikor senki sincs otthon, csak ő meg én. És ülünk és hallgatunk.

P: Amikor még kicsi voltál –és hirtelen abba

B: Amikor még kicsi voltál, és...

T: Hopp, hopp, hopp! Hogy figyelünk mi? Na, ez az! Ez az!

B: És hirtelen abbahagyja.

M: Mi volt akkor?

P: Néha elmosolyodik.

T: És ezt ki mondja?

H: Petra!

T: Bogi! Na, vegyük csak a ceruzákat! Hát, ez a figyelmetlenség, halljátok!

D: Ilyet csináltunk, amikor volt az illemtanba!

L: Az illemtannal!

(Érthetetlen beszéd mindenfelől)

T: Jó, de hát nem egyszer olvastunk mi már, hogy szereplő szerint, csak nem tudjátok, hogy ki mondja. Tehát: Mama mondogatja, mikor senki sincs otthon. Ki mondja?

H: A kisfiú.

L: A kisfiú.

P: A kisfiú.

T: Mi kerül elébe?

P: F.

D:F.

M:F.

T: F betű, mert azt tudjuk, hogy fiú. Amikor még kicsi voltál...

Mindenki: Anya

T: És hirtelen abbahagyja.

P: Mesélő.

T: Mesélő. Na, most ezt én nem fogom végigmondani, hogy megkönnyítsem a dolgokat.

L: Mi volt akkor?

T: Mi volt akkor? Ki kérdezi, hogy mi volt akkor?

P: Hát a kisfiú!

T: Hát a kisfiú! És ezt, hogy: Néha elmosolyodik, néha sóhajt egyet?

M: Bogi.

T: Mesélő. Honnan lehet tudni, hogy beszélgetés van? Honnan lehet tudni, hogy váltakozik a két beszélő között, tehát mondja az egyik, és mondja a másik. Honnan tudjuk mi aztat? Milán!

M: Gondolatjel van az elején.

T: Gondolatjel van az elején!

B: Meg...(érthetetlen szavak)

T: Mit írtunk mi ezzel? Dolgozatot írtunk, párbeszédet írtunk. Párbeszéd van anya és gyermeke között! És ha tudjátok, hogy ki mit mond, egyedül is oda tudjátok már írni, ugye? Mi írtunk párbeszédet, ellenőrző dolgozat volt párbeszédből.

M: Akkor írtuk, mikor azt a (érthetetlen szavak).

T: Na, a következő mondat: Olyan voltál, mint egy ki méregzsák.

H: Ez a kis...

D: Ez az...

Zs: Az anya mondja.

T: Ez az anya! „De mikor tudtam meg, hogy engem hogy hívnak?”

M: Kisfiú.

P: Kisfiú.

T: Kisfiú. Következőt! Párbeszéd. Ki mondja? „Még nem tudtál beszélni”

P: Anya.

T: Anya. És itt befejezzük. Eddig elolvassuk, ameddig bejegyeztük. Tehát: Bogi, Milán, Petra! Bogi, Milán, Petra! Kezdjük!

M: Amikor még kicsi voltam. Mama mondogatja, amikor még senki sincs otthon, csak ő meg én, és ülünk és hallgatunk.

P: Amikor még kicsi voltál.

B: És hirtelen abbahagyja.

M: Mi volt akkor?

B: Néha elmosolyodik, néha sóhajt egyet. Leereszti a kötést, a kötőtűket az ölébe. Engem néz.

T: Jó, tehát mi lesz a házi feladat?

Zs: Olvasni, és a verset is.

T: A verset és az olvasmányt is olvasni. De kifejezően!

A 4. megfigyelt óra lejegyzett hanganyaga

T: Magyar nyelv órához előkészültünk? Rendben, akkor! Az igéket tanultuk, igaz? Hány ideje van az igének? Hány ideje van az igének?

D: Az igének három ideje van.

T: Soroljuk fel ezeket!

M: Múlt, jelen és jövő.

T: Jövő. Mondjunk példákat jelen időben történő és történetet kifejező igére! Jelen idő és történet!

H: Beborul az ég.

T: Beborul az ég. Beborul, ugye ennyi a mondat. És még a mai napról rengeteg mindent lehet mondani.

H: Felhős az ég. Felhős.

M: Nem.

D: Nem.

T: Felhős. Tegyük fel a kérdést! Milyen?

H: Nem.

T: Akkor?

P: Esik.

T: Esik. Mondjunk történetet kifejező igét, nem történetet, létezését kifejező igét múlt időben. Létezését kifejező igét múlt időben!

D: Élt.

T: Élt nagyon jó!

H: Halt.

P: Volt.

T: Volt. Nagyon jó!

H: Voltak.

T: Voltak, ugye? Mert nem biztos, hogy egyvalami volt, hanem lehet, több valami.

M: És az esett.

T: Igen, de én mit mondtam, milyen?

H: Létezést.

T: Az esett az milyen? Milán!

M: Cselekvő.

T: Nem, hanem hogy kérdezel rá: esett? Nem te estél el, hanem esett az eső. Hogy kérdezel? Nem hiszem el, rövidzárlat. Lacika!

L: Mi történt?

T: Mi történt? Történést kifejező ige. Történést kifejező ige. Múlt órán, ugye, arról beszéltünk, hogy megjöttek a...

M: Madarak.

T: A madarak. Megjöttek a madarak. Mondjuk csak el ezt a mondatot még egyszer, de nem kórusban. Ismételd el ezt a mondatot, Zsófi! Hát, Esztebán, mit mondtunk?

E: Megjöttek a madarak.

T: Megjöttek a madarak, vagy másképpen, hogy szebben hangozzon? Mert azt mondtuk, nagyon szép a magyar nyelv. Szép ékes a magyar nyelv.

D: Visszajöttek a madarak.

T: Vissza nem jöttek, hanem?

M: Visszatértek!

M: Visszatértek!

H: Visszatértek!

T: Visszatértek a madarak! Megjöttek a madarak, visszatértek a madarak. És ha én azt mondom: A madarak kijöttek? Azt mondom, hogy a madarak kijöttek. Hát, ugye a jöttek az ige, én azt mondom, vagy lejöttek a madarak, agy bejöttek a madarak. Délről, melegebb vidékről kijöttek. Bejöttek, feljöttek a madarak. Mi történt itt, Milán?

M: A madarak délről jönnek.

T: Igen, most ez történt, én bejöttem ide és azt mondtam: Na, gyerekek, a madarak kijöttek. (Kuncogás az osztály felől) A gyerekek feljöttek a melegebb vidékről! Mt csináltam én? Na, mit csináltam?

Zs: Nem helyesen mondta.

T: Nem helyesen mondtam. Vajon miért nem mondtam helyesen? Na, miért nem mondtam helyesen, Bogi?

B: Mert, ha kijöttek, akkor mondjuk az odúból kijöttek.

T: Hát, az odúból. Vagy honnan lehet még kijönni?

L: A fészekből.

M: A házból.

T: A házból, a fészekből, az osztályból, ki lehet jönni, ugye az udvarra. Ki lehet jönni a kertből, kijött, feljött, rá azt mondjuk inkább, hogy feljött a kertből.

L: A faluból. A faluból kijöttek.

T: Hát igen, kijöttek a faluból, igaz, hát lehet ezt is mondani.

H: Kijöttek a határról.

T: Kijöttek a határról. Hát, igen, aki a határt járja, az ilyen mondatokat is tud mondani: Kijöttek a határról. Nagyon jó, nagyon jó. Most hallgassatok meg, mondok egy másik mondatot. Mondjátok meg, hogy helyesen fejeztem ki magamat, vagy nem fejeztem ki helyesen magamat.

L: Jó.

T: Azt mondom, hogy: A madarak beültek a villanydrótra. A fecskék, ugye? Beültek a villanydrótra. Hajnalka!

H: Nem helyes. Nem helyes, mert...

T: Hogy lenne helyesen?

H: A madarak rászálltak a villanydrótra.

T: Vagy végigülték a villanydrótot, ráültek. Ugye, mert a fecskét hol lehet általában látni, gyerekek?

Mindenki: a villanydróton.

T: Ugye? Mert nagyon szeretnek a villanyvezetékeken, a villanydrótokon szépen, mint a hangjegyek. Aki zenébe jár, az tudja, mi a vonalrendszer, és a fecskék úgy ülnek, ugye? Szinte egy dallamot játszanak le, úgy ülnek a...hol?

M: A villanydróton.

T: A mai órán tovább fogunk foglalkozni az igékkel, de arról fogunk tanulni, hogy, ha az igékhez kapcsolunk egy kis szócskát, pontosítjuk az igének a jelentését. Az igekötőkről. Mi már második osztályban erről keveset tanultunk, nem sokat, keveset. Igekötő- ennek a kis szócskának az a neve, hogy igekötő. Ha azt mondom nektek: ráírom, beírom, leírom, átírom, vagy felírom, mindegy, hogy hová? Ha azt mondom: beírom.

M: Amikor a füzetbe.

T: A füzetbe. Ha azt mondom, hogy felírom?

Mindenki: a táblára.

T: A táblára vagy felírom egy cetlire. Vannak ezek a jegyzettömbök, amiket hová szoktunk tenni?

Mindenki: A hűtőre.

T: És akkor felírom, hogy mit lehet, mit csinálj majd otthon. Ugye, anya rájegyzí, hogy el ne felejtse mit kel csinálni. Felírom. Vagy azt mondom: kírom Azt honnan lehet? Kíírom.

E: A könyvből.

T: A könyvből kíírom. Ugye? Ráírom?

P: Mondjuk a...

D: A bélyegre, hogy...

T: Bélyegre?

Zs: Nem!

H: Füzetre!

T: Ráírom a

H: A füzetre a...

D: Hogy a...

T: Mit?

D: Címzést!

T: Címzést! Vagy ráírom a levélre a címet, ahová küldeni akarom. Az igekötő segítségével pontosítani tudjuk az ige jelentését. Pontosítani tudjuk, hogy mit kell csinálni. Azt mondom...most mit csinállok?

D: Sétál.

T: Nem.

P: Kimegy.

M: Kimegy.

L: Kimegy.

T: Kimegyek, de ha onnan, bejövök.

D: Bejön.

M: Bejön.

T: Ugye? Mondhatom én azt, hogy a gyerek bement az osztályból? A gyerek bement az osztályból.

D: Nem.

T: Hogy mondhatom én helyesen?

B: A gyerek bement az osztályba.

T: Az osztályba. És, ha „ki” az igekötő a „megy” igéhez? Ha „ki”?

M: A gyerek kiment az osztályból.

T: A gyerek kiment az osztályból. A gyerek bejött az osztály...

D: -ba

H: -ba

M: -ba

L: -ba

P: -ba

T: -ba. Ugye és itt még van a szavakhoz a toldalék is, hogy –ból, vagy

P: -ba

T: -ba, ez is lehet. Írjuk be a mai dátumot! Tizenkilencedike van, de én már húszat akartam írni.

B: Tanító néni előrébb van!

T: Igen, én már előre vagyok, pedig nem szabad előre felé tolni a napokat, igaz?

L: Igen.

E: Igen.

T: Repülnek azok így is. A százötvenharmadik oldalon nyissuk ki a könyvünket, a százötvenharmadik oldalon. Kinyitottuk?

F: Igen.

T: Nézzük meg a második gyakorlatot! Mit kell a második gyakorlattal csinálni? Írd le a mondatokat! Húzd alá az igéket! Keretezd be színessel a hozzájuk kapcsolódó szót! Az első mondatot elolvassa Dorottya!

D: Éva megnézi a délutáni filmet.

T: Keressük meg az igét!

D: Megnézi.

T: De hogyan keressük mindig?

D: Mit csinál? Megnézi.

T: Megnézi. Gyere a táblához! Éva megnézi a délutáni filmet. Jaj, de csöpp betűkkel írsz! A délutáni filmet.

D: Megnézi.

T: Kérdéssel!

D: Mit csinál? Megnézi.

T: Megnézi. Mit tudsz erről az igéről elmondani?

D: Hogy jelen időben van.

T: Jelen időben van, ugye nincs ott a majd szócska, hogy jövő időben lenne. És még? Még mit tudunk róla lemondani? Mit fejez ki? Dorottya!

D: Cselekvést kifejező ige.

T: Cselekvést kifejező ige jelen időben. Na most! Hol lehet a szótó? Dorottya, ébresztő! Tőled nem ezt várom!

D: Meg...

T: Ez a szótó, hogy „meg”?

D: Megnéz.

T: Hol van a szótó? Lacika!

L: Nézi!

T: Né...nem hallottam!

L: Nézi.

T: Nézi? Mi a szótó?

D: Néz. Néz. Húzzam alá?

T: Igen. Néz. De minek, mit mondunk? Mi a szótó? A szó

D: A szó legkisebb értelme

T: Értelmes része.

D: Értelmes része.

T: Hát, mindjárt úgy beszélünk, mint az ukránok vagy törökök, bejöttünk és nem tudunk szépen magyarul beszélni! Néz a szótó, ugye? Mi a toldalék hozzá? És ez a „meg” ami előtte van?

D: Az a...

T: Igekötő! Pirossal vagy zölddel –nem pirossal, mert pirossal nem szoktunk-, zölddel keretezzük be, jó?

Zs: A szót?

T: Meg. Következő mondatot olvassa...de már az előbb mondtuk, hogy színessel kellesz, erre most kutakodtok, most kerestek! Következő mondatot olvassa Petra!

P: Tamás kinéz az ablakon az udvarra.

T: Keresd az igét!

P: Mit csinál? Kinéz.

T: Gyere! Tamás kinéz, Tamás kinéz az udvarra.

L: Nem az ablakon?

P: Az ablakon...

T: Az ablakon? Az ablakon az udvarra.

P: Az ablakon az udvarra.

H: Az ablakon az udvarra.

P: Mit csinál? Kinéz.

T: Kinéz. Na, mit tudsz róla elmondani? Mindig elemezzük! Mit tudunk róla elmondani? Na? Kinéz.

D: A „néz” a szó...

T: Nem! Mit fejez ki? Mit fejez ki az ige? Cselekvést, történést, létezést! Kinéz. Minél tovább, annál rosszabb!

P: Cselekvést

T: Cselekvést kifejező ige. Milyen időben? Mikor történik a cselekvés?

B: Jelen.

T: Jelen időben. Na és akkor mi a szótő?

P: A „néz”.

T: A „néz”. És mi van ott még előtte?

P: A...a „ki” az meg ige...

T: Igekötő. Itt van. Mondjuk csak: igekötő.

Mindenki: igekötő, igekötő, igekötő.

T: Következő mondatot olvassa Bogi!

B: Klári belépett a konyhába.

T: Hangosabban!

B: Klári belép a konyhába.

T: Keresd az igét!

B: Mit csinál? Belép.

T: Gyere! Flórián, csinálj valamit azzal a táskával, mert Boginak át kell lépni teljesen!

B: Kilép vagy belép?

M: Benéz.

T: Klári belép a konyhába. Klári belép a konyhába.

B: Mit csinál? Benéz.

T: Benéz.

B: Cselekvést kifejez.

T: cselekvést kifejező ige. És milyen időben?

B: Jelen időben. „Lép” a sz...

T: Szótő

B: Szótő, „be” az igekötő.

T: „Be” az igekötő, nagyon jó. Következő mondatot már olvassa Hanna!

H: Nagypapa minden este átnézi a friss újságokat.

T: Ki?

H: Nagypapa.

T: Nagypapa?

H: Nagyapa.

T: Nagyapa. Hanna, már mondtam, ne olvass oda olyat, ami oda sincs írva. Nagyapa minden este átnézi a friss újságokat.

H: Mit csinál? Átnézi.

T: Átnézi. Gyere! Nagyapa, nagyapa minden este átnézi az újságokat.

D: A friss újságokat.

T: Nem baj, ti úgy írtátok, én már így diktálom. Újságokat. De jó lenne, ha magadat is ilyen hamar ki tudnád javítani! Úgy.

H: Át...

T. De kérdéssel!

H: Mit csinál? Átnézi.

T: Átnézi.

H: Átnézi.

T. Mit tudsz róla elmondani?

H: Hogy cselekvést kifejező ige.

T: Milyen időben?

H: Jelen időben. Átnézi – az a szótő.

T: Nem. Mi a szótő, Hanna?

H: Nézi.

T: Néz. Néz- a szótő.

H: „I” a kötő, vagyis nem...

T: Toldalék.

H: És „át” pedig az igekötő.

T: Úgy. Húzd alá! És keretezzük be. Jó, na most nézzétek meg! Milán, már mondtam, este fekdjete le korán, nem itt kell ásítani! Ha ásítunk mit kell csinálni? A kezünket a szánk elé tenni. Nézzük! Mindenhol, minden mondatban a „néz” ige van. De van: megnézi, kinéz, benéz, átnéz. Mindegy, hogy melyik mondatba milyen igét teszünk be? Ha azt fogom mondani, hogy: Éva átnézi a délutáni filmet. Vagy: Éva kinézi a délutáni filmet. Helyes?

F: Nem.

T: Nem. Miért van nekünk szükségünk igekötőre? Hogy pontosan meg tudjuk határozni, hogy mit csinálunk. Pontosítjuk a cselekvést vagy a történetet. Pontosítjuk, ugye? Pontosítjuk, hogy

mit kell csinálni, mert nem mindegy, hogy melyik igéhez mit írunk. Vagy ha azt mondom, hogy: Nagyapa minden este kinézi az újságokat. Vagy: benézi az újságokat, vagy: felnézi az újságokat. Vagy: ránézi az újságokat. Jónak hallatszik? Az mondja így, aki nem tud helyesen magyarul. Tinektek még véletlenül sem szabad az ilyesmit elnézni és ki kell javítani. Ugye, nem nézhetjük el, hogy valaki így beszél. Azért van szükség az igekötőkre, hogy azzal pontosítani tudjuk a cselekményt. Pontosítja azt, hogy mit kell csinálni. Most írjuk be új sorral, kis betűvel ezt a szót...ki a hetes?

B: Dorottyaék most..

D: Nem.

T: Na jó, ezt meg fogjuk vitatni, nagyon jó, hogy megint nem tudjuk, hol tartunk. Írjuk be ezt az igét, hogy: sül. Sül. Már tegnap sem tudtuk, hogy ki a hetes.

P: Dorottya.

L: Dorottya.

B: Igen, Dorottyaék, mert a múlt héten mi voltunk.

M: Igen, most ti vagytok.

T: Sül. Ez az ige, hogy: sül. Ki tudna nekem valamit erről mondani, hogy: sül? Mit fejez ki?

H: Cselekvést.

T: Igen?

P: Mi történik?

T: Történést kifejező ige. Mert, ha a tészta sül, tudja magát megsütni?

D: Nem.

F: Nem.

T: Hát nincs annak se keze, se lába, ugye? Na most! Ehhez az igéhez tegyünk igekötőket!

D: Megsül.

T: Gyorsan, szaladj, és írad! Vessző, megsül. Megsül, megsül.

P: Átsül.

T: Átsül. Gyere, gyere! Átsül.

M: Kisül.

T: Kisül. Gyere. Kisül. Ki tud még hozzá? De hogy értelmes szó is legyen! Na, mit akartál mondani?

Zs: Elsül.

T: Elsül? Hát, mondhatjuk hogy a puska elsül. Szoktuk mondani, hogy elsül. Gyere. Elsül. Igaz? Mondhatjuk, hogy a lőfegyver elsült a kezében.

L: Nagyon veszélyes!

T: Na, hát ez meg a másik, hogy ilyesmit nem szabad, gyerek kezébe fegyvert...

Zs: Nem való.

L. Nem való.

M: Nem szabad.

T: Még felnőttek kezébe se, mert abból rettenetes baj lehet. Tudunk-e még?

B: Kisül.

T: Már van!

H: Van!

T: Ha valaki sokáig van a nyári napon?

P: Megsül!

(Érthetetlen beszéd mindenfelől)

M: Lesül.

T: Lesül! Gyere, Milán! Amit ugye –hoppá!- amire vigyázni kell, hogy délben napra nem megyünk, nehogy leégjünk. Inkább úgy mondjuk, hogy leégünk, de most sül, mondhatjuk, hogy lesül. Pontosvessző!

H: Sül.

T: Jó. Következő ige: száll. Száll, száll. Száll, Zsófi!

Zs: Elszáll.

T: Elszáll. Zsófi, a táskát nem oda kel tenni. Nem tudtok kiszállni a padból. Elszáll. Még, még, még. Hajni!

H: Leszáll.

T: Leszáll. Gyorsan! Leszáll. Hogy írjuk ezt, hogy: száll?

Mindenki: Két „l”-lel.

T: Két „l”-lel. Na és hogy szoktuk mondani? Hosszú „l”, hosszú „l”. Ez most hogy van írva? Stop, stop! Hogy van írva? Hogy van írva?

B: Külön van írva, de egybe kel írni.

T: Egybe kell írni. Eddig egybe írtuk, majd holnap fogjuk, nem is holnap, következő órán tanulni, hogy hogyan kell helyesen írni az igekötős igéket. Flóri!

F: Fel, felszáll.

T: Felszáll. Nézzük meg! Mindig az igekötő –ezekben az esetekben- itt van előtte, mindig elibe írjuk, az ige elibe. Hogy kell írni az igével?

B: Utána.

T: Bogi! Hát hogy írom? Előtte itt az igekötő, hogy írod?

B: Szól...

T: Én mondom is, mindegyiket felrázom! Hogy kell írni?

F: Egybe.

T: Egybe! Nézzük már meg! Ahányat írtunk, az ige előtt áll az igekötő, és hogy írtam mindig? Külön?

L: Nem.

F: Egybe.

T: Egybe. Hát de hangokat szeretnék hallani!

B: Ez mit jelent ami le van írva?

T: Igét.

M: Kiszáll.

T: Kiszáll. Kiküldelek mindjárt egy kis hideg vízzel megmosdani. Kiszáll. Még, még, még!
Még van! Márkó!

M: Száll, beszáll.

T: Beszáll, gyere! Beszáll. És a méhecske? A méhecske? Lacika?

L: Felszáll.

T: A felszáll már van. A virág...

P: Rászáll!

T: Rászáll! Nem akartam mondani, hogy virágra, hogy ne segítsek. Rászáll. Gyere, írd le ezt az ígét, Esztebán! Rászáll. Egy szóval: rászáll. Rászáll.

E: Rászáll. Rászáll.

T: Rászáll, hány szárnyon? Pontosvessző.

P: Egy rugóra jár az agyunk, én is ezt akartam mondani.

T: Tessék?

P: Én is ezt akartam mondani.

L: Hogy rászáll?

P: Igen.

T: Igen, száll egyik virágról a másikra. Következő ige: esett. Esett. Esett. Hajnalka!

H: Leesett.

T: Leesett. Már gondolkozol a következőn! Leesett. Milán!

M: Kiesett.

T: Kiesett.

T: Gyere, gyere, gyere! Petra, ne kaparás legyen a füzetben! Kiesett.

M: Beesett.

T: Beesett. Kiesett. Na, gyere, Márkó! Beesett. Zsófi!

Zs: Elesett.

T: Elesett. Ugye, a gyerek elesett az utcán. Na, még, még! Lacika?

L: Felesett.

T: Felesett. Petra?

P: Szétesett.

T: Szétesett. És ezzel egy mondatot, hogy pontosítsuk, értsük jobban, hogy mi lehet?

P: Szétesett a... legóváram.

T: Micsoda?

P: A legóváram.

T: Hát...

M: A legóvár nem szokott szétesni, mert összekapcsolódik.

T: Nézzétek meg! De még sokat tudunk volna hozzátenni, ugye? Mennyi! Ki, be, fel, le, át, rá.

M: Azt nézem, hogy mindegyik egyre nagyobb betűvel van írva. az első sorban még kisebbel.

D: Tényleg!

L: Az át már nagy.

T: És ez kinek köszönhető, hogy így írtátok? Hát, nektek! Ugye, itt még így, és aztán lassan nem férünk.

P: Átesett!

T: És miért vannak az igekötők? Mit mondunk?

F: Hogy...

T: Miért van az igekötőre szükség? Mit mondtunk? Mit mondunk, Bogi?

B: Hogy értelmesebb legyen a mondat.

T: Pon...

B: Pontosítjuk.

T: Pontosítjuk a cselekményt. Most pedig: alkotó tollbamondás. Alkotó tollbamondás. Most pedig én mondatokat mondok tollba, de az ige kimarad belőle. Nektek az igekötős igét

valahonnan innen kell kiírni. A mondat értelmének megfelelően természetesen. Hallgassátok meg az elsőt, például! Mondjuk, nem tudom...aha, van. Ezt nem fogjuk beírni, ezt csak szóban oldjuk meg, hogy melyik igét lehetne ide bepótolni. Tehát: A csapat...a versenyből. A csapat...a versenyből. Zsófi?

Zs: Kiesett.

T: Most teljes mondattal mondd el!

Zs: A csapat kiesett a versenyből.

T: Mondhatnám-e ezt, hogy: A csapat leesett a versenyből?

Zs: Nem.

L: Nem.

P: Nem.

T: Vagy a csapat elesett a versenyből?

H: Nem.

T: Ugye? Vagy beesett a versenyből? Ugye? Pontosít, pontosít az igekötő. Azt jelenti, hogy kijelenti, elbukta a meccset és kész, többet nem mehet versenyezni.

H: Igen.

T: Na, a következő mondat, hallgassátok meg! Panni jól...a tűző napon. Nem kell mondani, írni kell. Írjuk: Panni. Hogy írod azt, hogy Panni?

D: Két n-nel.

T: Hosszú n. Panni. És, ha a mondat közepén lenne, hogy íránk?

Zs: Nagy betűvel.

T: Miért?

Zs: Azért, mert név.

T: Mert az ember neve. Panni jól- jön az ige- a tűző napon. Ige, a tűző napon. Ne mondd, ha rám nézel, akkor tudom, hogy kész vagy. Következő mondat: A szobába ... egy méh. A szobába –ige- egy méh. A szobába... a szobába –ige - egy méh. Ó, hát én azt hittem, ez könnyű lesz magyar gyerekek számára. Kész?

(Tüsszentés)

Zs: Egészségedre!

P: Egészségedre!

L: Egészségedre!

M: Egészségedre!

H: Egészségedre!

T: A fáról –vársz- , a fáról, ige, egy piros alma. A fáról. Megvan? A fáról egy piros alma. És az utolsó. Az utolsó. A kemencében már a kenyér. A kemencében már a kenyér. A kemencében már a kenyér.

D: Kész.

T: Az első mondatot olvassa. Az első mondatot olvassa. Petra, rád várunk! Az első mondatot olvassa és hallgatjuk, hogy helyesen van-e írva. Na, tessék! Az első mondatot olvassa Flórián!

F: Panni jól lesült a tűző napon.

T: Helyen olvasta?

Mindenki: Igen.

T: Még egyszer hadd halljam az igédet, amit bepótoltál!

F: Mi történik?

T: Az igédet olvasd fel!

F: Lesül.

T: A végét nem hallom.

F: Lesült.

T: Lesült. Egy „t” vagy két „t”?

F: Egy „t”...

T: Egy „t”. Na most állítod, vagy gondolkozol rajta, hogy vajon? Egy „t” vagy két „t”? Na?

P: Egy „t”.

T: Miért?

D: Azért, mert...ez a múlt idő jele, és itt nem magánhangzó van előtte...

T: A mássalhangzó után mindig egy „t”.

L: Ez nem jó így.

T: Tessék?

L: Zsófinak az van, hogy leégett.

T: De itt ilyen ige nincsen. Lehet így is, de én mondtam, hogy a tábláról kell az igét venni. Ne húzd át, most már maradjon úgy, Zsófi! A következő mondatot Dorottya!

D: A szobába beszállt egy méh.

T: Beszállt.

H: Azt hittem, leszállt.

M: Én is.

T: Hát, a szobába leszállt? Mondjuk, mikor már berepült, lehet, hogy leszállt, de hova szállt le? Ha leszállt, akkor az azt jelenti, hogy valamire leszállt. Ide hogy kellett? A szobába. Hová? A szobába.

P: Be.

T: És mit csinált? Beszállt. Húzd át azt, hogy a „le”-t, vagy mit írtál be, és írd oda, hogy „be”. Látjátok, nem magyar gyerekek vagytok? Magyarnak valljuk magunkat. Hanna!

H: A fáról leesett egy piros alma.

T: Ki nem így írta? Ki az, aki nem így írta? Következő mondatot olvassa Márkó!

M: A kemencében már kisült a kenyér.

T: Vagy?

P: Megsült.

T: Megsült a kenyér!

M: Én azt írtam, hogy átsült.

T: Átsült a kenyér?

D: Átsült vagy kisült...

L: Én megsültet írtam.

H: Én azt írta, hogy Panni jól átsült.

T: Flóri, vagyis Márkó! Az előbb átbeszéltük ezt az egészet, ugye? Átbeszéltük, megbeszéltük, hogy az ember nem sül át! Jól néznénk ki, ha jól átsülnénk! Ropogósra.

Zs: Tanítónéni, én azt írtam, hogy megsült.

T: Hát, átsült a kenyér a kemencében a kenyér. A megsült az is jó.

Zs: És a kisült?

T: Lacika, mondtam már, hogy nem a parkban vagyunk, hogy hintázz! Kidólsz, mi lesz veled? Esetleg bevered a fejed! Kisült? Hát, az is lehet, hogy kisült a kenyér. Jóindulattal el lehet azt is fogadni.

E: Én azt írtam, hogy megsült.

T: Jó. Tehát: miért kell nekünk az igekötő? Miért kell az az igekötő?

H: Hogy értelmes...

T: Mondatokat tudjunk mondani.

H: Mondatokat tudjunk mondani.

T: És? És miért? Itt volt az előbb a példa rá, hogy mit írt Márkó! Hogy?

D: És hogy ne tévedjünk.

T: Pontosítjuk az ige jelentését.

D: Pontosítjuk az ige jelentését.

T: Hogy pontosan ki tudjuk fejezni magunkat. Házi feladat! Hosszú szüneten ki fogom az önállókat javítani! A helyesírást is. Házi feladat –ennek már megint nincsen száma!- a negyedik gyakorlat. A negyedik gyakorlat a százötvennegyedik oldalon. Most oda mit tettél? A százötvennégyes után mit kell tenni? Ha azt írod le, hogy százötvennégy oldal, mit jelent az?

D: Hogy százötvennégy oldalon van.

T: Százötvennégy oldalon át kell másolnod! De ha százötvennegyedik, akkor hanyadik oldalon? De ezt már első osztályban megtanultuk. Na most, ebben a feladatban az igekötők összekeveredtek. Nem odavannak írva, ahová kell. Nektek helyesen kell leírni. Az első

mondatot mondom. Az elmúlt nyáron a nagybátyámmal bementem vadászni. Bementem vadászni.

D: Elmentem.

T: Elmentem vadászni. A többi nem oldjuk meg. Készültök az olvasáshoz!

Az 5. megfigyelt óra lejegyzett hanganyaga

T: Mi volt a házi olvasásból?

P: Kifejezően olvasni a Buba énekét és Amikor még kicsi voltam.

T: Című?

P: Című olvasmányt. Hogy kellett olvasni az olvasmányt? Hogy kellett olvasni?

D: Kifejezően.

T: És? Még mit mondtam, hogy kell olvasni?

M: Hogy az egyik a...

T: És azt hogy nevezik?

H: Hogy anya!

T: De hogy nevezzük mi azt?

P: Szerepenként.

T: Szerepenként olvasni, ugye? Szerepenként olvasni! Párbeszéddel. Szinte ez egy párbeszéd.

L: Párbeszéd.

T: Jó, na most először elolvassuk a Buba énekét. Miről szól a Buba éneke című vers? Miről szól? Miről szól ez a vers, Laci?

L: Hogy...

T: Most én olyat kérdeztem, hogy olyanról még nem is hallottunk...miért is kérdezek ilyeneket?

L: Hogy a a kisfiú az anyjával akar...

T: Miről szól ez a vers?

B: Hogy mennyire szereti a költő az anyját.

T: Mennyire szereti. Egyszerű mondat, ha megértetted, amit itt olvasunk. Mennyire szereti az édesanyját, és nagyon sok mindenhez hasonlítja magát, hogy mi szeretne lenni. Hogyan tudja kifejezni magát, hogy szereti ő az anyukáját. Ugye? Na, most kezdjük olvasni! Kocsis Milán!

M: Buba éneke. Ó, ha én cinke volnék, útra kelnék, hömpölygő sugárban énekelnék. Minden este...

T: Jó. Folytasd! Azt se tudja, hol járunk! Azt se tudja! Márkó!

M: Minden este morzsára, búzára visszaszállnék anyám ablakára.

T: Dorottya!

D: Ó, ha szellő volnék, mindig fújnék, minden bő k... kabátba belebújnék!

T: Bogi!

B: nyári éjen, fehér holds... holdsütésen elcsitulnék jó anyám ölében.

T: Petra!

P: Ó, ha csillag volnék kerek égen, csorogna a földre sárga fényem. Jaj, de onnan vissza sose járnék, anyám nélkül mindig sírdogálnék.

T: Na, most becsületesen! Márkó, hányszor olvastad? Becsületesen. Na, hirtelen néma lettél, elvitte a cica nyelvedet? Bogi, hányszor olvastad? És az nem volt feladva? Gyerekek, én itt állok és hallom, hogy ki hogy olvas, hát hallom! Milán, eredj már ki és mosakodj meg, mert még hangot is adsz az ásításnak!

H: Ez tényleg, oda hallatszott szerintem!

T: Hát, mondom, ide hallottam!

D: Hallatszott.

T: Még egyszer elolvassuk a verset, még egyszer! Petrát azt láttam, hogy olvasott, Bogit nem. Te nem. Még Milán is elég jól olvasott. Na, Hajnalka!

H: Buba éneke. Ó, ha cinke volnék, útra kelnék hömpölygő sugárban énekelnék - minden estemorzsára, búzára visszaszállnék anyám ablakára.

T: Petra!

P: Ó, ha szellő volnék, mindig fújnék. Minden bő kabátba belebújnék. Nyári éjben, fehér holdsütésben elcsitulnék jó anyám ölében.

T: Helyes, szépen olvastál otthon, látszik. Aki olvasott otthon, az látszik!

M: Ó, ha csillag volnék kerek égen, csurogna a földre sárga fényem. Jaj, de onnan vissza sose járnék! Anyám nélkül mindig sírdogálnék.

T: Nagyon szép. Jó, nagyon szép. Aki otthon gyakorolta az olvasást –igaz, egyik napról a másikra kellett. De az olvasást anya mellett is lehet, amíg mosogat, főz, vasal, hallgatja. Neked meg ott ülsz mellette, és olvasni kell. Úgy. Most fogjuk olvasni.

D: Szerepenként?

T: Szerepenként, igen. Szeretném látni, hogy hányan olvastátok el. Ez is miről szól? Miről szól az olvasmány?

P: Az anyáról és a gyerekekről, hogy a gyerek nem emlékszik semmire, semmit az anyja mond, hogy milyen volt kiskorában.

T: Milyen volt kiskorában. Mit mondtunk, hogy mi marad meg az emlékezetünkben? Mi marad meg?

F: Csak a jó.

T: Hát, sokszor csak a...

D: Ami jó.

Zs: Jó.

M: Ami jó történik.

T: Ami jó történt velünk. És mit gondoltok, hogy az anya miért emlékszik arra, hogy a kislánya milyen volt egyéves korában, vagy amikor megszületett és akkor cseperedett. Miért emlékszik ő arra? Na, miért emlékszik arra, Bogi?

B: Mert őneki az, az szép...

T: Na, egy anyuka vajon miért emlékszik vajon arra, ami a gyermekével történik?

H: Mert egész végig ott volt mellette.

T: Ott volt mellette, és?

M: Vigyázott rá.

T: És?

P: Ez neki a legszebb pillanat, hogy megszületett a gyerek.

T: Neki a legszebb pillanat, hogy megszületett a gyermeke, nagyon szereti a gyermekét, és? Mit csinál?

P: Törődik vele.

T: Törődik vele. Törődik vele. Ez az életében a legszebb dolog, ami megtörténhet vele, hogy gyereke született, és minden részletre odafigyel, ugye? Na, most szerepenként úgy fogjuk olvasni: mesélő- Hanna, anya- Petra, kisfiú- Milán. Elolvassuk ezt az oldalt ebben a szereposztásban, a másik oldalt: mesélő- Hajnalka, anya- Zsófi, kisfiú- Flóri! Megvan?

P: Igen.

T: Mindenki megjegyezte?

Zs: Igen.

T: Na, kezdjük!

M: Amikor még kicsi voltam. Mama mondogatja – amikor még senki sincs otthon, csak ő meg én és ülünk és hallgatunk.

P: Amikor még kicsi voltál.

H: És hirtelen abba hagyja.

M: Mi volt akkor?

M: Néha elmosolyodik, néha sóhajt egyet. Leereszti a kötést, a kötőtűket az ölébe elől. Engem néz.

P: Olyan voltál, mint egy kis méregduda. Ha nem azt adták a kezébe, amit kértél, majd' szétrobbantál.

M: De mikor tudtam, hogy meg, hogy engem hogy hívnak?

P: Még nem tudtál beszélni. De amikor azt kérdeztük, hogy hol a kisfiú, magadra mutattál.

M: Tudtam rögtön, hogy van egy vezetéknevem meg egy utónevem?

P: Minden gyerek előbb az utónevét tanulja meg.

M: Miért azt?

P: Mert azt könnyebb.

M: Mama már le sem teszi a kötést.

T: Hahó!

H: Mama már le se teszi a kötést, csak úgy a tű mellől mondja.

P: Egyéves születésnapodra egy nagyon szép fehérszőrű nyuszt hozott apád. Nagyon megrémültél tőle. Sokáig nem merted megfogni, pedig csak játéknuszi volt.

T: Jön a másik szereposztás.

F: Nem emlékszek.

Zs: Hát arra emlékszel-e, amikor fekete cipőkrémmel összekented magad? Bokszos volt még a fejed búbja is. Sokáig nem tudtuk lemosni rólad. Életedben nem ordítottál annyit mint akkor.

T: Álljunk, álljunk meg. Tovább.

F: Mert nagyon kikaptam.

T: Mi van ott?

Zs: Súroltuk volna le rólad a zsíros krémet, de nem ment.

F: Nem emlékszek.

Zs: Arra sem, amikor elmentél egy nagy kutya után?

F: Amikor egy rossz fészkerben találtak meg ben..bennünket? Arra emlékszek, hogy mi..milyen soksz...sokszor elmeséltétek ezt nekem.

T: Jó, elég. Elég. Hányszor olvastad, Flóri? Egyszerű kérdés: egy, kettő, öt, tíz? Csak egy számot. Nem kell teljes mondat se, csak egy szám. Hányszor olvastál? Egyszer se. Egyszer se. Nulla. Zsófi, hányszor olvastad?

Zs: Kétszer.

T: Többször kell, hogy jobban menjen. Másik szereposztás jön, mert ez, ez a kínok kínja.

F: Nem jó volt?

T: Nem, nem. Tovább folytatva Hajnalka marad ugyanúgy. Lesz Dorottya, és a kisleány Milán!

M: De semmi másra.

D: Elfelejtetted.

M: Hogyhogy?

H: Hát úgy, hogy...

T: Nanana, ezt ki mondja?

D: Hát úgy, hogy van, amit elfelejt az ember, van, amit nem. A jót könnyebben, a rosszat nehezebben.

M: Rossz gyerek voltam?

H: Mama megint az ölébe eresztette a kötőtűt. Úgy n...

M: Úgy nézett rám.

T: Miért nem folytatod, Hajnalka?

H: Úgy nézett rám, eltűnődve.

D: Jó kisfiú voltál.

H: Mondta.

D: Olyan voltál, mint amilyen most vagy.

M: Nekünk mindig te voltál a legjobb kisfiú.

D: Nem!

H: Ezt most anya mondja.

M: Ezt nem te mondod!

B: Anya mondja!

Zs: Ezt Dorottya mondja, nem a kisfiú!

T: Ez az, akit meg kell, hogy dicsérjek, mert a mai órára készült: kik azok? Na, soroljátok fel!

D: Nem tudom.

T: Bogi, sorold fel! Most te vagy a tanítónéni, Bogi! Ki az, aki te úgy gondolod, hogy erre az órára elkészült?

B: Hanna, Szabó Milán, és Petra.

T: Hanna, Szabó Milán és Petra. Mert ők igazán jól olvastak. Na, most megnézünk téged is, mert azt mondtad, te nem a verset olvastad, hanem ezt olvastad. Hajnalka, hányszor olvastad el? Ötször.

T: Ötször? Te elolvastad ötször, és nem tudod, hogy neked, ha te vagy a mesélő, mit kell olvasnod?

H: Én majdnem megtanultam.

P: Én is.

T: Én hallottam, hát, ha valaki elolvasta ötször, és magában odaírta, hogy anya, fiú, mesélő, akkor biztos, hogy nem téveszti el. Ha vezeti az ujjával, tudja, hogy mikor kell, ha rá van osztva egy szerep, tudja, hogy mikor kell neki olvasni. De aki elolvasta ezt ötször, annak tudni kell! Milán! Tényleg ez már egy kicsit sok, ezért nem tudsz figyelni sem! Fogja olvasni: Laci –a kisfiú. Ki nem olvasott még ma? Bogi és Márkó! Márkó a mesélő, Bogi az anya. Egy részt, ezt az oldalt olvassuk el!

L: Amikor még kicsi voltam. Mama mondogatja, amikor senki sincs otthon, csak ő meg én és ülünk és hallgatunk.

B: Amikor még kicsi voltál.

M: És hirtelen abbahagyja.

L: Mi volt akkor?

M: Néha elmosolyodik, néha sóhajt egyet. Leereszti a kötést, a kötőtűket az ölébe.

L: Engem néz.

B: Olyan voltál, mint egy kis méregduda. Ha nem azt adták a kezébe, amit kértél, majd szétrobbantál.

L: De mikor tudtam meg azt, hogy engem hogy hívnak?

B: Még nem tudtál beszélni, de amikor azt kérdeztük, hogy hol van a kisfiú, magadra mutattál.

L: Tudtam rögtön, hogy van egy vezetéknévem meg egy utónevem?

T: Milyen mondatvégi írásjel van?

L: Kérdőjel.

T: Kérdőjel.

L: Tudtam rögtön, ho...

T: Tudtam rögtön?

L: Tudtam rögtön, hogy van egy vezetéknévem meg egy utónevem? Meg egy utónevem?

B: Minden kisgyerek előbb az utónevét tanulja meg.

L: Miért azt?

B: Mert az könnyebb.

T: Jó, elég, elég. Bogi, mi lett veled? Szépen olvasol, de egyszerűen leblokkoltál.

Tudjátok,mit jelent az a szó?

D: Igen.

T: Hanna! Tudjuk, hogy egymást nem nevetjük ki, ugye? Mit jelent az a szó, hogy leblokkol?

P: Nem...

D: Hát, nem tud...

M: Lefagyott!

T: Másik jobbik szó rá! Leblokkol, lefagy! Mit jelent? A gépről tudjátok mi az, hogy lefagy?
Mit jelent a gépnél?

M: Megáll.

T: Megáll, és nem tudja, hogy –hopp- hol vagyok, mit csinálok, ugye?

Egyszerűen...

D: Kővé dermed, nem tud semmit.

T: Tessék?

D: Kővé dermed, nem tud semmit.

T: Na, a másik jobbik szó! Keressük itt a hasonlatokat, ugye? Kővé dermed. Megáll, ugye?

M: És például a gépnek is, ha van rajta ilyen leblokkoló, akkor leblokkolja a gépet és az nem mutat semmit.

T: Itt van egy technikus nekünk, ez egy...

(Érthetetlen motyogás)

M: A gépemen is van egy ilyen...

T: Tőle mindig ilyeneket tanulunk! Milán biztos valami autómérnök lesz, valami ilyen autótervező vagy nem is tudom.

M: Az lehetséges.

M: Például, a megy kétszázal, nem engedi, hogy lemenjen teljesen!

T: Na, jó, gyerekek! Térjünk vissza! Majd, ha lesz egy ilyen...

H: Autókiállítás!

T: Majd, ha a mi Milánunk egy ilyen autókiállításra elmegy...

D: Milán meg a múltkor is!

(Érthetetlen beszéd mindenfelől)

T: Mondtam nektek, ha nem szóltok is, énnekem olyan fülem van, hogy én Pestről hallom idáig, hogy te ott vagy! Én mindig mindenről tudok! És mondhattok nekem akármit. Lehet nekem hazudni?

Mindenki: Nem!

T: Mit szoktunk mondani? Hogy a hazug embert...

Mindenki: Hogy a hazug embert hamarabb utolérjük, mint a sánta kutyát.

T: Mint a sánta kutyát, és már rögtön tudtam reggel, mikor nem voltál. (Motyogás) Jó, elég, gyerekek. Én láttam ennyiből is, hogy ki hogyan készült a mai órára. Én ezt nagyon jól tudom. Tudjuk mi ezt, hogy ide kiállunk, és hallgatni fogjuk, hogy ki hogy olvas. Ugye, ez is arról szólt, hogy az anya hogyan neveli a gyermekét. De az anya még mire neveli a gyermekét? Mire nevel ő? Egészségedre!

P: Egészségedre!

F: Egészségedre!

T: Hát szeret, tanít bennünket olvasni, játszani, öltözködni, hogy kell kanalat a kezünkbe fogni, de még, még?

D: Mindig a jóra tanít.

T: A jóra nevel. Mégis, a jóban mire nevel? Mi az a jó?

Zs: Ne lopjunk, és ne verekedjünk.

T: Ne lopjunk, ne verekedjünk.

B: És hogy ne hazudjunk.

T: Ne hazudjunk.

H: Meg ne szökjünk ki.

T: Ne szökjünk ki.

H: Pedig általában csinálják a felsősök.

T: Hát, igen...

M: Már iskolában.

T: Remélem, ti nem fogjátok, ugye?

L: Nem.

T: Aztán mire nevel anya még bennünket?

M: A jóra.

T: Hát, jóra nevel, arra, hogyan is...

Zs: Meg a szeretetre nevel.

T: Nem hallom.

H: A szeretetre is nevel minket.

T: Szeretetre is.

D: Meg hogyha felnövünk,, tudjunk...

T: Na, mit akartál?

D: Hát, hogyha felnövünk, ne lopjunk, meg ne szemeteljünk, meg ne csináljunk több rosszat, hanem védjük a világot.

T: Ez nagyon jó gondolat. Ne szemeteljünk, ne rongáljunk, ugye? Tudjunk mit csinálni? Ez a szemetelés, rongálás...

P: Viselkedni.

T: Tudjunk viselkedni. Tudjunk viselkedni minden egyes helyzetben. Na, most az olvasókönyvet tegyük egy kicsit úgy félre, és gondoljátok bele magatokat egy olyan helyzetbe, hogy elmentünk kirándulni. Elgondoltátok, elképzeltétek?

P: Igen.

F: Igen.

T: Hunyd be a szemed, képzelj el: kimentünk kirándulni. Elképzeltétek?

Mindenki: Igen.

T: Hol vagytok? Hogyan kellene ott viselkedni? Próbáljuk meg eljátszani! Na, próbáljuk meg eljátszani! Gyertek ide ki! Bármit lehet csinálni! Bármit!

H: Csak egy dolgot nem: szemetelni!

T: Ha úgy gondolod, hogy te azt is akarsz. Na tessék, játsszátok el! Hol vagytok, hová képzeltek el magatokat?

(Zűrzavar)

M: Egy parkba!

T: Egy parkba. Legyünk egy parkban, jó?

L: Jó.

T: Vannak csúszdák, hinták, mászóakák, minden, Mit csináltok?

L: Rombolunk kicsit.

T: Rombolsz. Mit romboltál le?

L: A hintát.

T: A hintát. Laci egy olyan kisfiú, aki kimegy és tör-zúz, rombol. Milyen tanácsot tudnátok neki adni?

M: Hogy ne törjön, hanem javítsa meg!

T: Ne törj, inkább javíts.

M: Javíts.

T: Miért?

M: Mert mások is szeretnék ezt kipróbálni.

T: Mert másoknak is szüksége van erre. Te milyen tanácsot adnál?

H: Hát, inkább minthogy romboljon, játsszon, szórakozzon,és csináljon új játékokat, minthogy elrombolná azt.

T: Jó, én most azt mondom, most viszont egy ligetben vagyunk. Mi a liget? Ahol domb is van, fák is, bokrok is vannak. Ott mi a helyzet? Na, te mit csinálsz?

B: Szemetelek.

T: Szemetelsz.

M: Kiborítom a kukát.

T: Kiborítja a kukát. Mibe rúgtál bele?

B: A kukába!

L: A kukába!

D: A kukába!

Zs: A kukába!

T: A kukába. Így van.

H: Letaposom a virágot, ami védett!

T: Letaposta a virágot!

M: Leszakítom a fának az ágát.

T: Vagy leszakította a faágat.

M: Vagy kivágtuk a fát!

T: Kivágtátok a fát! Baltát is vittetek magatokkal?

H: Nem!

D: Valamivel kivágtuk egy kisebb fával!

T: Most csak tiszta rosszat tettetek!

F: Összeszedem a szemetet.

(Zűrzavar)

T: Állj, állj!

P: Új fákat...

T: És akkor?

P: Új fákat ültetünk.

L: Kisfákat.

T: Új fákat. Milyen tanácsot adnátok?

L: Nem rúgunk bele a kukába, mert...

T: Milyen tanácsot adnátok annak, aki belerúgott a kukába?

H: Hát, ne rúgjon bele többet!

F: Ne szemeteljen!

T: Ne szemeteljünk!

P: Ne rúgja, ahelyett, hogy kiborítja, szedjük össze!

H: Egy kis szerkezettel!

T: Igen, és aki letörte a fák ágát?

M: Visszaültetni.

T: Te vissza tudod azt ültetni, amit letörtél?

Mindenki: Nem.

T: Hanem, ha letörtük, akkor mit csinálunk?

Zs: Hát, ültessünk fákat.

T: És a fák ágait ne törjük le. Na jó, üljetek le.

P: Például a védett virágokat...

T: Így van, most tanultuk, hogy vannak védett virágok is...

M: És nem szabad bántani az állatokat!

T: Így van, de az állatokra az ember lőni megy, vadászni. Mi nem vadászni megyünk. De anya, gondolom, hogy amikor egy ilyen...elmondjuk neki, ha nem is osztálykirándulásra megyünk, hanem ti kimentek. Azt, hogy...tanulj...

P: Viselkedni.

H: Viselkedni.

T: Tanulj meg viselkedni.

F: Meg hogy: pakolj el magad után!

T: Pakolj el magad után! Szemetet?

H: Szedd össze!

T: Nem hagyunk magunk után, ugye? Nem hagyunk szemetet! Ha egy hangyabolyt megláttok, akkor?

Mindenki: Ne tapossuk le!

T: Ne tapossuk szét, ne rúgjunk bele!

M: Amikor belelépünk a hangyabolyba, egy hangya belemászhat a lábbelinkbe és megcsíphet.

T: Igen. Tehát, anya mindig tanít bennünket mire?

B: A jóra.

T: A jóra, az illemre! Ugyanúgy kirándulásra ha megyünk, ugyanúgy, ha olyan helyre megyünk, ahol közösségbe ha megyünk, hogy ne vágjunk a többi felnőtt szavába.

H: Szavába.

T: Igaz? Ne vágjatok a felnőtt szavába. A mai órán megint egy kis illemtant fogunk tanulni, egy kis illemtant. Kivel szoktuk mi ezt az illemtant tanulni?

Mindenki: Ugrifülessel!

D: Ugrifülessel, és Tüskeshátúval!

T: És még Ugrifülessel. A mai órán két lapot fogunk fordítani.

H: Egy kis illemtan.

T: Egy kis illemtan. Hogyan viselkedjünk nyilvános helyeken? Na most a nyilvános helyek: az utca, a tér, ha táborozni megyünk (ti még nem szoktatok táborozni, de ha táborozni megyünk), az, hogy tábort verünk és a természetet nem rongáljuk. Ugye? Így a fákat...nem vésünk bele, nem törjük le a mit? A fák ágait. A miket?

B: A virágokat védeni.

T: Nem tapossuk le a virágokat.

L: A virágokat.

P: Az állatokat nem, nem zargatjuk.

T: Nem zargatjuk az állatokat. Aztán mik vannak még a fán?

F: Levelek.

M: Madarak.

H: Tényleg!

T: Madárfészkek. És mit kell csinálni a madárfészkekkel? Felmászni a fára és kiborítani?

Mindenki: Nem!

T: Hanem?

D: Otthagyni.

M: Otthagyni.

T: A madárfészkekhez nem nyúlunk.

H: Épp ezért nem szoktam leszedni.

T: A madárfészket nem rongáljuk meg, ugye?

L: És abban benne vannak a tojások!

T: Igen. Kezdi az olvasást...kezdi az olvasást...részenként fogunk olvasni. Kezdi az olvasást Milán! Addig elolvasod, hogy Tüskéshátú ezt elismerte. Megvan? Tüskéshátú ezt elismerte. Tehát ki kezdi olvasni?

M: Én.

T: Jó.

M: Hogyan viselkedjük nyilvános helyen? Ugrifüles összeráncolt homlokkal járkált föl-alá. Tüskéshátú kíváncsian nézte, majd udvariasan megkérdezte.

T: Jó.

E: H, ha nem zavarlak, min gondolkozol? Azon gondolkozom, hogyan kell viselkedni azokon a helyeken, ahová többen is járunk.

T: Jó, köszönöm. Hol tartottunk?

F: Vagyis...

T: Figyeljél. Vagyis.

F: Vagyis a nyilvános helye, helyeken, mint például a moziban vagy a sá, sátorban.

T: Nem, mi van oda írva? Szótagonként olvasd akkor, ha nem megy.

F: Sátortáborban.

T: Jó, következő. Akihez hozzáérek.

L: Zsófi.

T: Zsófi.Zsófi!

Zs: Tüskéshátú nagyon elcsodálkozott.

- Ott is kell viselkedni? De hát oda szórakozni járunk meg pihenni.

T: Jó, elég.

M: Szórakozás közben is meg kell tartani egy-két szabályt. Ne, ne felejtsd, hogy az illem az egymással való érintkezés tudománya!

T: Jó. Na, hol tartottunk? Márpedig.

P: Márpedig ezeken a helyeken elég sokan szoktak lenni. Tüskéshátú ezt elismerte.

T: Jó, elég.

H: Az igaz, de azért kíváncsi vagyok, hogy a moziban mit kell csinálni. Beszéljünk inkább arról, hogy mit nem illik csinálni! Először is nem illik elkésni. Nem azért, mert lemaradsz a film elejéről. Hanem mert a későn jövő zavarja a többieket, amíg bemászik a helyére a sor közepére.

T: Elég.

L: Az már szinte törvényszerű, hogy a későknek mindig középre szól a jegyük. Tüskéshátú a vállát vonogatta.

- Jó. Tegyük fel, hogy elkések. Akkor mit csinálja, mit csináljak? Nem állhatok az ajtó mellett!

T: Jó, következő!

M: Megvettem a jegyet!

- Akkor udvariasan kérj elnézést, ha a felállnak. És még egy, és még egyet! Le, lehető...

T: Leg.

M: Lehetőleg a arcodat mutasd feléjük, míg lefelé igyekszel a sorban, ne hátsó.

T: Ne a.

M: Ne a hátsó feled!

- Értem. És mit nem illik még csinálni?

T: Jó.

H: Hangoskodni, másokat zavarni, zacskót zörgetni, előre bekiabálni a poént, ha már esetleg láttad a filmet. Nem illik még elfoglalni a teljes karfát. Az nem csak a tied. Mindig arra gondoldj, hogy téged is zavarna, ha mindezt más csinálná.

- És izga, izgulni sem szabad?

T: Jó.

B: Dehogynem. Az ember nem unatkozni jár a moziba. Csak halkan izgulj!

- Akkor jó. Már megijedtem, hogy a sok szabálytól nem lesz időm a filmet nézni!- sóhajtott nagyot Tüskéshátú.
- Ha senki se zavarja az előadást, akkor lehet ig, igazán figyelni!

T: Jó, Flórián!

F: Hogy kell viselkedni a színházban?

- Nagy, nagyjóbó.

T: Nagyjá.

F: Nagyjából ugyanúgy, mint a moziban. Annyi különbséggel, hogy ott tapsolni is lehet, ha tetszik az előadás.

- És ha nem tetszik?
- Akkor nem tapsolsz. Udvariasan néma maradsz.

T: Igen. Tovább, Hanna!

H: Tüskéshátú ravaszul mosolygott. Az jutott eszébe, hogy most aztán egy igazán fogós kérdés következik. Kíváncsi volt rá, hogy a nagy illetenár tud-e majd erre is válaszolni! Meg is kérdezte rögtön.

- És a táborozás, táborozásnál? Ott milyen illemszabályok. Ott milyen illemszabályok vannak?

De Ugrifüles nem jött zavarba. Gondolkodott, gondolkodott csak el, már mondatot is.

T: Nem, nem! Mi volt odaírva? Még egyszer!

H: Gondolkozott csak el, és már mondta is.

T: Jó, elég! Petra! Hol tartottunk, Petra?

P: Kezdjük ott, hogy a táborozáskor kint vagyunk a természetben. Épp ezért a természettel szemben is illedelmesen kell viselkednünk. Tüskeshátú nagyon elcsodálkozott.

- A természettél?
- Igen. A fával, a vízzel, a hegyvel!
- Na, erre kíváncsi vagyok!

T: Következő! Esztebán! Hol tartottunk?

E: Na, erre azonban...

T: Nem, nem. Erre...

E: Erre aztán igazán kíváncsi vagyok, ha...

T: Nem, nem!

E: Hogyan legyek udvarias egy fá, fával.

T: Igen, a mondat másik felét olvasd el még egyszer, mi az? Egy kérdés. Hogyan legyek udvarias egy fával?

E: Hogyan legyek udvarias egy fával?

- Például ne törd le az ágat, csakhogy köze, közelebből megnézd a levelét!

T: Jó, következő! Na, hol tartottunk? Ki mutatja meg neki, hogy hol tartottunk?

D: Én!

L: Én!

H: Én!

T: Padtársad? Melyik mondatnál tartottunk? Te tudod?

L: Itt, innen megy.

M: Mi lenne, ha mindenki letörne egyet? Nem rázod ki a madarakat a fészükéből! Nem vésed a nevedet a fa törzsébe, hogy így örökítsd meg emlékedet! Nem vedet...

T: Mi van oda írva? Nem...

M: Nem dobálsz...

T: Másik sor! Nem vésed...

M: Nem vésed nevedet a fa törzsébe, hogy így örökítsd meg emlékedet! Nem vedet a fák törzsébe.

T: Nem, nem. Következő sor!

M: Nem dobálsz a természe...

T: Termé...

M: Termését. Nem gyújtasz tüzet a tövében!

T: Következő!

H: És a vízzel?

- Nem piszkítod be, hátha más is fürödni akar benne! Nem lármázol a horgászok háta mögött! Nem nyomsz a víz alá, nem spriccelsz le senkit se.

T: Senkit. Vessző.

H: Senkit. Nem csúzlizol a sirályokra!

T: Jó. Zsófi tovább!

Zs: És a hegy? A hegyel hogyan legyen udvarias...

T: Hogyan le...

Zs: Le.

T: Le.

Zs: Legyek udvarias?

- A hegy magas, éppen ezért nem zúdítasz kőlav...

T: Kő...

Zs: Kőlavínát a völgybe.

T: Gyerekek, ezt kifejezően olvasni!

A 6. megfigyelt óra lejegyzett hanganyaga

T: Milyen óránk van most?

M: Magyar.

D: Magyar nyelv!

T: Kórusban most is, ahogy szoktuk. Nincs nekünk kezünk, elfáradtuk a tanulásban. Milán! Ülünk, ne álljunk fel, jó?

M: Most matek óránk van.

T: Magyar nyelvet vegyünk elő! Flórián, álmodozzál még egy kicsit, jó? Miről tanultunk? Lacika!

L: A főnevekről.

T: Magyar nyelv. Teljes mondattal próbálj meg válaszolni!

L: A magyar nyelv órán a főnevekről beszéltünk.

T: A főnevekről tanultunk. Nem beszéltünk, tanultunk róla. Mi a főnév? Mi a főnév?

M: A főnév ki? mi? kérdésre felel.

T: Ki? mi? kik? mik?

M: Ki? mi? kik? mik? kérdésre felelő válaszok.

T: Aha, és mégis: ki, mi, kik, mik – mit jelentenek ezek? Nem így mondtuk a szabályt.

Mondtam, hogy csak értsétek a szabályt. Nem muszáj megtanulni szóról szóra, csak érteni kell. Mit fejeznek ki? Mire mutatnak rá? Mi a főnév? Azt mondom, hogy: esős, szellős, futó. Melyik itt a főnév: esős, szellős, futó? A futó, aki sportoló és fut. Melyik a főnév a három szó közül? Hanna?

H: A futó.

T: Tedd fel a kérdést! Miért ez a főnév?

H: Ki? Futó.

T: Ki? Futó. A másik kettő miért nem?

H: Azért, mert az, hogy esős – milyen? És az, hogy ...

T: Szellős volt.

H: Hogy szellős, az is - milyen? kérdésre felel.

T: Ha azt mondom, hogy: ki? Futó. Mit jelent ez? Ki ez a futó?

D: Egy ember.

T: Ember. Hogy mondjuk rá?

F: Élő.

T: Élőlény, ugye. De azt mondom: macska, kutya, tehén, ló, csirke, pulyka, kakas meg sorolhatnám.

B: Az: mi?

T: Mi? Ugye? Ki vagy kik kérdésre csak? Dorottya?

D: Csak mi?- vel kérdezőnk.

T: Dorottya! A ki? kik? kérdéssel csak mire kérdezőnk rá? Én se jól mondtam, de nem javítottok ki.

H: Csak az emberekre.

T: Csak az emberekre. Az állatok is élőlények, nem? Nem azt tanultuk, hogy élőlények az állatok? Élőlények, de azokra már mi? kérdéssel. Csak személyekre kérdezőnk ki? kik? kérdéssel. És még? A főnév. Nagyon jól tanultatok mára, kimondottan. Kimondottan jól tanultatok. Azt mondom, hogy boldogság, szeretet, tél, december, május, tavasz.

D: Az is az volt, gondolati dolog, de mégis főnév.

T: Főnév. Gondolati dolog, meg milyen kérdésre felel? Mi a kérdése ezeknek a szavaknak?

P: Mi?

T: Mi? Gondolati dolog. Hogy magyaráztuk meg, hogy miért gondolati dolog?

H: Azért, mert a szeretetet nem látjuk, a májust sem látjuk.

T: Csak? Csak?

H: Gondolatban.

P: Csak a gondolatunkban.

M: Csak tudjuk.

T: Csak tudjuk a gondolatban, hogy mi az. Ugye, azt mondom, hogy: május, tavasz. Meg tudom én fogni?

L: Nem.

E: Nem.

H: Nem.

T: Ugye? Tudom érzékelni?

P: Nem.

H: Nem.

T: Nem tudom érzékelni. Hogy mondtuk akkor a szabályt? És nem hétfőre, mert hétfőn nem lesz óránk, szerdára. Ezt a szabályt most mér tessék pontosan megtanulni! Na? Azokat a szavakat, amelyek...amelyek?

P: Ki?

T: Élőlények, élettelen dolgok, gondolati dolgok nevét fejezik ki, főnévnek nevezzük. Mert élőlények: ahhoz tartozik az ember és az állatok, élettelen dolgok. Ahhoz tartozik...mi az?

D: Fa.

H: Könyv.

L: Kéz.

H: Ablak.

E: Fej.

T: Ablak, fej, kép, ház, kert, fa. Ezek mind micsodák? Élettelen dolgok. Tárgyak. De nem csak tárgyak, gondolati dolgok nevét is fejezik ki. Kérdései: ki? mi? kik? mik? Megint mondok egy pár szót, tessék kiválasztani a kakukktojást! Most a kakukktojást válaszd ki! Kép, virág, Kati, helyes, orvos. A kakukktojást tessék kiválasztani! Flóri!

F: Kati.

T: Az, miért...

D: Nem.

T: Miért ez a kakukktojás? Na, Flóri, miért ez a kakukktojás?

F: Mert az nem mi?, hanem ki?

T: Hát igen, és az orvos, az mi? Az orvosra hogy kérdezek?

P: Ki?

T: Egy szempontból lehet, hogy lehet kakukktojás. Egy szempont. Majd visszatérünk. De itt, amit én mondtam, melyik a kakukktojás?

D: Virág.

M: Helyes.

T: Helyes. Milyen? Helyes.

M: Milyen?

T: a többi ki? mi? kérdésre felel. Na, most Flórián amit mondott, hogy Kati abból a szempontból lehet kakukktojás...

D: Hogy ez egy név.

T: Név és?

M: És hogy egy ember.

T: Név, Most ebbe kapaszkodjunk bele, hogy név. Ha név, akkor...

L: Nagybetűvel.

T: Nagybetűvel. A többit pedig hogy írtuk le? Kisbetűvel. De én nem ezt kérdeztem, nem ez volt. De végül is jó. Írjuk be a mai dátumot. Már megint nincsenek kréták, gyerekek. Hova lett a kréta? Ki a hetes?

L: Márkóék.

F: Márkóék most.

H: Márkóék.

T: Kettest fognak a hetesek kapni. Huszonnyolcadika van?

H: Igen.

B: Igen.

T: Na, most. Szeretném, ha erről a képről mondanátok pár mondatot. Ugye, ez egy mindennapos dolog. Legalábbis remélem, hogy ez egy mindennapos dolog mindenhol.

D: Az anyukám épp az ebédet főzi.

T: Igen. Próbáljuk egy kicsit másképpen!

H: Anya finom levest főz.

T: Anya finom levest főz. Keressük meg benne azokat a szófajokat, amelyeket már tanultunk!

P: Ki? Anya.

T: Anya. Mi ez?

P: Főnév.

T: Főnév. Tovább.

B: Mit csinál? Főz.

T: Főz. Mit tudsz erről az igeről? Ugye, mert az igtét átvettük. Mit tudsz róla elmondani: főz?

H: Hogy cselekvést kifejező ige, és...

T: Mit szoktunk még róla mondani?

H: Hogy jelen időben van...

T: Jelen időben van, mert azt mondjuk, hogy főz, mos, fut, ugye? És még? Amit mondtuk, hogy nem volt kötelező, de azért átvettük. Az igeinek hány száma van? Milyen számai vannak?

P: Egyes és többes.

T: Egyes és többes. Tehát ez: főz. Ez? Milán?

M: Ez egyes.

T: Egyes szám...

M: Egyes szám.

T: Egyes szám. És hanyadik személy?

H: Első személy, én.

T: Igen? Azt mondtam, hogy én főzök? Ki főz?

M: Anya.

T: Anya. És anya? Hogy mondjuk másképpen rá? A harmadik személy. Én, te, ő.

F: Ő.

T: Ki főz?

D: Ő.

T: Ő. Hanyadik személy?

Mindenki: Harmadik.

T: Harmadik személy. Ő főz. Gyere, Dorottya, írd fel ezt a mondatot! Gyorsan, gyorsan!
Mondjad, mit írsz!

D: Anya finom levest főz.

T: Anya finom levest főz.

D: Ő anya.

T: De kérdezzük!

T: Ki? Anya. Mit csinál? Főz.

T: Jó. Na, most figyeled! Milán?

M: A gyerekek kézilabdáznak.

T: De ez milyen? Kézilabda is lehet, de...

F: Kosárlabda?

T: Nem, nem! Mit szoktatok itt ti csinálni kint?

M: Focizni!

T: Nem fociztatok, mikor kimentetek. Mit csináltatok?

H: Pingpong!

T: Ahhoz is kell háló, de...

M: Völléba!

T: Volléba. Röplabdáznak. Mit csinálnak szépen magyarul? Röplabdáznak, ugye? Mikor van egy háló, mint a tenisznél meg a pingpongnál. Kihúzva, és mit csinálnak? Röplabdáznak. Azon keresztül kell.

D: Felette kell.

T: De másképpen hogy mondjuk? Hogy ne azt írjuk, hogy röplabdáznak? Milán?

M: Játszanak.

T: Sp...

Mindenki: Sportolnak.

T: A fiúk sportolnak. Az iskola udvarán sportolnak. A fiúk az iskola udvarán sportolnak. Milán, gyere, írd fel a táblára! A gyerekek, a gyerekek az iskola udvarán. Udvar...jaj,milyen „n” betű az, te! Meg az „r” is! Az udvor. Van szivacsunk. Udvarán sportolnak. Sportolnak. Na, tessék! Mit keresünk?

M: A főnevet.

T: A főnevet.

M: Ki? Gyerek.

T: Gyerekek. És?

M: Mi? Sportolnak.

T: Sportolnak? Na, tedd fel a kérdést hozzá: sportolnak.

M: Mit csinál?

T: Mit csinálnak? Sportolnak. És ez mi a „sportolnak”?

M: Hát, ez egy (érthetetlen szó).

T: Jól van, de a szófaj nevét kérem!

M: Az egy szó.

T: Milán, mit csinál? kérdésre felelő szavakat hogy nevezzük?

M: Ige.

T: Ige. Milán! Nem ismerek rád! Mi az ige? Hol van az ige? Milán, mi lett veled? Ennyire fejbe vágott Lehel, hogy nem tudod, mi? Hanna!

H: Sportolnak.

T: Sportolnak. Mit csinálnak? Sportolnak.

H: Sportolnak. Az igét hányszor húzzuk alá? Igen, és van egy hiba a táblán! Miért írtad azt nagygal ott? Ül le, Milán! Nem fáj a fejed?

M: Hát, ha hozzáérek, akkor fáj.

T: De ha nem érsz hozzá, akkor nem fáj?

M: Akkor nem.

T: Milán a középső kistestvére egy téglával fejbevágtta!

M: Az nem egy egész téglavolt szerintem, hanem csak egy fél!

T: Na jó...

M: Csak egy negyed téglavolt, de láttam, megvizsgáltam, hogy egy kis éles vége volt.

T: Ez egy kutató ember, aki megvizsgál helyszínét, helyszínel. Na, figyeljünk ide! A gyerekek az iskola udvarán sportolnak. Sportolnak- ezt az igét elemezzük, ahogy szoktuk! Mit tudunk róla elmondani?

E: Hogy sportol...

T: Sportolnak! Nem az a szó, hogy sportol!

Zs: A szótó sportol...

T: Én mondom, hogy most csináltuk, harminc perc, és ma kész, le vagytok blokkolva! Én is fáradt vagyok, péntek van. Én elhiszem. Dorottya!

D: A cselekvést kifejező szó.

T: Ige! Cselekvést kifejező ige.

D: A cselekvést kifejező ige a többes számban a má, harmadik.

T: A harmadik, mert kik?

D: Ők.

T: Kik sportolnak?

D: Ők.

M: Ők.

T: Ők. És milyen ideje van, ebben a mondatban milyen időben van az ige?

D: Jelen időben.

T: Jelen időben. Tehát először mondjuk, hogy mit fejez ki az ige: cselekvést, történést, létezést. Milyen időben van és hányan, ki végzi a cselekvést. Többes szám harmadik személy. A főnév, azt mondja, hogy: gyerekek. Elnézést. Hány gyerek végzi a cselekvést? Hány gyerek, hányan vannak? Ne üljetek már úgy! Ha az van, hogy gyerekek! Hajnalka, hány gyerek végzi?

H: Több.

T: Többen végzik. Ugye, többen sportolnak. Egy gyerek végzi?

D: Nem, több.

M: Nem.

E: Nem.

T: És honnan tudom én, hogy többen? Tanultuk, mikor szótövet és a toldalékokat tanultuk! Flórián, most miről álmodozol éppen? Megint nem vagy itt velünk! Lacika?

L: Gyerekek.

T: Igen.

L: Egy gyerek, az meg az a...

P: A „k”...

T: Hol a szótő?

H: Gyerek. „E” a kötőhangzó, és „k” a többes szám jele.

T: Tanultuk. Tanultuk, csak hát... És akkor, ha azt mondtuk, hogy ott a többes szám jele, akkor nem egy ember végzi a cselekvést, hanem ...

D: Hanem több.

T: ...több. Az előbb az volt, hogy „anya”, ugye?

H: Igen.

T: Itt hányan végezték a cselekvést? Hány ember végezte?

L: Egy.

T: Egy ember. A gyerekek itt?

M: Többen.

T: Többen. Nem tudjuk, hogy hányan, mert nincs odaírva, hogy öt vagy hat, vagy tíz, hanem az van odaírva, hogy a gyerekek. Ugye? Gyerekek. Na most, a főnév lehet egyes számban és lehet többes számban. Mikor valaki vagy valami magában van, egyedül van, vagy többen vannak. Ha azt mondom, hogy „fa” és többes számba akarom tenni, többes számba akarjuk tenni?

E: Fák.

T: Fák!

T: Iskola.

D: Iskolák.

T: Osztály.

Zs: Osztályok.

T: Füzet.

M: Füzetek.

T: Pad.

F: Padok.

T: Padok. Játék.

L: Játékok.

T: Játékok. Toll.

M: Tollak.

T: Kép.

H: Képek.

T: Tanító.

P: Tanítók.

T: Tanítók. Nagyon jó. Nagyon jó. Tehát, lehet a főnév egyes számban, és...

L: Többes.

T: ...lehet többes számban. Ugye, és mit mondtunk mi? Tanultuk, hogy itt van ez: gyerekek. A „k” a többes szám jele, és van kötőhangzó. De ha ezt a szót teszem: anyák. HOL lesz ott kötőhangzó? Dorottya...Petra!

P: Az „á” betűnél, mert...ööö...

T: Hol a szótó, Petra? Hol a szótó?

M: Anyá.

T: Anyá. Tovább!

H: És a „k” a többes szám jele.

T: Van kötőhangzó?

H: Nincs.

T: Miért nincs kötőhangzó? Na, Petra?

P: Mert átváltozott többes szám...

T: Miért nincs kötőhangzó?

M: Mert ha azt mondjuk, hogy „anya”, akkor kiesik az „á” és „a” betű lesz.

D: Mert magánhangzó van a jel előtt.

T: Hogy mondtuk, hogy a szótó mire végződik?

D: A szótó magánhangzóra végződik.

T: A szótó magánhangzóra végződik, ezért szükségünk van kötőhangzóra?

D: Nem.

T: Nincs. Mikor van szükség kötőhangzóra? Hát hogy mondtam volna én, hogy: gyerekk? Ha többes számba akartam tenni. Mikor van szükség kötőhangzóra?

D: Akkor, mikor magán...mássalhangzóra...

T: A szótó mássalhangzóra végződik, akkor van szükség kötőhangzóra. Ebben az esetben, ugye mit csinált a magánhangzó? Hogy szoktuk ezt mondani? Nem változott meg a szótó, csak a magánhangzó?

P: Meghosszabbodott.

T: Meghosszabbodott. Igen. Írjuk be a mai óra témáját! A főnév egyes és többes száma. A cím után teszünk pontot? Mondom, ez a két nap már annyira hiányzik, de nem pihentek, hanem ellustultok. Milán?

M: Nem teszünk.

T: A cím után sohasem...

E: Nem kell jönni hétfőn, kedden, csak szerdán?

T: Csak szerdán.

H: Szerdán? Az ukránul van, nem?

T: Szerdán. Helyesen. Hogy mondjuk helyesen?

E: Szerdán.

T: Szerdán.

H: Mert a naplóba úgy van írva: szerdá.

T: Fejezd be, Hanna! Mi van ebben olyan, amit...

H: Nem tudom.

T: Hát akkor? Megvan, beírta mindenki? Nyissuk ki a könyvet a százötvenkilencedik oldalon! Százötvenkilencedik oldal. Megvan?

D: Igen.

T: Nézzük a második gyakorlatot! Elolvassa Milán, hogy mit kell a gyakorlatban csinálni!

M: A felsorolt, a felsorolt főnevekből írd ki a többes számú főneveket! A többes szám jelét jelöld színessel!

T: Olvassa az első szót Flóri!

F: Pék.

T: Pék. Ki kell írni? Tedd fel a kérdést! Tehát hogy tudjuk meg, hogy egyes számban van vagy többes számban? Feltesszük a kérdést! Pék.

F: Ki?

T: Ki? Többes számban van?

F: Igen.

T: Igen. Akkor hogy mondod egyes számban azt a szót, hogy „pék”?

F: Hogy pé...nem...

T: Belezavarodtál. Tessék: pék. Egyes számban van vagy többes számban?

B: Egyes számban.

T: Egyes számban. Hogy lesz többes számban?

B: Pékek.

T: Pékek. Miért tévesztő meg? Az nem tudja, aki nem gondolkozik. Pék.”K” van a végén. De maga a szótó mire végződik?

P: „K”-ra.

T: „K”-ra. Ki kell írni? Nem! Következő szót Milán!

M: Sorok. Ki kell írni azért, mert többes számban van.

T: Gyere! Az első szót nagybetűvel írjuk. Sorok. Nem cseréltünk füzeteket. Már mindegy. Sorok, vessző. Hol lesz itt a szótó?

M: Hát a „sor”.

T: „Sor” a szótó. Hogy húzzuk alá a szótövet? Úgy, helyes.

M: És az „o” a kötőhangzó.

T: Kötőhangzó.

M: A „k” a többes...

T: Szám jele.

M: ...szám jele.

T: És írd át színessel is a még egyszer a „k” betűt! Írja át mindenki! A színest nem a táskában keressük, már a padon kell lennie! Következő szó: Dorottya!

D: Írok. Mit csinállok? Írok.

T: KI kell írni?

D: Nem.

T: Miért nem? Miért nem kell kiírni? Írok. Mit csinállok?

D: Azért, mert nem főnév.

T: Ne féljeteK már kimondani! Azért, mert nem főnév, hanem?

H: Hanem...

D: Hanem ige!

T: Ige! Következő!

L: Padok. Ki kell írni, mert többes számban van.

T: Gyere! Egyes számban hogy lesz?

L: Pad.

T: Pad.

L: Pad.

T: Mi az?

L: „Pad” a szótó, „o” a kötőhangzó, és a „k” a többes szám jele.

T: Igen. Következőt! Ne csak Dorottya! Nem csak Dorottya van az osztályban, akinek dolgozni kell! Hajnalka!

H: Házak. Ki kell írni.

T: Gyere! gyorsan!

H: „Ház” a szótó, „a” a kötőhangzó, és „k” a többes szám jele.

T: Igen. Na, Márkó?

M: Rak.

T: Nem rak.

M: Rák.

T: Rák. Nem hallom! Rák- ki kell írni vagy nem kell kiírni?

M: Nem kell.

T: Miért nem kell kiírni? Hány rákról beszélnek?

M: Egy.

T: Egyről. A „k” a szó vége, ugye? A szótó vége „k” betű. Flóri!

F: Lovak. Ki kell írni.

T: Gyere! El ne ess, bele ne ess valamibe közben! Na, hadd halljam! Hol a szótó? Ez egy érdekes, erről még nem tanultunk! Na, hol a szótó? Mi a szótó? A szó legkisebb értelmes része! Petra?

P: Lovak.

T: Lova?

D: Nem.

P: Lovak.

T: Micsoda?

H: Az a teljes szó!

E: Ló.

T: Petra, nagyon elaludtál! Hanna!

H: Ló...

T: Nem „ló”, hanem? „Lo”.

Mindenki: Lo.

T: Ugye, itt meg mi történt? Magánhangzó rövidülés. Igen ám, csak –húzd alá szótónek „lo”- mi történt itt még? Itt még hozzáteszünk egy „k”-t, hogy többes legyen. Úgy mondjuk, hogy lók? Lehet, valaki úgy mondja. Helyes ez így, szép ez így?

H: Nem.

P: Nem.

T: Szépen hangzik?

D: Nem.

M: Nem.

T: Nem. Állj ide oldalra, hogy mindenki lássa, még Lacika is. Ezért a magyar nyelv nagyon érdekes. Ezért nehéz a magyar nyelet idegeneknek megtanulni, mert ha lóról van szó, és többet látnak, akkor rámondják, hogy lók, ugye? Ez így annyira nem szép és nem helyes magyarul. Ezért, hogy hozzá tudjuk tenni a többes szám jelét, még egy mássalhangzót hozzátettek. Még hozzá toldottak, hogy jól hangozzon. Majd felsőben fogtok erről bővebben tanulni, hogy: lovak. Itt most csak a „k”-t húzzuk alá, ugye, mert az „a” a kötőhangzó. Jó, Flóri! Hol a szemüveged?

F: Otthon.

T: Na, Márkó!

M: Tollak. Mik? Tollak. Ezt ki kell írni.

T: Ki kell írni, igen. Feltetted a kérdést is, megtanultad. Na, mit kell...

M: Toll.

T: A szótó.

M: Szótó az...

T: Na, hol van a szótó? Ha egyről beszélek.

M: Toll...

T: Toll. Tovább? Állj oldalra! Mindenki nézze meg a táblát! Mi van oda írva, Hajnalka?

H: Toll...

T: Most úgy...

H: Nem egy, nem egy „l”-el, hanem két „l”-el.

T: Hosszú „l”. Miért? Miért hosszú „l”? Olvasd el, Márkó azt, amit te kijelöltél!

M: Tol.

T: Tol. Ha ez van, hogy: tol. Tegyük fel a kérdést!

P: Mit csinál? Tol.

T: Akkor mi lesz belőle?

P: Egy ige.

T: Ige. De ha én arról beszélek, hogy „toll”...

P: Két „l”.

T: ...az a madárnak a tolla, vagy amivel írunk, ugye? Két „l”.

M: „A” a kötőhangzó, „k” a többes szám jele.

T: Jel. Laci!

L: Mák. Nem kell beírni!

T: Nem kell beírni, mert?

L: Mert nem több, nem többes számban van.

T: Hanem „k”- ra végződik maga a szótó. Tovább, Petra!

P: Füzetekben. Nem kell kiírni, mert hozzátett egy „e”-t.

L: Többes.

P: De, ki kell!

T: És miért kell kiírni? Füzetekben.

P: Ja, nem kell kiírni, mert ben, mert nem...

T: Na, most emelje a kezét az, aki azt mondja, hogy nem kell kiírni! Leteszitek. Ki az, aki azt mondja, hogy ki kell írni? Hanna, most igen vagy nem? Vagy csak hogy mondják, tartózkodol? Ki kell írni vagy nem, Hanna?

H: Ki kell írni.

T: Miért kell kiírni?

D: Mert füzetek-ben!

T: És füzetekben, jól van. De miért írom ki? Milyen főneveket kell kiírni? Többes számú főneveket!

B: De ez nem többes számú.

T: Nem többes szám?

T: Hány füzetbe írsz?

H: Több...több...

T: És? Milán?

M: De, ki kell írni, mert füzet-ek!

T: Többes számban van a „füzetek”, de még mi van hozzátéve? Hát, ugye egy szóhoz...

D: Egy rag.

T: Egy rag. A rag az nem változtatja meg a szó jelentését, csak hogy tanultuk, mit csinál?

H: Pontosítja.

M: Módosítja.

T: Nem módosítja, hanem? Pontosítja, hogy hol! Nem csak a hol, de mondatba foglalja. Segít mondatba foglalni a szavakat. Tehát nem egy füzetéről van szó, hanem...

H: Többről.

T: ...többről. Na, most kijön és ezt a szót elemzi Milán. Hajni, te voltál már?

H: Még nem.

T: Akkor mindjárt. Füzetekben. Hol a szótó?

M: Füzet.

T: Füzet.

M: „E” a kötőhangzó.

T: „E” a kötőhangzó.

M: „K” a...

T: Többes szám jele. Nem, húzzad, majd aztán átírod! Tovább!

M: És a „ben” a rag.

T: „Ben” a rag. És a ragot hogy jelöltük? Hogy jelöltük egyezményes jellel? Hajnalka, gyorsan!

H: Egy dombbal.

T: Egy dombbal.

E: Egy dombbal.

T: Hogy mondtuk? Ív, ugye? Egy félkör, jó. Na, most a „k”-t akkor írd át. Miért nem füzetekbe? Annak akkor mi a kérdése: füzetekbe?

P: Hová? Füzetekbe.

T: Hová? Füzetekbe. És ennek: füzetekben?

H: Hol?

Zs: Hol?

T: Hol? a kérdése. Van még szó, Hajnalka?

H: Igen. Pók- azt nem kell kiírni.

T: Következőt mondjad!

H: Raknak. Mit csinálnak? Raknak. És ki kell írni.

T: Igen?

L: Nem kell.

T: Hát, raknak. Mit csinálnak?

H: Nem kell kiírni.

T: Gyerekek, attól, hogy „k” van a végén, főnév lett belőle? Nem. Ez a legnagyobb baj, hogy nem gondolkodnak. Raknak - mit csinálnak? Nem főnév, semmi esetre se. Lacika következik!

L: Ez a szó jön: sókat.

T: Sókat. Ki kell írni?

L: Igen, ki kell, mert többes szám jele.

T: Gyere! Gyorsan! És még valami. Írjad: sókat. Juj, de csúnyán írtok! Szótó!

L: Só.

T: Só. „K”.

L: „K” a többes szám jele.

T: Többes szám jele.

L: „A” a kötőhangzó.

T: „A” a kötőhangzó. „T”?

L: „T” a rag.

T: Miért nem két „t”? Pedig magánhangzó van előtte. Miért nem két „t”? Vagy két „t”-vel kell írni?

L: Nem.

T: Miért? Hanna?

H: Azért, mert sokat...

T: Nem. Miért nem két „t”?

D: Mert magánhangzó van...

T: Magánhangzó van, akkor két „t”- t kellene írni. Miért nem két „t”?

M: Mert magánhangzó van előtte, nem mássalhangzó.

T: Éppen azért kellene kettőt írni, mert magánhangzó van előtte! És akkor írjunk két „t”-t?

Zs: Azért nem...

M: Azért nem kell két „t”- t írni, mert a só...

T: Aki nekem ezt megmondja, kap egy tizenkettést! Aki nekem megmondja, hogy miért nem írtam ide két „t”- t, kap egy tizenkettést!

B: Mert ott nem lenne...

T: Nem. Úgy látszik, ma lesz tizenkettes.

P: Mert ez nem a múlt idő jele.

T: Tizenkettes, Dorottya! És nem jel, hanem micsoda? Rag.

D: Rag.

T: És múlt idő jele csak hol lehet? Főnév után van múlt idő jel? Azt hová írom?

D: Ige után.

T: Ige után. Tanultuk, hogy múlt idő jele egy „t” vagy két ”t”, de nem szabad összetéveszteni a főnév után a „t” raggal. A „t” rag mindig egy „t”. Tanultuk, most tanultuk, mikor tanultuk, hogy a múlt idő jele egy „t” vagy két „t”, és akkor minden butaságot összehordotok. Van-e még szó?

M: Még van.

T: Márkó!

M: Betűk. Mik? Betűk.

T: Egyedül kiírjuk. Tempóban, mert mindjárt csengetnek, és nem lesz érkezésünk. Milyen „ű”-vel írod?

Mindenki: Hosszú.

T: Szótó? Hanna?

H: Betű. És „k” a többes szám jele.

T: Igen. Van egy utolsó szó, Hajnalka!

H: Sok.

T: Ki kell írni vagy nem?

H: Ki kell.

T: Hol lesz a szótó?

H: So.

T: a „so” a szótó. És mi az, a „so”? Petra?

P: Nem, maga a szótó.

T: Sok. Mit jelent az, hogy sok? Hogy kérdezek rá? Tegyük már fel a kérdését!

P: Mennyi?

T: Mennyi?

H: Sok.

T: Ez főnév? A mennyi?

D: Nem tanultunk róla.

T: Nem tanultunk róla, ezt már én mondtam nektek: számnév. Amikor valaminek a száma. Még most házi feladatra - bekeretezzük vagy csak beírjuk, hanyadik gyakorlat. Lacika, ne zárd be a füzetet, mert megint nem lesz házid! Írjad! Nem hagysz ki sort! A negyedik gyakorlat a százötvenkilencedik oldalon! Itt egyes számban vannak a főnevek, többes számba kell tenni. Ahogy tanultuk: szótő, többes szám jele, ha van, kötőhangzó. Színessel írájátok át a többes szám jelét!

M: Jó.

T: Ki nem érti a házit? Ki az, aki nem érti, nem tudja? Lacika, beírtad, hanyadik gyakorlat?

L: Igen.

T: Jó.

A kiscsoportos munkaszervezésű tanóra lejegyzett hanganyaga

T: Jó reggelt kívánok, gyerekek!

Mindenki: Jó reggelt kívánok!

T: A mai órát én fogom levezetni. Nem vagyunk már ismeretlenek egymás számára. Szólíthattok Niki néninek, vagy tanító néninek. Először is mit tanultatok a múlt órán, mi volt a házi feladat, Milán?

M: A házi feladat a negyedik gyakorlat volt a százötvenkilencedik oldalon.

T: Mindenki megoldotta a házi feladatot? Mindenki meg tudta oldani?

L: Igen.

T: Jó, ez majd a későbbiekben kerül átnézésre. Ki mondja meg nekem, mi az a főnév? Mi a kérdése?

Zs: Mi? mik? ki? kik? kérdések...

T: Kérdésre felelnek.

Zs: Kérdésre felelnek.

T: Mi a köznév? Mi a köznév és a tulajdonnév között a különbség?

D: Az, hogy azt mondhatjuk bármire, a tulajdonnév pedig csak annak a meghatározott dolognak a megkülönböztető neve, hogy mi az.

T: Igen. Tehát a köznév az lehet egy gyűjtőfogalom, ugye?

D: Igen.

T: Igen, mint például?

H: Például a: falu.

T: Falu. Igen, az egy köznév, viszont a neve?

H: A neve az, hogy...

T: A neve az? Milán?

M: Például a köznév a falu, a neve Vári.

T: Nagyszerű, jó. Most pedig fogunk egy kis játékot játszani. Ugye, tanultuk már, hogy mi is az a...milyen szófajokat tanultatok?

F: Főnév, köznév, tulajdonnév...

T: Szófajok. Márkó!

M: Melléknév, főnév, és...

T: Mi volt a harmadik?

M: És...

T: Amikor én csinállok valamit?

M: Ige.

T: Ige. Ezt a hármat tanultatok eddig. Most ezzel a három szófajjal fogunk dolgozni. Mindenki kijön, és húz egy szót. Ezeken a kártyákon szavak vannak. Meg kell határozni, hová tartoznak. Fel kell tenni a táblára oda, ahová tartozik. Ki lesz az első, ki szeretni? Dorottya!

D: Kicsi.

T: Milyen szófaj lesz? Milyen kérdésre felel?

D: Milyen? Kicsi. Főnév.

T: A főnév milyen kérdésre felel, Hanna?

H: Ki? Kik? Mi? Mik?

T: Akkor ez?

D: Ez egy melléknév.

T: Igen. Írhatod is felé, azt hogy: milyen? Így már látni fogjuk a kérdését később. Következő!

M: Szép. Milyen? Szép. Melléknév.

T: Igen. Következő! Milán!

M: Volt.

T: Volt. Na, a „volt” az mi lesz?

M: A „volt” egy ige.

T: Egy ige. Milyen kérdésre felel a „volt”? Az igének mik e kérdései? Bogi?

B: Mit csinál? Mit cselekszik? Mi történik vele?

T: Jó. Fel is írhatod a kérdést. Mit csinál? Mi történik vele? Következőt ki húzza ki?

H: Vári. Főnév, tulajdonnév.

T: Gyere, írd fel, és a kérdéseit is fölé. Rendben, menjünk most már sorban! Hanna!

H: Bodri. Főnév.

T: Igen. Bogi. Te nem voltál még, ugye?

B: Nem. Gömbölyű.

T: Az mi lesz?

B: Milyen?

T: Az milyen szófaj?

B: Melléknév.

T: Jó, következő! Flórián!

F: Jár. Mit csinál? Jár.

T: És az ige, ugye? Következő! Dorottya, te voltál már?

D: Igen.

T: Esztebán!

E: Napos. Milyen?

T: Igen. Nagyon ügyes vagy! Következő!

M: Leszek.

T: Nem! A „leszek” mit fejez ki? Én leszek. Én vagyok. Voltam. Az egy ige. Ugye, nem mindig cselekvést fejez ki. Történést, létezést is. A leszek az az igének a jövő ideje, ugye?

M: Igen.

T: Jó, ragaszd fel! Következő!

M: Tamás.

T: Tamás.

M: Főnév.

T: Nagyszerű. Tedd fel! Következő!

Zs: Asztal. Főnév.

T: Nagyszerű. Tovább!

L: Érkezik. Ez egy főnév.

T: Nagyszerű! Az utolsót ki szeretné? Flórián, gyere!

F: Üres.

T: Jaj, ez üres? Azt hittem, van még egy. Nem baj, legközelebb. Tehát, mit állapítottunk meg?
A főnevek milyen kérdésre felelnek?

Mindenki: Ki? Mi? Kik? Mik?

T: Melléknév kérdése?

Mindenki: Milyen?

T: Igen. És az ige?

Mindenki: Mit csinál? Mit cselekszik? Mi történik vele?

T: Igen. Ezen belül a főneveket mikre osztjuk? Ha bekarikázom ezt a hármat, miben különbözik attól a szótól, hogy „kutya”? Lacika!

L: Hogy a kutya kisbetűvel van írva.

T: Nem. Vagyis abban is, jól mondod. És még? Hogy az ezek...tulajdonnevek elől, a kutya pedig? Köznevek. Jó, menjünk tovább! Most mindenki fog húzni egy-egy lapot. Ezek egy kirakósnek a darabjai. És össze kell ezeket illeszteni, úgyhogy gyertek, húzzatok egyet. Kijöhet mindenki egyszerre. Ne tolakodjatok, szépen! Jó, húzott mindenki?

B: Igen.

T: Na, most, ha mindenki megnézi a sajátját, a kis kártyáknak az lesz a jelentősége, hogy ez alapján fogtok csapatokat alkotni és csapatban fogtok dolgozni az óra további részében.

Tehát, mindenki meg kell, hogy találja a saját képét! Össze kell, hogy illesszétek a darabokat!
Indulás! Gyorsan!

D: Ide még kell valaki!

L: Még kell valaki!

M: Gyorsan, Milán!

F: Gyorsan!

D: Készen van!

M: Készen van!

T: Jó, első, második. Ti összeraktátok már?

H: Nem!

Zs: Nem!

M: Nem!

M: Nem!

H: Mert ez egy virág!

T: Nektek megvan? Ezt még rakjátok össze! Többiek addig húzzatok oda széket, négy széket fordítsatok össze!

H: Várjál!

L: Ez így nem jó.

T: Szüksége lesz mindenkinek a füzetére és a tollára is, viszont tankönyv csak egy kell.

M: Jól van, akkor ezt áttesszük.

T: Hol van a négy csapat, hadd lássam! Berendezkedtetek már?

M: Igen.

T: Most minden csapat kap két lapot, amire az egyikre írni fogtok, de ha nem elég, akkor még kaptok később.

H: Lapot kapunk.

T: Na, kész. Most pedig a kép alapján minden csapat válasszon magának egy nevet! Mi történik a képeken? Megvannak a nevek?

P: Meg.

H: Igen.

B: Igen.

D: Fecskék.

B: Virágok.

T: Virágok? Jó. Nagyszerű. Milyen virág van a képen?

Zs: Nem tudjuk.

M: Sárga.

T: Ez egy gólyahír. Akkor a csapatotok neve mi legyen?

E: Gólyahír.

T: Gólyahír. Tehát, megvan a három csapat: a Fecskék, a Virágok, és a Gólyahír nevű csapat. Mint látjátok, ezek mind természetről készült képek tavasszal, mert az egyik a fecskék érkezése, ugye? A másik?

L: A tulipán.

T: A tulipán, maga a kikelet.

H: Igen.

T: Jó, a harmadik pedig a gólyahír kinyílása. Remek. Ti hogy látjátok a természetet tavasszal? Mindenki mondja el! Milán?

M: Jó idő lesz és visszajönnek a madarak, és minden feléled.

T: Igen. Ugye? A mi falunk milyen tavasszal, Bogi?

B: Szép és madárcsicsergéses.

T: Igen! Na, most minden csapat írja le egy mondatban, a mi falunkban tavasszal mit lát szépnek? De beszéljétek meg! Együtt, a csapat! Írjátok le a lapra, amit adtam, mindenki, ha kész van. Amelyik csapat kész van, kézfelnnyújtással jelezze! Jó, csak gyorsan! Egy mondatot kérek! Kész van már valaki? Minden csapat leírta, ugye?

M: Igen.

T: Először kezdjük innen, a Virágok-tól!

B: Tavasszal újjáéled a természet, a fák kirügyeznek, és a madarak csicsergését halljuk. Nekünk ez tetszett. Nagyon ügyesek vagytok, szépen megfogalmaztátok! Következő a Gólyahír csapat! Ki olvassa fel, ki lesz a szóvivő?

M: Dorottya.

H: Hát, én írtam!

D: Ebben az évszakban a virágokat, fákat, bokrokat, madarakat és kerteket csodáljuk.

T: Jó, nagyon ügyesek vagytok ti is! Következő csapat!

P: Tavasszal kinyílnak a virágok, kirügyeznek a fák és sokat süt a nap.

T: Igen, nagyon ügyesek vagytok ti is! Nagyon szépen megfogalmazta mind a három csapat, mit szeret a szülőfalujában tavasszal. Ugye, ezek mind a természethez köthető dolgok, és a múlt héten ti is voltatok a Föld világnapja alkalmából az udvaron takarítani. Ugye, ezzel is szépítettétek falunkat, környezetünket, mert ez nagyon fontos. Ha nem védenétek, vagy nem takarítanánk, akkor a környezetünkkel mi lenne? Tudnátok ezeket a szép dolgokat élvezni, láthatnánk milyen szép a természet tavasszal?

H: Nem.

L: Nem.

T: Hanem? Beszéljete bátran! Mondjátok el, amit gondoltok! Mondjátok, miért fontos ez? Milán!

M: Mert ha nem takarítunk, akkor koszosodik a környezetünk, és a sok szeméttől a virágok is kipusztulnak, és akkor nem fogjuk őket többé látni.

T: Igen. így van! Nagyon ügyes vagy! Bogi!

B: És, ha szennyezzük a vizet, hogyha beleengedünk mindenféle vizet, akkor nem fognak a kacsák és a halak tudni élni benne, és a kacsák nem fognak ide visszajönni.

T: Nagyon fontos, hogy a vizet is tisztán tartsuk!

M: És még, hogyha ilyen gyárák füstölnek, akkor még a levegőt is, és az nagyon mérgező, és az embernek is káros!

T: Igen, ez így van! Lacika?

L: Hát, jobb lenne, ha összeszednénk a szemetet, mert magunknak se akarunk rosszat, meg a környezetünknek se. És, hogy ne szennyezzük a környezetet, meg a madaraknak és más vadaknak. Hogy tiszta környezetben éljenek.

T: Igen, így van. Tehát, mindenki elmondta, hogy nagyon fontos a környezetünket védeni és tisztán tartásuk, és akkor a falunk az?

Mindenki: Tiszta lesz.

T: Igen, és szép. És minden tavasszal láthatjuk...

F: Hogy szép a tavasz-

T: Igen, a természet... hogy mondjuk?

Többen: Ébredése.

T: Nagyon ügyesek vagytok! Na, most pedig áttérünk az óránk tananyagára, mert ugye tanultatok a főnevekről, tanultatok a szófajokról, és most pedig még jobban belemélyedünk a témába, és a tulajdonnevekről, helyesírásukról fogunk tanulni. Viszont előtte lesz egy feladatotok. Egy csapatfeladat. Ugyanis van nekünk... mire osztjuk fel a főnevet azon kívül, hogy köznévi és tulajdonnévi? Mit tudnak jelölni ezek a főnevek? Hogyha azt mondom, hogy „pad” és azt mondom, hogy „szépség”, ugyanazt jelölik?

H: Nem ugyanazt jelöli.

T: Hanem?

H: Hanem másat jelöl, mert... más a kérdése is.

T: Igen, tehát akkor mi az a három csoport, amit tanultatok? Minden csapat dugja össze a fejét, beszéljétek meg! Melyik az a csapat, amelyiknél mindhárom megvan? Jó, a Gólyahír?

H: Az élő, az élettelen és a gondolati dolgok.

T: Nagyon ügyesek vagytok! Mindegyik, mindhárom csapat nagyon ügyes volt, mert összedolgoztatok, együtt gondolkodtatok! Az lesz most minden csapatnak a feladat, hogy a lapot körbeadjátok, és mindenki mindhárom kategóriában legalább egy főnevet ír! Menni fog?

D: Igen.

H: Igen.

B: Igen.

M: Erre a lapra?

T: Igen, amire már írtatok. Mindenki, tehát először kezditek: élőlény. Körbeadjátok, mindenki ír egyet, következő: élettelen. Mindenki ír egyet, és a gondolati dologra is egyet minimum! Gyorsan! Ezt most nem megbeszélitek, hanem körbeadjátok, mindenki ír egyet, amit gondol! A végén meglátjátok, mi jön ki! Élő. Írjad: élő, és írsz egyet.

H: Én már tudok egyet!

T: Ha te már tudsz, leírod, és adod körbe! Amelyik csapat kész van, kézfelnýtájjal jelezze! Na, ki van már kész? Melyik csapat?

L: Mi még nem.

T: A Fecske csapat mindjárt kész van? Tempósan!

D: Kész.

T: Kit küldtök ki, aki felírja a táblára?

M: Ezt mindet a táblára írja, m fel?

T: Hadd nézzem! Mindegyikből egyet, és a többit pedig valaki felolvassa, jó? Közben a csapat beszélje meg, ki az, aki fel fogja olvasni a többi szót!

P: Az is lehet? Jó?

T: Az is lehet. Gólyahír csapat olvassa fel a csoportjait!

L: Élőlény...

T: Élőlény! Mindenki figyel!

L: Élőlény: kutya, ember, virág, fa. Élettelen: kő, homok, víz, levegő. Gondolati dolgok: szépség, szeretet, érzés, gondolat.

T: Többi csapat? Ellenőrizzük, mit hallottatok elhangozni? Gondolkodni kell rajta, ha nem jó, jelentkezni! Még egyszer olvasd fel!

L: Élőlény: kutya, ember, virág, fa. Élettelen: kő, homok, víz, levegő. Gondolati dolgok: szépség, szeretet, érzés, gondolat.

T: Fecske csapatból Petra! Nem, nem! Mit hallottál? Minden helyes volt, amit felolvasott Lacika?

H: Nem, mert hogy a gondolati dolgok nem volt...

T: Nem, az jó volt. Az élőlényeket még egyszer!

L: Élőlény: kutya, ember, virág, fa.

T: Minden élőlény volt itt, Hajnalka?

H: Hogy a virág...

T: És a?

H: És a fa.

T: Azok mik voltak?

H: Élettelen dolgok.

T: Igen. Mivel? Mozognak?

H: Nem.

T: Beszélnek?

H: Nem.

T: Akkor?

H: Az élettelenekhez tartozik.

T: Igen. Viszont felírva jól volt, ők írták fel a kutyát. Viszont az a kettő, az hibás. Jó, következő! Fecske csapat, mit írtatok fel?

D: Élő...

T: Élőlények.

D: Élőlények: cica, fecskék, gólya. Élettelen dolgok: kő, kabát, drót. Élettelen dolgok: szeretet, bánat, kíváncsiság, levegő. Vagyis kíváncsiság. A levegőt felírtam.

T: Igen, azt felírtad. Helyes volt?

M: Helyes.

T: Igen, helyes volt. Következő csapat! Virág csapat, ki olvassa fel, ki szeretné? Kit beszéltetek meg, ki olvassa fel?

B: Élőlény: kislány, kutya, bogár, kavics. Ez nem jó.

T: Tessék?

B: Kavics, de ez nem jó.

T: Az nem jó, igen. Következő. FigyeljeteK, hallgassátok!

B: Élettelen dolgok: kő, víz, kerítés, fa.

T: Jó.

B: Gondolati dolgok: szépség, szeretet.

T: Ezt a kettőt írtátok, ugye?

B: Igen.

T: Jó, amik fel vannak írva, azok helyesek voltak. Mindenki nagyon ügyes volt, mert együtt oldottátok meg a feladatot, együtt dolgoztatok, megbeszéltétek. Na most, ha valakinek nevét mondjuk: Hanna. Ugye, ez tulajdonnév. Viszont, ha a mondat közepén írom, hogyha nem Hannával kezdeném a mondatot, hanem: „Űl a padon egy kislány: Hanna”. Akkor hogyan írom a Hannát? Milyen betűvel? Mi a helyesírása ennek a tulajdonnévnek? Dorottya?

D: Akkor is nagybetűvel, mert ez egy név.

T: Igen, nagyon ügyes vagy! Tehát, mit kell megjegyeznünk, mi az, ami nagyon fontos a tulajdonnevekkel kapcsolatban? Még valaki? Aki még nem szólalt meg. Mi az ami a következtetés? Milán?

H: Hogy a tulajdonneveket mindig nagybetűvel írjuk...

T: Még a?

H: Még a mondat... még a mondat közepén is!

T: Igen, Hajnalka, nagyszerű. Most pedig minden csapat a százhatvanegyed oldalán kinyitja a tankönyvet. Százhatvanegyed oldalán. Ott van két szabály. Az egyiket most mondtátok el, megfogalmaztátok, ügyesek voltátok, hogy meg tudtátok fogalmazni. Ugye, a tulajdonneveket mindig, a mondat közepén is nagy kezdőbetűvel írjuk. A második szabály, ami az oldal alján van, azt a csapatok közösen olvassák fel. Egyvalaki olvassa el a többinek, és beszéljétek meg, hogy megértettétek-e. (Mindenfelől suttogás, halk beszéd hallatszik). Elolvasta minden csoport?

B: Igen.

P: Igen.

H: Igen.

T: Mit értettetek meg? Ki az, aki elmondja nekem a Virágok csoportból? KI az, aki el akarja mondani? Flórián, még nem halottam a hangodat! Te megértetted, miről volt szó?

F: Nem...

T: Bogi, magyarázzátok el neki! Többi csoport megértette?

D: Én.

T: Valaki más? Hanna? Akkor Lacika, el tudod mondani?

L: Hogy, ha...ha...

T: Figyeljetek!

L: Akár ha egy mondatban egy nevet, vagy egy tulajdonnevet, ha középen írunk, akkor nagybetűvel írjuk le.

T: Igen, és ezen kívül még mit tanultatok? Petra?

P: Például, ha személynév, akkor a neveket tanultuk, ha állatnév, akkor az állatok neveit. HA földrajzi név, akkor pedig a Kárpátok, vagy pedig Tisza, ha pedig könyvek, akkor pedig a könyveknek a címeit.

T: Igen. Tehát: a tulajdonneveknek is vannak bizonyos csoportjai, amit majd később fogtok részletesen tanulni, viszont már most tudnotok kell, hogy vannak külön személynévek, az állatoknak a neveit is külön soroljuk. A földrajzi neveket mint Kárpátok, Vári, Kárpátalja. Az is külön csoportot alkot, és a könyvek címei is, mint például a?

H: Hetvenhét...

T: Hetvenhét magyar népmese, ugye?

H: Igen.

T: Igen, tehát ezek külön csoportokat alkotnak. Most pedig nyissátok ki a füzetet és írjátok be a mai dátumot, és témát! Gyorsan, tempósan, hogy tudjunk még feladatokat oldani és játszani! Tempósan, hogy még tudjunk játszani! Neked van füzeted?

E: Van.

T: Dátum, iskolai gyakorlat, és téma. Melyik csapat van kész, melyik írta már be a témát? Jó, nagyszerű. Minden csapat írjon be három tulajdonnevet úgy, hogy abból csak az egyik lehet személynév! Tudna-e minden csapat felsorolni nekem minimum egy állatnevet és egy

földrajzit? Írjátok le a csapat lapjára! (Érthetetlen suttogó, halk beszéd mindenfelől). Melyik csapat van kész? A Fecske csapat?

B: Kész vagyunk.

T: Mindegyik csapat kész van, mindegyik írt hármat?

L: Nem, még nem...

T: Tempósan! Kész vagytok?

P: Igen!

H: Igen!

F: Igen!

M: Nem!

T: Virágok csapat?

Zs: Még most írjuk a harmadikat.

T: Hármat kell csak, nem minden kategóriából hármat! Ó, hát ti már túlteljesítettétek! Földrajzi, írd végig! Kezdjük innen! Gólyahír csapat, mit írtatok? Olvassátok fel a többieknek!

L: Bodri...

T: Mindenki hallgat, figyel, hogy jól írtak-e!

L: Bodri, Ukrajna és Tisza.

T: Helyes volt?

B: Igen.

T: Jó, következő csapat!

P: Cila, Duna, Weöres Sándor.

T: Még egyszer!

P: Cila, Duna, Weöres Sándor.

T: Aha, Cila Dorottya macskája, ugye?

D: Igen.

H: Igen.

T: Virágok csapat! Látom, három kategóriát külön írtatok!

M: Milán, Bogi, sün, Flórián.

T: Még egyszer!

M: Milán, Bogi, sün, Flórián.

T: Mind helyes volt? Helyesen olvasták fel a tulajdonneveket?

H: Nem volt.

F: Nem volt...

D: Nem volt...

H: Nem.

T: Melyik nem volt, Lacika?

L: A sün.

T: Igen. Tehát, a „sün” az egy?

L: Állatnév.

H: Állatnév.

T: Köznév. Állatnév, viszont nem az ő saját neve. Tehát akkor összegezzük: miről tanultunk a mai órán? Minden csapat dugja össze a fejét, beszélje meg és mondja el egy ember nekem! Gólyahír csapat?

Zs: A tulajdonnevekről.

T: Igen, és hogyan írjuk őket?

Zs: A...

T: Fecske csapat? Mondjátok el akkor ti!

P: Hogy a mondat közepén is nagybetűvel írjuk.

D: A mondat közepén is nagybetűvel írjuk.

M: A mondatban is naggyal írjuk.

T: Igen. Mit tudátok hozzátenni, Virágok csapat?

F: Hogy...vannak ezeknek is...

T: Igen, arról tanultunk, hogy...

F: Hogy a tulajdonneveknek több kategóriája van: személynév, állatnevek, könyvcímek, és...és földrajzi.

T: Földrajzi nevek. Mindhárom csapat nagyon szépen dolgozott ma. Most pedig beírjuk a házi feladatot. Remélem, örülni fogtok, vagy inkább szívesen fogjátok a házi feladatot megcsinálni, ugyanis a házi feladat ez lesz: Anyák napja minálunk. Mindenki leírja, ő hogyan köszönti fel az anyukáját egy rövid fogalmazás vagy elbeszélés formájában. Ha valaki szeretné, rajzot is készíthet hozzá. Hosszú hétvége lesz, úgyhogy le is rajzolhatjátok. Mindenki írja be: Házi feladat. Anyák napja minálunk. Egy rövid fogalmazás, és egy rajzot hozzá kérek. Megoldható?

D: Igen.

L: Igen.

M: Igen.

E: Igen.

T: Jó. Ügyesek voltatok, köszönöm szépen a mai órai munkát, viszontlátásra!

Mindenki: Viszontlátásra!

A páros munkaszervezésű tanóra lejegyzett hanganyaga

T: Jó napot kívánok!

Mindenki: Jó napot kívánok!

T: Leülhettek! Az óra folyamán engem hívhattok Niki néninek, tanító néninek, ahogy...

A: Tanító néni

T: Tessék?

A: Tanító néni.

T: Igen, hívhatok tanító néninek egész nyugodtan. Ki az, aki elmondja nekem, miről volt szó az előző magyar nyelv órán? Mi tanultatok eddig, mi volt a házi feladat?

M: A főnévről tanultunk...

R: És a négyes gyakorlat volt a százötvenes oldalról volt a házi.

T: Mindenki el tudta végezni a házi feladatot, mindenkinek sikerült? Ki az, aki nem értette a házi feladatot? Emelje fel nekem a kezét! Nem volt olyan? Jó. Mit tanultatok az előző órán? Ki mondja el nekem?

M: A főnév egyes és többes száma.

T: El tudnád nekem mondani...a nevedet, légy szíves!

M: Milán vagyok.

T: Márk...

M: Milán.

T: Összekeverlek e testvéreddel biztosan. Elmondanád, mi az, amit tanultatok a fővén egyes és többes számáról? Ki az, aki összefoglalná nekem?

R: Én el tudom...

T: Regina?

R: Igen, Regina.

T: Regina, légy szíves, mondd el nekem!

R: A főnevek két kérdésre felelnek, egyes számban ki? mi?, többes számban kik? mik?

T: Igen. Nagyszerű, ügyes vagy. Mindenki érti, hogy miről van szó? Mit mondott el?

D: Igen.

A: Igen.

M: A főnév jele a „k” jel.

T: Pontosan. Hogyan tudnátok még felosztani a főneveket? Mire tudnátok még azon kívül, hogy van egyes és többes száma? Mit jelölhetnek a főnevek?

M: Hát...

T: Ha azt mondom, hogy „kutya”, az mit jelöl?

M: A kutya...mi? Kutya.

T: És az micsoda?

M: Mi? Mi?

T: Ha azt mondom, hogy „kő”? Az mit jelöl? Mía különbség a kettő között?

R: Hogy az egyik „mi?” kérdésre felel, a másik meg „ki?”.

T: Nem. Hogy...

M: Az egyik élőlény...

A: Az egyik élőlény...

M: ...a másik meg nem.

R: Igen.

V: Igen.

D: Igen.

P: Igen.

V: És az élettelen.

T: Igen. És mi a harmadik? Mert volt egy harmadik kategóriánk is, az pedig?

P: Tárgy.

T: Az élettelen a tárgy, de ha azt mondom: szeretet?

A: Élettelen? Nem.

T: Az egy...

V: Az egy...

T: Megfoghatatlan dolog, ugye?

M: Nem lehet megfogni.

T: Igen. Akkor azt hogy nevezzük, ami megfoghatatlan?

R: Képzeletbeli dolog.

T: Igen, vagy inkább gondolati dolog. De nagyon jól megfogalmaztad. Ez a három kategóriája van a főnévnek azon kívül, hogy van egyes és többes száma. Továbbá, mit mondtunk még, mi a főnév, minek hívjuk? Szófaj. És még milyen szófajokat tanultatok eddig? Hármat kell tudnotok.

M: Ige, és...még csak az igét és a főnevet tanultuk!

T: És a melléknévről még nem tanultatok?

M: Még nem.

R: Nem.

J: Még nem tanultuk.

T: Akkor ezekkel dolgozunk: ige és főnév. Most pedig mindenkit megkérek, jöjjön ki a táblához, és írjon egy-egy példát mindkettőhöz! Tudtok?

R: Igen.

B: Igen.

M: Igen.

J: Igen.

T: Ki szeretné kezdeni? Mindenki sorra kerül úgyis!

M: Én nem.

T: Gyere, Regina.

R: Jaj, ne.

T: És ige. Milyen kérdésre felel az ige?

J: Mit csinál? Mit cselekszik? Mi történik vele?

T: Jó, ügyes vagy! Gyere, Milán!

M: Így.

T: Következőt ki szeretné? Hogy hívnak?

D: Dániel.

T: Tessék?

D: Dánielnek hívnak.

T: Jó, gyere!

R: Ezt most be kell írni?

T: Ezt még nem, ez csak ismétlés. Nagyon ügyes vagy, Dániel, látod, tudsz te példát írni!
Téged hogy hívnak?

V: Viktória.

T: Viktória, gyere írd te is egy-egy példát a táblára!

V: Kapál, váza.

T: Jó, ügyes vagy! Kapál- ige és főnév- váza. Következő! Neved?

A: Andriska.

T: Andriska, te tudnál mondani nekem egy olyan szót, ami ki? mi? kérdésre felel?

A: Ajtó.

T: Nagyszerű! Írjad: ajtó. Mi az ami hiányzik? Igen, az ékezet és innen a? Jó. Most pedig: mit csinál? mi történik vele? Te most mit csinálsz?

A: Áll.

T: Akkor írd! Következő! Tempósan! Áll két „l”!

B: Ez nehéz lesz.

T: Ki? Mi?

P: Szivacs.

T: Írjad! Segítsek? És az ige? Mit csinál?

P: Hát, az lehet mondjuk, hogy száll?

T: Száll. Igen, az is lehet egy ige. Segítsek?

P: Igen.

T: Következő! „L”, két „l”.

P: Ez lesz?

T: Igen, ügyes vagy.

J: Bicikli.

T: És egy igét!

J: Biciklizik.

T: Biciklizik. Nagyon jó! Látjátok, milyen ügyesek vagytok!

A: Leesett a kréta! Leesett a kréta!

T: Hogy hívnak?

B: Bianka.

T: Írj fel nekem egy főnevet, Bianka! Ki? Mi? Mi az, ami mi? kérdésre felel, mi van a kezében?

B: Kréta.

T: És ige? Mit csinálsz most?

B: Írok.

T: Igen. Következő!

J: Én.

T: Mondj nekem egy szót, ami ki? mi? kérdésre felel és még nem szerepel a táblán!

J: Tábla.

T: Nagyszerű! Mit csinál? Mi történik veled?

V: „K” betűvel kezdődik!

T: Dániel, ülj le!

J: Ír.

T: Ír, vagy én most mit csinállok?

J: Kopog.

T: Látod, nagyon ügyes vagy! Szépen felsoroltatok példákat a főnevekre és igékre is annak, ellenére, hogy azt mondtátok, nem fogtok tudni. Az óra további részében párokban fogtok dolgozni.

A: Milán!

D: Andriska!

T: Nem, nem! Majd én fogok segíteni párokat alkotni!

A: A toll leesett.

T: Mindenki húzzon ki egy-egy képrészletet, és akinél a hozzáillő darab lesz, az lesz a párja!

B: Aha!

T: Gyertek ti is! Mindenki! Egyet.

P: Olyan ez is.

T: Gyertek ti is!

J: Gyere.

T: Nézzétek meg...az vajon minek a darabja lehet?

A: Ez ennek.

D: De...kijön akkor mégis.

T: Kinél van a labda?

B: Itt.

T: Akkor ti lesztek egy párban. És a másik? Mihez hasonlít?

A: Biciklihez.

T: Üljetek le párokba rendeződve!

D: Gyere ide!

B: Gyere.

J: Ülj ide!

T: Ide előre! A párok egymás mellé!

A: Te gyere át!

T: Nem! Előre! Nem leghátra!

D: De miért?

T: Gyertek ide közelebb!

A: Biankának nincsen!

D: Biankának nincs!

J: Neki nincs!

T: Melyik volt a te lapod?

J: Egy kutyás.

T: Na, akkor neked ő a párod!

D: Kész vagyunk!

R: Kész vagyunk!

T: Ülj le mellé, ne állj, mert együtt fogtok dolgozni a továbbiakban!

B: Ülj már le!

D: Nem akarok!

T: Gyertek ide közelebb, ha nem szeretnél olyan messze ülni! Most minden pár adjon egy címet a képnek!

A: A pótkerekes bicikli!

T: Minden pár adjon egy címet a képnek!

A: A miénk „A pótkerekes bicikli”!

T: Jó. És írjátok le erre a lapra, amit kaptatok. Amilyen címet adtatok neki.

M: Bármilyet lehet?

T: Amilyet akartok, viszont a képről szóljon!

(Érthetetlen motyogás mindenfelől)

T: Írja le mindenki most már!

M: Ide felülre írjuk?

T: Oda, igen.

M: Kész!

V: Kész!

R: Kész.

T: Minden pár kész van?

A: Igen.

V: Igen.

B: Igen.

J: Igen.

T: Egy pillanat. Minden pár olvassa fel! Jelöljétek ki, ki lesz az, aki felolvassa! Andriská?

A: A címet? A pótkerekes bicikli.

T: Jó. Következő!

V: A pöttyös labda.

M: Villám autó.

D: A vidám kiskutya.

T: Rendben.

A: Milyen?

T: Mindenki a képre illő címet adott.

M: Azért jobb az autós.

A: Villám Milán.

T: Most mindenki alapján dolgozik. Van színes ceruzátok, ugye?

A: Igen.

R: Igen.

M: Igen.

T: Fogok diktálni nektek főneveket. Minden pár egyik tagja írja, a másik pedig később színessel jelöli kategóriák szerint. Készen álltok?

R: Le kell írni a szót?

T: Igen. Utána pedig feladatokat lesz velem.

M: Le kell rajzolni is.

T: Nem. Diktálom: Tamás, Bodri, kutya, Vári, szépség, iskola, kislány, toll, Kárpátok, Lilla. Jó, ennyi. Ismétlem: Tamás, Bodri, kutya, Vári, szépség, iskola, kislány, toll, Kárpátok, Lilla. Most pedig mondjátok el nekem, ezek mind milyen szófajhoz tartoznak?

Mindenki: Főnév.

T: Milyen kezdőbetűvel írtátok?

R: Nagy.

V: Nagy.

T: Az összeset?

R: Nem.

P: Nem.

T: Miért?

M: Mert van...

R: Mert csak a neveket...

T: Emelje a kezét, aki tudja! És aki tudja az segítsen megérten a párjának! Dolgozzatok együtt!

(Halk beszéd hallatszik minden irányból)

T: Megbeszélte mindenki? Ki az, aki elmondja mindannyiunknak?

A: A neveket naggyal kell?

T: Andriska, mondd el! Állj fel és hangosan!

A: A neveket naggyal kell, az ilyen szavakat meg kicsivel.

T: Igen. Jól fogalmazta meg, mert a mai órán ezt fogjuk lényegében megismételni. Vannak bizonyos főnevek, melyeket kicsi, másokat nagy kezdőbetűvel írunk. Ez azért van, mert a főneveket felosztjuk köznévre és tulajdonnévre. Köznevek: kutya, zsák, macska, stb. Mert ugye, minden kutyának, vagy minden zsáknak ugyanaz a neve. Viszont, ha azt mondom, hogy: Bodri?

M: Az nagy, mert az egy kutyának a neve.

T: Igen, egy konkrét kutyának. Mindenki érti? Viktória, te is érted?

V: Igen.

T: Jó. Akkor most azt kérem, hogy ezeket a szavakat, amiket leírtatok...

J: Rajzoljuk le ezeket.

T: ... színes ceruzával, pirossal karikázzátok be a tulajdonneveket, késsel a közneveket. Állapítsátok meg együtt! Ha te írtad, akkor te leszel az, aki karikázod...

A: Te írtad.

T: ...késsel a köznevet, pirossal a tulajdonnevet! De együtt dolgozzatok!

M: Késsel a köznevet?

T: Igen.

A: A kéket kihegyezem!

R: A köznévként az, amit nagybetűvel írunk?

M: Nem. Pirossal a nagybetűségeket?

T: Pirossal a tulajdonneveket.

M: Tamás, Bodri, ezek?

T: Amelyiket szerintetek kell.

(Halk sutyorgás mindenfelől)

T: Amelyik pár kész van, nyújtsa a kezét!

D: Nyújtom a kezem!

R: Ki kell színezni is?

T: Nem kell, de ha van kedvetek, amíg várunk a többiekre, lehet.

V: Kész!

D: Kész vagyok!

M: Kész!

J: Kész!

B: Kész! Kész vagyunk!

R: Kész vagyunk!

T: Jó. Még a többiek dolgoznak, megvárjuk őket.

P: A Várit is nagy betűvel kell?

A: Igen.

T: Minden pár kész van? Bekarikáztátok?

M: Igen.

T: Minden pár?

R: Igen.

B: Igen.

T: Olvassa fel, mi az, amit pirossal karikáztak be? Bianka, olvasd! A többiek pedig ellenőrzik! Amit pirossal karikáztatok!

B: Tamás, Bodri, Vári, Kárpátok, Lilla.

T: Jó. Melyik az a pár, amelyik nem így oldotta meg a feladatot, ki nem így színezte ki?

J: Nekünk.

T: Ti miért nem így oldottátok meg? Mi az, ami nektek nem pirossal szerepel?

R: Vári.

T: Miért?

R: A falunk Vári.

T: Viszont ez egy?

R: Egy falunév.

T: Tehát, beszéljük meg! Ha azt mondom, hogy „Vári”, az csak tulajdonnév lehet?

P: Nem.

T: Hanem?

P: Az köznévvé...

T: Lehet köznévvé?

P: Igen.

T: Nem, a „vár” lehet a köznévvé, de ha tovább képezzük „vári” akkor egy melléknév lesz, mint egy a várhoz tartozó dolog. Viszont ha azt mondom mint falunév „Vári”, akkor az?

R: Nagybetűvel.

V: Nagybetű.

T: Akkor az egy? Tu?

M: Tulajdonnévvé!

T: Jó, olvasd fel a kéket!

V: Kutya, szépség, kislány, toll, lila.

T: Ki az, akinek másképp van?

R: A Vári.

T: A Vári. Úgy látom, hogy itt kétféleképpen van megoldva. Van, akik a lilát úgy írták le, mint egy színt, és van akik úgy, mint Lilla...

M: Az egy név.

T: Így is, úgy is van értelme, viszont hosszú „l”-t ejtettem, hogy halljátok, viszont nem biztos, hogy mindenki ismeri, úgyhogy javítsátok ki. Ügyesek voltatok. Most pedig nyissátok ki a

füzetet és a tankönyvet! Gyorsan! Nem ül senki sem a helyére, csak elveszi a füzetét és egyetlenegy tankönyv kell páronként!

M: Jó.

D: Akkor itt van.

T: Csak egy könyv kell páronként, nem kell több!

M: Az már nem kell!

(Folyamatos sutyorgás)

T: Beírjuk a dátumot, kétezer-tizenhét május ötödike. Iskolai gyakorlat. Téma. A tulajdonnevek helyesírása. Olvasható mindenki számára?

M: Igen.

T: Mindenki kész?

R: Én igen.

T: Rendben. Mindenki kezd egy sort azzal, hogy köznév és egyet azzal, hogy tulajdonnév. Innen átírjátok a szavakat. Viszont arra figyeljünk, hogy a Lilla?

R: Két „l”.

V: Két „l”.

T: Mondjátok bátran, beszéljete!

R: Két „l”.

V: Két „l”.

P: Két „l”.

T: Hosszú „l”, és hogy írjuk?

M: Nagy betűvel.

T: Igen, tehát egy név. És a Vári?

M: Nagy betűvel.

T: Na, most! Köznév kettőspont és amit kézzel karikáztatok be, beírjátok. Erre figyeljete, Lilla.

R: Mellé is lehet írni?

T: Igen, mellé is írhatod, de oszlopba is. Igen, mellé párhuzamos oszlopba. Ez mi lesz? Ez ne köznév. Ha a saját, tulajdonnevem az hogy: Tamás, Bodri. Akkor az lehet köznév?

A: Nem.

T: Hanem?

D: Hanem az övé, a sajátja.

T: Bizony. Akkor ez itt? Tulajdonnév kell, hogy legyen. Tedd zárójelbe.

R: De már ideírtam.

T: Nem baj. Kész vagytok, Andriska?

A: Igen.

B: Igen.

R: Ez melléknév vagy tulajdonnév?

T: Milyen kérdésre felel?

R: Vári. Mi?

T: Akkor?

(Folyamatos munkazaj és sutyorgás hallható)

R: Tulajdonnév.

T: A melléknevekről egyébként sem tanultunk még. Ha minden pár elkészült, nyissuk ki a tankönyvet a 161. oldalon. Itt szerepel két szabály. Most arra kérek minden párost, hogy miután elolvasták, együtt próbálják meg értelmezni, és utána megbeszéljük, megfogalmazzátok saját szavaitokkal. Mit szóltok?

M: Ezt, ami itt van?

T: Igen.

(Halk beszéd hallható minden irányból)

P: Kész.

T: Mindenki elolvasta, mindenki kész?

Mindenki: Igen.

T: Miről olvastatok? Ki foglalja nekem össze?

M: Hogy a közneveket a mondat bels... a mondat belsejében mindig kisbetűvel írjuk és a tulajdonneveket mindig, bárhol is van, ha a mondat elején, akkor biztos, hogy na, nagybetűvel írjuk. Ha a közepén, a végén, bárhol is vannak, nagybetűvel írjuk.

T: Jó. És a következő szabályt ki foglalja nekem össze?

J: A..hogya tulajdon, hogy a tulajdonneveknek több típusa is van. Az egyik típusa az...

T: Elég! Regina? Mondd el, milyen típusai vannak!

R: Hát, hogy vannak ilyen tulajdonnevek, például hírességek nevei, és csak sima nevek, nevek. Vannak állatnevek, mint például Bodri, és amilyen neve van az állatnak.

T: Igen, és azonkívül még?

V: Földrajzi nevek, például egy folyó vagy a hegyek. Kárpátok, Ungvár, akkor még...

T: Vári.

V: Vári.

T: Vári mit jelent számotokra?

M: Egy falu.

D: Egy falu.

B: A falu.

J: Falu.

T: Nem. Nekünk.

(Több oldalról érthetetlen bekiabálások)

A: Hazánk.

R: A hazánk.

T: Nekünk a szülőfalunk.

M: Szülőfalu.

T: Igen. És milyen a mi szülőfalunk ilyenkor, milyennek látjátok?

M: Hát, most éppen esősnek, szelesnek, borúsnak.

T: Igen. És mit csináltatok múlt héten? Összetakarítottatok ugye az iskolaudvart?

M: Igen.

D: Igen.

P: Igen.

T: Igen.

T: És ez miért fontos? Miért csináltatok?

J: Azért, hogy védjük Várinak és az iskolának a környezetét.

T: Ez miért fontos?

M: Azért, hogy szép legyen az iskola.

T: És ezen kívül még miért fontos a környezetvédelem?

V: Hogy ne szennyeződjön...

R: Hogy ne szennyeződjön be.

B: Hogy ne károsítsuk...

M: Hogy ne szennyeződjön, ha megfognának vagy valami ilyesmit...

R: Hogy ne szennyezzük az iskola környezetét.

T: Igen, mert ha beszennyeződik a környezet, akkor mi lesz?

M: Rossz lesz a levegő, nem tudunk na, rossz lesz a levegő. bűdös lesz...

A: Nem tudunk majd kint lenni. Meg a levegő, amit beszívunk, nem lesz egészséges, szennyezett lesz.

T: Igen, tehát a minket körülvevő környezetet feltétlenül óvnunk kell, tisztán kell tartanunk.

Házi feladat. Írjátok! Anyák napja minálunk. Tehát a feladat: Egy rövid fogalmazás formájában leírjátok, ti hogyan köszöntitek fel édesanyátokat anyák napja alkalmából. Ehhez kérek egy rajzot is.

A: És ezt el kell hozni szerdára.

T: Igen.

B: És a fogalmazást a füzetbe?

T: Várjátok, még hozzáírom: négy-öt mondat. Lehet ennél hosszabb, az viszont öt mondat meglegyen!

M: Hogy minimum öt, maximum bármennyi.

T: Igen. Érthető mindenkinek?

Mindenki: Igen!

T: Nagyon szépen köszönöm az órai munkát! Viszontlátásra!

Mindenki: Viszontlátásra!

Rövidítések:

T- tanár.

D, F, H, Zs, stb. –tanulók neveinek rövidítései